

4884685627 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS : ACADEMIC ADMINISTRATION / ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL/ PDCA MANAGEMENT/ GLOBAL CITIZEN/ GLOBAL CITIZENSHIP

POONPATRA BULBON : DEVELOPMENT OF AN ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL OF BASIC EDUCATION INSTITUTIONS TO PREPARE STUDENTS FOR GLOBAL CITIZENSHIP.
 ADVISOR : ASST PROF. PONGSIN VISEHSIRI, Ph.D., CO-ADVISOR ASSOC. PROF. SIRIDEJ SUSHEVA, Ph.D., 272 pp.

This study aims to develop the academic administration model of basic education institutions to prepare students for global citizens. Conceptual research framework is based on 5 fields of academic administration which are: 1) curriculum, 2) teaching and learning process 3) supervision of instruction 4) measurement and evaluation and 5) the use of technology in education, integrated with the concept of global citizenship, PDCA management concepts and concept of model development. The research methodology is quantitative research using questionnaires and qualitative in forms of interviewing and observing. The data were collected, then an analysis of questionnaire from 500 basic educational institutions under the Office of Basic Education Commission. The data then were analyzed by content analysis in order to develop an academic administration model of basic education institutions to prepare students for global citizenship. The validity and feasibility of the model were evaluated by school principles and experts.

The research concludes that the academic administration model to prepare students for global citizenship is composed of three components: 1) principles and objectives, 2) structure and concept 3) implementation procedure and key success factors. The findings are as follows: (1) Curriculum must focus on the integration of life and its meaning into the 21st century by learning to total development of a human being with a positive change, (2) teaching and learning process: students are learnt through investigation through experience, coupled together with reflection learning, dialogue and collaborative inquiry, (3) Supervision on a regular basis through verification process between school administrators and teachers to reflect the individual student's achievement, (4) Qualitative measurement and evaluation to assess ability and good ethics with details to describe the development, areas for improvement and preparation for future learning and (5) the using technology in education by using online media as a tool for researching, the use of IT equipment help to create learning and knowledge as well as recording the learning of individual student in order to prepare students who are living with an open mind, willing to listen with compassion, understanding culture and expectations of others, taking advantage of the knowledge to well communicate, interacting and working effectively in a diverse world.

Department : Educational Policy, Management and leadership Student's Signature

Field of Study : Educational Administration Advisor's Signature

Academic Year : 2011 Co-advisor's Signature

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพโลกาภิวัตน์เป็นปรากฏการณ์ที่สลายข้อจำกัดในมิติเวลาและพื้นที่เกิดการเชื่อมโยงถึงกันอย่างไร้พรมแดน สิ่งที่เกิดขึ้น ณ ที่หนึ่งสามารถแผ่อิทธิพลไปสู่ส่วนอื่นของโลกได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง อุปสรรคที่เคยกั้นขวางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ ถูกลดทอนทำให้แต่ละส่วนของโลกเข้าถึงกันได้ง่าย สภาพการณ์เช่นนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในอนาคต ทำให้เราต้องเร่งพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ให้เท่าทันสภาพโลกาภิวัตน์ โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลกส่งผลให้ประเทศต่างๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องพยายามปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประเทศของตนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี คุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ด้วยเหตุนี้ความเป็นพลเมืองโลกจึงมีความสำคัญ

สำหรับประเทศไทยนั้นจากการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ทำให้งานการศึกษาของประเทศไทยได้เปลี่ยนรูปแบบไปในทิศทางที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางออกไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 182 เขต และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต และกระจายอำนาจต่อไปสู่สถานศึกษาเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ดังเช่นมาตรฐานที่ 1 ซึ่งระบุถึงคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและ “พลโลก” ที่กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

8 มาตรฐานคือ 1) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 3) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ 5) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 6) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 7) ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 8) ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

การกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนใน 8 มาตรฐานนี้มีการกำหนดตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ (<http://www.nsr.ac.th/aritc/sar52/Reference/1-1.1-NSRU-AC-12.pdf>) ดังนี้คือ

1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.1.1 คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม

1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้

สังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว

1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

1.3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

1.4 ทักษะทางสังคม

1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของ
วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลกโดยสันติวิธี

1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต

1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิ
ของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบอบ
ประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

อาจกล่าวได้ว่าการตื่นตัวที่จะพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ปรากฏมาให้เห็นตั้งแต่สิ้นสุด
สงครามโลกครั้งที่ 2 (Kniep, 1986 อ้างถึงใน สกอลทอร์สันศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก, 2537)
จนมาถึงปัจจุบัน เราพบว่าสภาพความเป็นไปในโลก มนุษย์ในโลกเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกันมากขึ้น
ประชาชนในแต่ละประเทศมิได้ดำรงชีวิตอยู่แต่เฉพาะภายในประเทศของตนเท่านั้น แต่พลเมืองทุก
คนต่างดำเนินชีวิตที่มีผลกระทบต่อกันและกันทั่วโลก (สกอลทอร์สันศึกษา, 2537: 261) จุดมุ่งหมาย
ประการสำคัญของการศึกษา คือ การสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนของชาติในอันที่จะ
ดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพทั้งต่อส่วนตนและส่วนรวม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็น
พลเมืองดีนี้ จะปรากฏชัดเจนอยู่ในสาระของหลักสูตรทุกระดับชั้น แนวการพัฒนาความเป็น
พลเมืองดีจากอดีตที่ผ่านมา นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มักเน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้
เหมาะสมกับสภาพของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เป็นประการสำคัญ ในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการ
พัฒนาความเป็นพลเมืองดีเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นทรรศนะที่กว้างไกลออกไปจากเดิม
เนื่องจากสภาพการณ์ของโลกในทศวรรษที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความ
เจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้โลกแคบลง พลเมืองในประเทศและภูมิภาค
ต่างๆ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น มีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น มีความเห็นอกเห็นใจกันมาก
ขึ้น แต่ในขณะเดียวกันโลกก็ยังมีการแข่งขันต่อสู้เอาเปรียบต่อกัน มีความไม่เข้าใจกัน ถูก
เหยียดหยามกัน สภาพความสัมพันธ์ของพลเมืองในประเทศและภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก จึงมีทั้ง
ลักษณะที่เป็นความร่วมมือช่วยเหลือกันและมีความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีการ
พัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกมากยิ่งขึ้น การเป็นพลเมืองดีจึงมิใช่เป็นพลเมือง

ดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น แต่ความมุ่งเน้นไปที่ “การเป็นพลเมืองดีของโลก” ซึ่งการเป็นพลเมืองดีมิใช่เพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจในระบอบการเมืองการปกครองของประเทศที่ตนอยู่เท่านั้น แต่ต้องอาศัยการมีความรู้ความเข้าใจในสาระวิชาต่างๆ มีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมที่พึงประสงค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ สังคมที่กล่าวถึงนี้มีขอบเขตกว้างไกล โดยเน้นความเป็นพลเมืองโลกหรือพลโลก (ศิริวรรณ ศรีพหล, 2547)

การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง รวมทั้งภูมิภาคเอเชียซึ่งทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อาทิ ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีแนวโน้มเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมโลก ขณะทีนโยบายการเปิดประเทศของจีน รัสเซีย พลวัตการขยายตัวของบราซิลและอินเดีย และการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางในภูมิภาคเอเชีย จะช่วยเพิ่มกำลังซื้อในตลาดโลก ทั้งนี้การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 (ASEAN Community 2015) รวมทั้งกรอบความร่วมมืออื่นๆ อาทิ กรอบความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะรองรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อให้โรงเรียนและระบบการศึกษาสามารถผลิตบุคลากรที่ตอบสนองของความต้องการและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและในอนาคตซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ดังนั้นการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีอยู่ของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาในขอบเขตของสังคมในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศและนานาชาติหรือระดับที่เป็นสากล การศึกษาต้องพัฒนามนุษย์ให้มีความเข้าใจรากเหง้าของวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ศิลปะและวรรณคดี การศึกษาต้องพัฒนาความรู้ของมนุษย์ คือ การพัฒนามโนทัศน์หรือสาระสำคัญของสิ่งต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาความคิด การพัฒนาการฟัง การมีเหตุผล โดยพัฒนาทั้งวิธีการและพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ เพื่อให้มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในบริบทค่านิยมและความรู้เพื่อการเป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองที่ดี คือ ทำให้พลเมืองมีค่านิยมของชาติชุมชน ค่านิยมของประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ ภราดร

ภาพ ค่านิยมการมีความรับผิดชอบนั้นคือการศึกษาเป็นการพัฒนาทำให้ผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเองว่าเขาเป็นพลเมืองของชุมชน ภูมิภาค ประเทศชาติและโลก (พลวิทย์ เกิดมี, 2539)

การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในมิติขององค์ความรู้และการจัดการความรู้ สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในปัจจุบันต้องช่วยให้เขาสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในอนาคต ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม การเรียนต้องเป็นเรื่องเดียวกับชีวิตและไม่สามารถแยกส่วนออกจากกันได้ คนไทยจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อมุ่งสู่อนาคตอย่างมีทิศทางและสามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังในวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่กำหนดแนวคิดเรื่อง Green and Happiness Society ว่า “คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาลและอยู่ในประชาคมโลก” เพื่อรองรับแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษาต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเพื่อการเป็น “พลเมืองของโลก” ไม่ใช่เพียงแค่เป็นพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น

หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกระดับต้องการสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและเป็นนักเรียนในอุดมคติที่คาดหวังไว้ตามบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ โลกในยุคปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เสมอทั้งที่เป็นไปโดยธรรมชาติและโดยการกระทำของมนุษย์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น การแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้ทุกองค์การต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ ซึ่งการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำได้ผ่านการบริหารวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับ

ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์, 2553) สถานศึกษาในฐานะสถาบันที่สำคัญของสังคมควรมีรูปแบบในการบริหารงานวิชาการอย่างไรจึงจะทำให้บริบทภายในของโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้สามารถตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 มีความพร้อมในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก และบรรลุมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 1 ซึ่งเน้นย้ำถึงคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและ “พลโลก” และในการบริหารงานวิชาการที่มีองค์ประกอบสำคัญๆ คือ 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งถ้าผู้บริหารสามารถหา รูปแบบในการบริหารงานวิชาการที่มีแนวทางชัดเจนว่าเมื่อปฏิบัติแล้วจะช่วยให้เตรียมผู้เรียนไปสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะหารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ให้ความสนใจที่การจัดอันดับสมรรถนะการแข่งขันของสถาบันนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาการจัดการ (Institute for Management Development, IMD) ผลการประเมินสมรรถนะในภาพรวม พ.ศ. 2554 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 จากทั้งหมด 59 ประเทศ โดยสมรรถนะด้านเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 10 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของรัฐอยู่ในอันดับที่ 22 สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจอยู่ในอันดับที่ 19 และสมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน (โครงสร้างพื้นฐานทั่วไป โครงสร้างเทคโนโลยี โครงสร้างวิทยาศาสตร์ สุขภาพและสภาพแวดล้อมและการศึกษา) ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 47 เมื่อแยกเฉพาะสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทยในเวทีสากลมาพิจารณา ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2552 อันดับการศึกษาของไทยอยู่ในอันดับที่ 48, 46, 48, 46, 43 และ 47 จากจำนวนประเทศที่เข้ารับการจัดอันดับทั้งสิ้น 60, 60, 61, 55, 55 และ 57 ประเทศตามลำดับ นับเป็นวิกฤตการณ์อย่างยิ่งของคุณภาพการศึกษาไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 และ 2553) จากข้อมูลชุดนี้ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยโดยมีนัยยะที่ว่าเมื่อคนไทยได้รับการพัฒนาในมิติความเป็นพลเมืองโลกแล้วจะมีความเชื่อมโยงกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยได้

การให้ความสำคัญทางวิชาการในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกควรมีการให้ความสนใจในการจัดการหรือการบริหารงานวิชาการที่เน้นการผลิตผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลก งานวิชาการเป็นงานสำคัญส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดผ่านการบริหารงานวิชาการ คือผ่านการจัดการเรียนการสอนนั่นเอง ถ้าต้องการผู้เรียนลักษณะใดก็ต้องสอนแบบนั้น โดยเนื้อหาสาระของงานวิชาการนั้นต้องบรรจุเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกไว้อย่างชัดเจนเพื่อจะได้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองโลก (ปองสิน วิเศษศิริ, 2548)

ในขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลายได้มีเจตนารมณ์ในการจัดตั้งโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล ที่มีความมุ่งหวังไว้ว่าให้นักเรียนมีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก โดยมีโรงเรียนในโครงการขั้นที่ 1 ทั่วประเทศรวม 500 โรงเรียน ด้วยการคัดเลือกโรงเรียนที่มีศักยภาพในการต่อยอดให้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการ ใช้ระยะเวลาดำเนินการโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 เพื่อผลิตผู้เรียนที่มีความสามารถทำงานในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ มีความรู้ในความรู้ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรมมากขึ้น มีความเข้าใจในการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยรูปแบบที่เป็นที่นิยมยอมรับกันทั่วโลก ประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์กับชุมชนโลกบนพื้นฐานของศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันจะมีความสามารถในการแข่งขันและร่วมมือกับประชาคมโลกได้ต่อเมื่อเรามีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีสมรรถนะในการแข่งขัน มีคุณภาพสูงขึ้น รู้จักเลือกที่จะรับกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติ ปลูกจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ทันต่อสภาวะการณ์โลก (<http://www.worldclassschoolthai.net/keiyw-kab-khorngkar/cetnarmn>)

นอกจากนั้นผู้วิจัยพบว่าจากข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเรื่อง สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล 2550 ว่าควรมีการประเมินเพื่อหาข้อมูลในสมรรถนะเรื่องความเป็นพลเมืองและ “พลโลก” อันจะส่งผลให้ได้ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยที่รอบด้านและเกิดสมดุลตามมาตรฐานการศึกษาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) และหนึ่งในเป้าหมายของการบริหารการศึกษาไทยในทศวรรษหน้าคือ การยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภท

เพื่อเพิ่มคุณภาพคนไทยทั้งในความเป็นพลเมือง และ “พลโลก” ให้พร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2550) ดังนั้นภารกิจของนักการศึกษาในปัจจุบัน คือการเตรียมเยาวชนสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกอย่างแท้จริง ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเป็นอย่างไร

ดังนั้นจากสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มในอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้นการพัฒนาพลเมืองไทยให้เป็นการกำลังสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ พลเมืองไทยควรมีสมรรถนะสำคัญคือ “ความเป็นพลเมืองโลก” ผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเชิงลึกเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกท่ามกลางบริบทโลกที่แปรเปลี่ยน

คำถามเพื่อการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเป็นอย่างไร
3. สภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
4. รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลายในปี 2553 จำนวน 500 โรงเรียน

2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรรูปแบบที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยแต่ละด้าน 5 ด้าน ได้แก่ 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

โรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นโรงเรียนของรัฐที่พร้อมที่สุดที่จะพัฒนาให้เป็นโรงเรียนสำหรับเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับโรงเรียนตามกรอบความเป็นโรงเรียนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเมื่อเทียบกับโรงเรียนของรัฐกลุ่มอื่นๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ 5 ด้านคือ 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

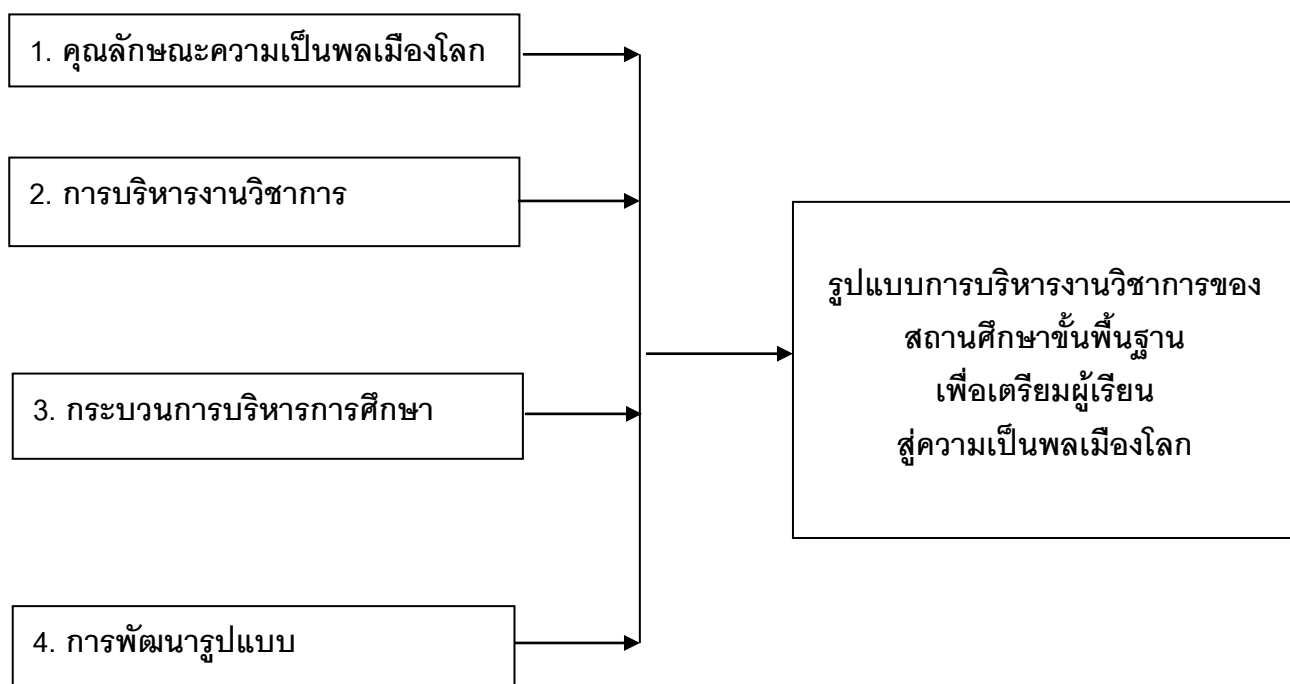
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือเป็นพลเมืองดีของสังคมโลกและเป็นคนดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ โดยมีลักษณะความเป็นพลเมืองโลกตามที่สากลยอมรับ คือ มีความสามารถใช้วิจารณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ เห็นอกเห็นใจ มีความเคารพผู้อื่นและเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิด

ความขัดแย้งน้อยที่สุด เขื่อนันต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเชื่อว่า มนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ดีขึ้นกว่าเดิม (Oxfam, <http://www.oxfam.org.uk/education/gc/>)

3. กระบวนการบริหาร

4. การพัฒนารูปแบบ

จากความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยตั้งใจจะพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้ประชากร คือ โรงเรียน 500 โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลใน ระยะที่ 1 ของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเกณฑ์คุณลักษณะในการเป็น โรงเรียนมาตรฐานสากลคือ 1. ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (เป็นเลิศวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์) 2. การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียง มาตรฐานสากล 3. บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (เบื้องต้น)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **รูปแบบการบริหารงานวิชาการ** หมายถึง ลักษณะการดำเนินกิจกรรมทางด้านวิชาการในเรื่อง 1) หลักสูตร 2) การจัดการกระบวนการเรียนการสอน 3) การนิเทศการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกอย่างมีแบบแผนที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการบริหาร ขอบข่ายของงานและกิจกรรมทางการบริหารวิชาการที่ควรปฏิบัติ

2. **การบริหารหลักสูตร** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ การบริหารจัดการการใช้หลักสูตร การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

3. **การจัดการกระบวนการเรียนการสอน** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ครูได้จัดการเรียนการสอนที่เตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. **การนิเทศการเรียนการสอน** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและแนะนำครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ การจัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา การดำเนินงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

5. **การวัดและประเมินผล** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ครูมีระบบเกณฑ์การวัดและประเมินความรู้หรือพฤติกรรมต่างๆ หรือใช้เครื่องมือไปวัดความความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ คุณค่าและทัศนคติของความเป็นพลเมืองโลก เพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่างๆ การนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการ

วัดรวมกับการใช้วิจารณญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อให้ได้ผลเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ส่งเสริมให้ครูวัดผลประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริงอย่างหลากหลายและส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนานักเรียน

6. การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลฐานข้อมูล การพัฒนาระบบสารสนเทศช่วยการเรียนการสอน การวางแผนและการบริหารการศึกษา การวางแผนหลักสูตร การแนะแนวและบริการ การทดสอบวัดผล การพัฒนาบุคลากร

7. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลกและเป็นคนดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ โดยมีลักษณะความเป็นพลเมืองโลกตามที่สากลยอมรับ คือ มีความสามารถใช้วิจารณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ เห็นอกเห็นใจมีความเคารพผู้อื่นและเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด เชื่อมมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ดีขึ้นกว่าเดิม

8. กระบวนการบริหาร หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมของผู้บริหาร ซึ่งเป็นลำดับขั้นในการบริหารงานอย่างมีแบบแผนที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการบริหาร ขอบข่ายของงานและกิจกรรมทางการบริหารวิชาการที่ควรปฏิบัติ

9. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยมีความมุ่งหวังในการพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก

10. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก
2. ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก
3. ได้รับข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในบริบทด้านอื่นๆ ของประเทศไทย ได้แก่ สังคม วัฒนธรรมการเมือง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ประชากรศาสตร์และความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนคือ

1. ศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและการบริหารงานวิชาการ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและการบริหารงานวิชาการที่เน้นการจัดการเรียนการสอน ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยและนำไปร่างแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก
2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และดำเนินการสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกโดยเครื่องมือการวิจัยที่จัดทำขึ้นตามกรอบความคิดการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในประเทศไทย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการพิจารณาจาก

คุณลักษณะของข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในกรอบความคิดของการวิจัย

3. ศักยภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยสร้างแบบและดำเนินการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เพื่อให้ได้ทราบสภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

4. หาความต่างของสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยกับสภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเพื่อเปรียบเทียบความต่างในสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และได้ทราบความต่างของสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

5. พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยนำผลของขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นกรอบ และนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 4 มาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และได้ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

6. การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในรูปแบบดำเนินการตรวจสอบความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุง แก้ไข พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

7. นำรูปแบบบางส่วนที่พัฒนาขึ้นไปวิเคราะห์ความเป็นไปได้เทียบเคียงกับรูปแบบของงานบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกกับโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทยที่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 1 โรงเรียน และนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเสนอผลงานการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 บทคือ

บทที่ 1 บทนำ นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย คำถามเพื่อการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น กรอบแนวคิดในการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับวิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอเนื้อหาของแนวคิด หลักการและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการนำเสนอเนื้อหาของรายละเอียดและขั้นตอนการวิจัย วัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย และการนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาโดยสรุปภาพรวมของการวิจัย ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประมวลสรุปและนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกรวมทั้งได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปแนวคิดสำคัญในแต่ละประเด็นเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ สาระสำคัญประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 2 แนวคิดการบริหาร

ตอนที่ 3 แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 4 แนวคิดเรื่องรูปแบบ

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะ ให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัย สำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพ นักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิด ในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

(ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 2) โดยการบริหารงานวิชาการจะดีมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถและเข้าใจเรื่องบริหารการศึกษา เข้าใจจุดมุ่งหมายของหน่วยงาน และเข้าใจหลักการบริหารวิชาการเป็นอย่างดี (กิติมา ปรีดีดีลิก, 2532: 47)

ความหมายการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียน เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน (ภิญโญ สาร, 2526: 324) การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด หรือการบริหารที่ให้พลเมืองมีความรู้ มีคุณธรรม สามารถประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (อุทัย ธรรมเตโช, 2531: 6) การบริหารวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้ วิถีปฏิบัติในแต่ละสถานศึกษาจึงมีความแตกต่างกันไป การจัดโปรแกรมการศึกษาขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น บุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งผู้เรียนด้วย (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2533: 133) การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 : 16)

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายและแนวคิดไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ภิญโญ สาร (2523: 436) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด ความจริงผู้บริหารการศึกษาหรือครูใหญ่ทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยครูใหญ่เป็นผู้นำในด้านวิชาการโดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการสอน

กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 48) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษาของเด็กให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดในการส่งเสริมวิชาการในโรงเรียนก็คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข: 33) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ให้สามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ได้มีผู้จำแนกและให้ขอบข่ายไว้แตกต่างกัน คือ

กิติมา ปรีดีติติก (2532: 57-58) ได้แบ่งขอบข่ายงานด้านวิชาการออกเป็น 6 ประการใหญ่ๆ ดังนี้

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร โครงการศึกษา ประมวลการศึกษา
3. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยงาน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การจัดห้องสมุด และการจัดทำคู่มือครู
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน ประกอบด้วย การนิเทศการสอน และการฝึกอบรม
6. วัดและประเมินผล

อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 82) ได้กำหนดขอบเขตของงานวิชาการในโรงเรียนไว้ 6 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่องหลักสูตรและการจัดการในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการและหลักเกณฑ์การบริหารหลักสูตร
2. เรื่องการสอน การบริหารการสอน และการปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพบรรลุหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เรื่องกิจกรรมนักเรียน และการบริหารกิจกรรมนักเรียน ให้เสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. เรื่องสื่อกับกิจกรรมการเรียนการสอน และงานห้องสมุด เพื่อเสริมหรือสนับสนุนการเรียนการสอนส่วนต่างๆ ตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และช่วยให้ครูมีความรู้ก้าวหน้ากว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ
5. เรื่องการวัดผลและประเมินผลการศึกษาของตัวผู้เรียน และการประเมินมาตรฐานหรือการประเมินผลสำเร็จของงานทางวิชาการของโรงเรียนโดยส่วนรวมทั้งโรงเรียน

6. เรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพ สำหรับครูและสำหรับบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ของโรงเรียน

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542: 11) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การบริหารวิชาการ
4. การกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การจัดระบบงานวิชาการ
6. การนิเทศงานวิชาการ
7. การวัดและประเมินผล
8. การพัฒนาวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 3-4) กล่าวว่าขอบข่ายของงานวิชาการประกอบด้วย

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้
 - 1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา การรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน
 - 1.2 โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร
 - 1.3 บันทึกรายการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้
 - 2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษา และความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบ หรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนนักศึกษา รู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษานักเรียนนักศึกษา เน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

กมล ภูประเสริฐ (2545: 9-16) ได้อธิบายขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการสถานศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545: 13) ได้กำหนดขอบข่ายภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
5. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ขอข้ายและภารกิจงานวิชาการ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553

(ก) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

(ข) การวางแผนงานด้านวิชาการ

(ค) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

(ง) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

(จ) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(ฉ) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

(ช) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

(ฌ) การนิเทศการศึกษา

(ญ) การแนะแนว

(ฎ) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

(ฏ) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

(ฐ) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

(ฑ) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

(ฒ) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

(ณ) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

(ด) การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การบริหารวิชาการ มีองค์ประกอบดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
 - 1.1 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
 - 1.2 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม
 - 1.3 ประสานงานกับครูผู้สอน เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน
 - 1.4 เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. งานทะเบียนวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน *
 - 2.1 กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล - ประเมินผลของสถานศึกษา
 - 2.2 จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานการวัด - ประเมินผล
 - 2.3 จัดทำเอกสาร หลักฐานการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นและเก็บรักษา
 - 2.4 จัดทำจัดหาเอกสารการวัดและประเมินผล เก็บรวบรวม แบบ ปพ. และเอกสารงานธุรการ ประจำชั้นแต่ละช่วงชั้น ในแต่ละปีการศึกษาให้เป็นระบบ
 - 2.5 สร้างหรือรวบรวมเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพของครูผู้สอนและจัดเก็บให้เป็นระบบ
 - 2.6 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกชั้นและนำผลการวิเคราะห์ไปปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 2.7 จัดทำรายงานผลการประเมินของนักเรียนทุกชั้น ทุกกลุ่มในรูปแบบของตาราง กราฟ หรืออื่น ๆ
 - 2.8 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3. งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

3.1 สำรวจความต้องการการกำรใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อกำรจัดการเรียน
กำรสอน

3.2 วางแผนเพื่อกำรจัดซื้อ จัดทำ ผลิตและพัฒนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

3.3 จัดเก็บรวบรวมและให้บริกำรสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

3.4 พัฒนำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ต

3.5 จัดทำและพัฒนำปรับปรุงเว็บไซต์ของสถำนศึกษำ

3.6 ประเมินผลกำรพัฒนำกำรใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

4. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.1 สำรวจและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในสถำนศึกษำ
ชุมชนและท้องถิ่น

4.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้และสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและ
นอกโรงเรียนในกำรจัดกำรบริกำรเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 ประสานควำมร่วมมือกับคณะครู ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เพื่อกำรพัฒนำแหล่ง
เรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนร่วมกัน

5. งานห้องสมุด

5.1 จัดทำทะเบียนหนังสือ สถิติกำรใช้บริกำร กำรยืมหนังสืออย่างมีระบบและเป็น
ปัจจุบัน

5.2 จัดเก็บหนังสือให้เป็นระบบ

5.3 กำหนดระเบียบกำรใช้ห้องสมุด แนะนำและให้บริกำร

5.4 แสวงหำแหล่งทรัพยากรเพื่อนำมำพัฒนำและปรับปรุงห้องสมุด

5.5 จัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อกำรส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักกำรอ่านและรักกำร
ค้นควำหำควำมรู้

5.6 ประเมินผลกำรดำเนินกำรเมื่อสิ้นภำคเรียนหรือสิ้นปีกำรศึกษำ

6. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

6.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

6.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น

7. งานนิเทศการศึกษา

7.1 จัดระบบการนิเทศ ดำเนินการนิเทศ และประเมินผลการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

7.2 ติดตามประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7.3 เตรียมเครื่องมือ วัสดุ เอกสารที่จำเป็นสำหรับการนิเทศให้พร้อมที่จะใช้อย่างเพียงพอ

7.4 จัดทำแฟ้มข้อมูลเพื่อรวบรวมผลการนิเทศและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

7.5 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานวิชาการและการเรียนการสอน

8. งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

8.1 วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

8.2 ดำเนินการพัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

8.3 ประสานความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษาในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา

9. งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น

9.1 ศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น

9.2 จัดให้มีการให้ความรู้ด้านวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น

9.3 ประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา

10. งานบริหารวิชาการระดับช่วงชั้น

10.1 วางแผนควบคุมดูแลกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

10.2 จัดทำตารางสอนจัดครูเข้าสอนประจำชั้น/ ประจำวิชาและจัดครูเข้าสอนแทน

10.3 จัดทำปฏิทินกำหนดเวลาเรียน/ ปฏิทินปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา

10.4 รายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บริหาร เมื่อสิ้นภาคเรียนในแต่ละภาคเรียน

10.5 ปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย

11. งานบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้

11.1 วางแผนการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระที่รับผิดชอบ

11.2 จัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระที่รับผิดชอบ

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าขอบข่ายของงานวิชาการมีเป็นจำนวนมาก ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียนให้ครอบคลุมเรื่องดังนี้

1. งานหลักสูตร
2. การจัดกระบวนการเรียนการสอน
3. การนิเทศการศึกษา
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

ทั้งนี้ขอบข่ายงานวิชาการในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

งานหลักสูตร

หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน (Curriculum as Subjects and Subject Matter) คือ จุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ (Curriculum as Objectives) คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน (Curriculum as Plans) คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน (Curriculum as Learners' Experiences) คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน (Curriculum as Educational Activities)

นักการศึกษาที่ให้ความหมายหลักสูตรในลักษณะเหล่านี้ ได้แก่

Babbitt (1973, p. 42) หลักสูตรคือ รายการของสิ่งต่างๆ ที่เด็กและเยาวชนต้องทำและมีประสบการณ์ด้วยวิธีการพัฒนาความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ดังกล่าวให้ดี เพื่อสามารถดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้

Good (1973, p. 157) หลักสูตรคือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักๆ

Lavattelli and others (1972, p. 1-2) หลักสูตรเป็นชุดของการเรียนและประสบการณ์สำหรับเด็กซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

Johnson (1970, p. 25) หลักสูตรเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ หรือสามารถทำได้ หลักสูตร คือ ผลที่ออกมาไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นความคาดหวังหรือความตั้งใจ

Saylor & Alexander (1974, p.6) หลักสูตรเป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

Taba (1962, p. 10-11) หลักสูตรคือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

สุมิตร คุณากร (2523, หน้า 2) หลักสูตรหมายถึง โครงการให้การศึกษเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

Wheeler (1974, p. 11) หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญาและจิตใจ

Trump and Miller (อ้างใน สัจด์ อุทรานันท์, 2523, หน้า 12) หลักสูตรคือ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ที่เตรียมการไว้และจัดให้แก่นักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2525: 87) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลการจัดประสบการณ์ในการเรียนต่างๆ ให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางความรู้ ความสามารถ ทักษะ และค่านิยมต่างๆ เป็นไปตามความต้องการของสังคม หลักสูตรนั้นเป็นได้ทั้งโครงการเรียนของนักเรียน เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่จัดให้นักเรียนตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ที่จะจัดให้นักเรียน

ชูศรี สุวรรณโชติ (2543: 41) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญอกงาม

ประเภทหลักสูตรแบบต่างๆ

เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ (2552 อ้างถึงใน <http://netra.lpru.ac.th/~phaitoon/kedthip3/>) ได้มีการจำแนกประเภทหรือรูปแบบของหลักสูตรไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีแนวคิด จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างที่แตกต่างก็ออกไป ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย หรือเพื่อให้สนองเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ ลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามระดับการศึกษา ดังนั้นหลักสูตรแต่ละรูปแบบจึงมีลักษณะเฉพาะของตนเอง รวมทั้งต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยด้วยกันทั้งสิ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบของหลักสูตร (curriculum design) แบบต่างๆ ซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 10 รูปแบบได้ดียิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดประเภทรูปแบบของหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่ยึดเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรที่ยึดสาขาวิชาและเนื้อหาสาระเป็นหลัก (disciplines/ subjects curriculum) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการจัดเนื้อหาสาระวิชาที่จะเรียน มีรูปแบบของหลักสูตร 5 รูปแบบ ดังนี้

1.1 หลักสูตรรายวิชา หรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา (subject matter curriculum)

1.2 หลักสูตรกว้าง หรือหลักสูตรหมวดวิชา (broad field curriculum) หรือ

หลักสูตรหลอมรวมวิชา (fusion curriculum)

1.3 หลักสูตรสัมพันธ์วิชา หรือหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (correlated curriculum)

1.4 หลักสูตรแบบแกนกลาง หรือหลักสูตรแบบแกนร่วมกัน หรือหลักสูตรแบบ

แกน (core curriculum)

1.5 หลักสูตรแบบบูรณาการ (integrated curriculum)

2. หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก (learners centred) หลักการของหลักสูตรนี้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก มีรูปแบบของหลักสูตร 3 รูปแบบดังนี้

2.1 หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (individualized curriculum)

2.2 หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (personalized curriculum)

2.3 หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน (child – centered curriculum) หรือหลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner – centred curriculum)

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางทักษะหรือประสบการณ์เป็นหลัก (process skill or experience curriculum) การจัดหลักสูตรประเภทนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้รู้จักการแก้ปัญหา ถ้าเป็นหลักสูตรที่ยึดกระบวนการเป็นหลักจะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีรูปแบบของหลักสูตร 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (social process and life function curriculum)

3.2 หลักสูตรประสบการณ์ (experience curriculum) หรือหลักสูตรแบบกิจกรรมและประสบการณ์ (activity and experience curriculum)

3.3 หลักสูตรกระบวนการ (the process approach curriculum)

3.4 หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (the competency – based curriculum)

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของลักษณะ และข้อดี ข้อด้อย ของหลักสูตรแต่ละรูปแบบพอสังเขป ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา (subject matter curriculum)

เป็นรูปแบบการจัดหลักสูตรที่เก่าแก่ที่สุดและยังใช้มาจนถึงปัจจุบัน หลักสูตรประเภทนี้ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาสารัตถนิยม (essentialism) และปรัชญาสัจวิทยานิยม

(parenialism) เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา สาระ และความรู้ของวิทยาการต่าง ๆ เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ใช้วิธีสอนแบบบรรยายโดยมีครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ดังเช่นหลักสูตรการศึกษาของไทย ปี พ.ศ. 2493

ลักษณะของหลักสูตร

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ใช้วิชาต่างๆ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งอาจจะสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้ มักจะไม่คำนึงถึงผลที่เกิดแก่สังคม
2. โครงสร้างของเนื้อหาวิชา จะแยกเป็นแต่ละวิชาไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลแยกจากกันเป็นเอกเทศ
3. เนื้อหาวิชาจะประกอบด้วย ความรู้ ความคิดรวบยอด ทักษะ ภูมิ หลักเกณฑ์ คุณธรรม และการปฏิบัติงาน โดยมีการจัดเนื้อหาให้เรียงลำดับอย่างมีระเบียบระบบ ตามลำดับเหตุการณ์หรือตามลำดับความยากง่าย
4. การจัดการเรียนรู้ เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นความสามารถของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ไม่ให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนมากนัก ผู้เรียนทุกคนเรียนทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกัน และ ไม่ถือว่าจิตวิทยาในการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ
5. การประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งในเรื่องความรู้และทักษะในวิชาต่างๆ ที่เรียนมา เน้นเรื่องการสอบ ถ้าผู้เรียนสอบผ่านก็ถือว่าใช้ได้ ถ้าสอบไม่ผ่านก็ต้องเรียนซ้ำ ต้องซ้ำจนกว่าจะสอบผ่าน
6. การพัฒนาหลักสูตร เน้นที่ผลการเรียนรู้ หลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อเนื้อหาวิชาเปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้เนื่องมาจากความต้องการหรือความเปลี่ยนแปลงในสังคม

2. หลักสูตรกว้างหรือหลักสูตรหมวดวิชา (broad field curriculum)

เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีการผสมผสานความรู้ โดยรวมวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาสาระใกล้เคียงกันมารวมกันเป็นหมวดวิชาเดียวกัน เช่น หมวดวิชาคณิตศาสตร์จะรวมวิชาเลขคณิต พีชคณิต ตรีโกณมิติ เรขาคณิตไว้ด้วยกัน การจัดการเรียนรู้ยึดครูเป็นศูนย์กลางเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ การวัดผลการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นวัดความรู้ที่ได้เป็นหลัก ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้คือ หลักสูตรการศึกษาของไทย ปี พ.ศ. 2503

ลักษณะของหลักสูตร

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีขอบเขตกว้างขึ้น อาจครอบคลุมไปถึงผลที่เกิดขึ้นกับสังคม
2. นำจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละวิชามารวมกันเป็นจุดประสงค์ของหมวดวิชา
3. โครงสร้างของหลักสูตรมีลักษณะเป็นการนำเอาเนื้อหาของแต่ละวิชาจึงได้เลือกสรรแล้วมาเรียงลำดับกันเข้า โดยไม่มีการผสมผสานกันแต่อย่างใด

3. หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (correlated curriculum)

เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาคำขาดความสัมพันธ์กันของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกัน โดยนำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ ที่สอดคล้องหรือส่งเสริมซึ่งกันและกันมาเชื่อมโยงเข้าหากันแล้ววิชาสอนเนื้อหาเหล่านั้นในคราวเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาก็ยังคงอยู่ เช่น นำวิชาศิลปะไปสัมพันธ์กับวิชาประวัติศาสตร์ทำหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์มาเชื่อมโยงกับวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนยึดครูเป็นศูนย์กลาง การวัดผลการเรียนรู้อย่างเน้นพัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญา

ลักษณะของหลักสูตร

เนื้อหาวิชามีความสัมพันธ์กันในหมวดวิชา หรือระหว่างวิชาโดยพยายามกำหนดเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหมวดวิชาใดหมวดวิชาหนึ่งตามเนื้อหาสาระและโครงสร้างของวิชานั้นๆ แล้วนำเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆ ที่สัมพันธ์กันมารวมเข้าไว้ด้วยกัน

4. หลักสูตรแบบแกนกลาง หรือหลักสูตรแบบแกนร่วมกัน หรือหลักสูตรแบบแกน (core curriculum)

หลักสูตรรูปแบบนี้จัดตามปรัชญาปฏิรูปนิยม (reconstructionism) เป็นการรวบรวมเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเข้าด้วยกันให้มีความสัมพันธ์และผสมผสานกันให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และคำนึงถึงความต้องการของสังคมเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้นั้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา เข้าใจชีวิตและสังคม การวัดผลการเรียนรู้นั้นวัดพัฒนาการต่างๆ ด้านของผู้เรียนในวงการศึกษาไทยรู้จักหลักสูตร

แกนกลางในนามของ "การเรียนการสอนแบบหน่วย" ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้คือ หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

5. หลักสูตรแบบบูรณาการ (integrated curriculum)

เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรกว้างโดยนำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาหลอมรวมกัน ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป โดยรวมเอาประสบการณ์การเรียนรู้จากหลายๆ วิชา มาจัดเป็นหมวดหมู่ของประสบการณ์เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตและพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้การวัดผลการเรียนรู้จะวัดพัฒนาการทุกๆ ด้าน ตัวอย่างของหลักสูตรประเภทนี้คือ หลักสูตรประถมศึกษา ปี พ.ศ. 2523 หลักสูตรประเภทนี้รวมประสบการณ์จากทุกรายวิชามาสัมพันธ์กันจนไม่ปรากฏเด่นชัดว่าเป็นวิชาใดจัดเป็นประสบการณ์ต่อเนื่อง หลักสูตรเช่นนี้อาจอาศัยประเด็นหรือปัญหาบางอย่างเป็นแกนแล้วหลอมทุกสาระวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าไว้ด้วยกัน

6. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (individualized curriculum)

เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การจัดหลักสูตรแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และอัตราเร็วของแต่ละคน ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบ โดยยึดหลักปรัชญาสวาภานิยม (existentialism) ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเป็นอิสระจากคนอื่น ครูผู้สอนจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนแต่เพียงลำพังหรือร่วมกันจัดกับผู้เรียนก็ได้

7. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (personalized curriculum)

เป็นหลักสูตรที่ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน เรียกว่า สัญญาการเรียนเพื่อส่งเสริมและดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทำให้เกิดความยุติธรรมทางการศึกษามากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน มีทางเลือกกิจกรรมการเรียนหลายด้าน เป็นการศึกษาที่ประกันได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง

สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของตนเองและชุมชน เป็นการจัดหลักสูตร โดยยึดหลักปรัชญาสวภาพนิยาม (existentialism)

8. หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน (child – centered curriculum) หรือหลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง (learner-centred curriculum)

หลักสูตรประเภทนี้คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักการที่สำคัญ เน้นบทบาทของผู้เรียนในการเรียน ดังนั้นในหนึ่งวิชาอาจจะมีหลักสูตรที่แตกต่างกัน ออกไปทั้งใน ด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เช่น ในวิชาภาษาไทย นักเรียน คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งต้องการเรียนการแต่งคำประพันธ์ในขณะที่นักเรียนอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง ต้องการเรียนการเขียนเรียงความ ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็ต้องจัดให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่ม ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องมีการกำหนดให้เลือกได้และเหมาะสมกับ ความต้องการของผู้เรียน การจัดหลักสูตรประเภทนี้ทำได้ยากมาก เพราะต้องจัดเนื้อหา กิจกรรม การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดผลไว้หลากหลาย รวมทั้งต้องใช้ครูผู้สอนหลายรูปแบบ

9. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการ ดำรงชีวิต (social process and life function curriculum)

การจัดหลักสูตรแบบนี้ยึดชีวิตจริงของผู้เรียนและสังคมเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำ ความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข รวมทั้งมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของสังคม จึงเป็นหลักสูตรที่ถูกคาดหวังว่ามีคุณค่ามากที่สุด สำหรับผู้เรียน หลักสูตรนี้ได้รับแนวความคิดมาจากนักการศึกษา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) โดย ยึดปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (progressivism) และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (reconstructionism) เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา การประเมินผลการเรียนรู้จะ ประเมินผลในทุกด้าน

ลักษณะของหลักสูตร

1. จัดเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงหรือประสบการณ์จริงให้มากที่สุด เช่น การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในครอบครัว การป้องกันชีวิตและสุขภาพ เป็นต้น
2. เตรียมผู้เรียนให้ร่วมมือกับสังคม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคม กระบวนการทางสังคม หรือปัญหาทางสังคม
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจจัดเป็นหน่วยหรือรายวิชา เรียนในสิ่งที่ใกล้ตัวก่อน หรือจากสิ่งที่ย้ายไปสู่สิ่งที่ยาก เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

10 หลักสูตรประสบการณ์ (experience curriculum) หรือหลักสูตรแบบกิจกรรมและประสบการณ์ (activity and experience curriculum)

เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก เป็นหลักสูตรที่มุ่งแก้ไขการเรียนรู้ที่ยึดครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง โดยไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เช่น หลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก หลักสูตรนี้ที่ยึดหลักการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์และประสบการณ์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังนั้นการจัดหลักสูตรจึงเน้นเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา ลงมือกระทำวางแผนด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing) การจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการแก้ปัญหา ครูต้องเป็นนักวางแผน นักจิตวิทยา นักแนะแนวและนักพัฒนาการ การประเมินผลการเรียนรู้จะประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ยึดปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (progressivism)

ลักษณะของหลักสูตร

1. ความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน
2. วิชาที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนคือวิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน ดังนั้นจึงกำหนดเนื้อหาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นคร่าวๆ ไปมิได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า

3. โปรแกรมการสอนไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า นั่นคือครูผู้สอนไม่สามารถกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ดังนั้นก่อนทำการสอนต้องสำรวจความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนและทั้งชั้น และช่วยผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรื่องที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา

4. ใช้วิธีแก้ปัญหาเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้

11. หลักสูตรกระบวนการ (process approach curriculum)

หลักสูตรรูปแบบนี้เน้นวิธีการมากกว่ารูปแบบ กล่าวคือหลักสูตรอาจเป็นแบบ รายวิชาหรือแบบยึดปัญหาสังคมก็ได้ แต่วิธีการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการ ดังนั้นการจัดหลักสูตรจะมุ่งการพัฒนาทักษะของกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ เช่น หลักสูตรทักษะทางคณิตศาสตร์ หลักสูตรทักษะทางวิทยาศาสตร์ จึงใช้การสังเกต ทดลอง จำแนก พยากรณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนคิด ค้นคว้าหาความรู้ และฝึกปฏิบัติจนรู้แจ้ง ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ไม่ใช่เนื้อหาวิชา แต่เป็นวิธีการต่างๆ เนื้อหาวิชาเป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในวิธีการเหล่านั้น ตัวอย่างหลักสูตรนี้ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดขึ้น

12. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (competency – based curriculum)

หลักสูตรรูปแบบนี้จัดทำขึ้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ นั้นจะมีทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหา ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาแต่จะมุ่งในด้านทักษะ ความสามารถเจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตปัจจุบันและอนาคตของผู้เรียน ในอนาคตถึงแม้ว่าความรู้ จะเปลี่ยนแปลงพัฒนาไป แต่ผู้เรียนซึ่งเติบโตออกไปในสังคมก็ยังคงสามารถปรับตัวทันความต้องการของสังคมได้ ตัวอย่างของหลักสูตรประเภทนี้คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งส่วนหนึ่งของหลักสูตรดังกล่าวมีลักษณะแบบนี้ ลักษณะของหลักสูตรหลักสูตรนี้มีโครงสร้างซึ่งแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถในด้านต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีในแต่ละระดับการศึกษาและในแต่ละชั้นเรียน ทักษะและความสามารถในแต่ละชั้นเรียนจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะ

และความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนอบรมเบื้องต้นเป็นฐานสำหรับการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในอันดับต่อไป

องค์ประกอบของหลักสูตร

Hilda Taba (1962:10 อ้างถึงใน เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2525: 87-89) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วย

1. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา ความมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ เพื่อให้รู้ว่าต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยมต่างๆ เป็นอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ความมุ่งหมายของหลักสูตรนี้มีหลายระดับด้วยกัน เช่น ความมุ่งหมายระดับหลักสูตร ความมุ่งหมายของวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะวิชา เป็นต้น

2. เนื้อหาวิชา เมื่อกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว จากนั้นเป็นการกำหนดเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่จะบรรจุลงในหลักสูตร แต่ละระดับชั้นของการศึกษา ซึ่งเนื้อหาวิชานี้ไม่ได้หมายความว่าแต่เพียงความรู้อย่างเดียว แต่รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียนด้วย

3. กระบวนการเรียนการสอน เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เช่น การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น การจัดตารางสอน การจัดห้องสมุด การจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เป็นต้น และสุดท้าย คือ การสอนของครูซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญของกระบวนการเรียนการสอนเพราะครูเป็นผู้ใช้หลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรจะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับการสอนของครูเป็นสำคัญ

4. การประเมินผลหลักสูตร เป็นความต้องการที่จะทราบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ได้เกิดผลตามความมุ่งหมายที่ต้องการหรือไม่

การบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน เป็นต้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 49)

กมล ภูประเสริฐ (2545: 9-10) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร ได้แก่การดำเนินงานดังนี้

การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ ที่กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระโดยการจัดเป็นกลุ่มๆ ไว้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางนี้มีประโยชน์ต่อสถานศึกษา คือ ช่วยให้ผู้บุคลากรของสถานศึกษาได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางโดยละเอียด เพื่อการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้รายปีและรายภาคเรียนต่อไป นอกจากนี้จะช่วยให้เกิดแนวคิดที่สถานศึกษาจะมีแนวในการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่นของตนได้ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิตและปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นโดยตรง แต่เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางจะเขียนไว้ครอบคลุมค่อนข้างมาก ถ้าสถานศึกษาเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้มีอยู่แล้ว ดังนั้นอาจกำหนดเฉพาะสาระการเรียนรู้เฉพาะท้องถิ่นที่จำแนกตามช่วงชั้น

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการนำผลงานในข้อ 1 มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นรายปี กำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสม สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 จะต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดหน่วยกิตให้เหมาะสม

3. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องนำเอกสารสาระการเรียนรู้ตามข้อ 1 ที่เกี่ยวเนื่องกันมาบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ เพื่อสะดวกแก่การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กัน แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และเวลาเรียน ซึ่งเมื่อรวมทุกหน่วยการเรียนรู้เข้าด้วยกันจะ สมบูรณ์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นรายภาคหรือรายปี แต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องทำเป็นรายวิชา นอกจากนั้นยังต้องดำเนินงานอื่นๆ ตามที่กำหนดด้วย

ชูศรี สุวรรณโชติ (2543: 233-242) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นงานสำคัญ การบริหารหลักสูตรจะได้ผลดีจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. งานธุรการในระบบการบริหารหลักสูตร
2. งานบริหารบุคคลที่เข้ามามีสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตร
3. งานบริหารวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 1) งานเตรียมการก่อนการพัฒนาหลักสูตร 2) งานการบริหารการเรียนการสอนตามหลักสูตร และ 3) งานบริหารหลักสูตรในระหว่างการจัดการเรียนการสอน

4. งานสนับสนุนและส่งเสริม ได้แก่ งาน การประเมินผล และงานนิเทศการศึกษา

อำภา บุญช่วย (2537: 32-33) กล่าวว่า แนวปฏิบัติในการบริหารหลักสูตรมีดังนี้

1. จัดให้มีปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน
2. ต้องมีการกำหนดนโยบายทางด้านวิชาการของโรงเรียนไว้ให้ชัดเจน และแจ้งให้ครูทุกคนได้ทราบและเข้าใจ
3. ต้องทำความเข้าใจองค์ประกอบและโครงการศึกษาที่มีขึ้นภายในโรงเรียนทั้งหมดและสื่อสารให้ครูทุกคนเข้าใจ
4. เข้าใจหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร และมีการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ในด้านหลักสูตรนี้ให้ได้ทุกคน
5. จัดให้มีและทำเอกสารหลักสูตรที่ครูจะต้องใช้ในโรงเรียน เช่น หลักสูตรโครงการสอน แผนการสอน หนังสือเรียน คู่มือหนังสือเรียน หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบ

6. การคัดเลือกและใช้ครูให้ถูกต้องตามความถนัด ความสามารถและวิชาที่ได้ศึกษามา และให้เหมาะกับระดับชั้นเรียน

7. จัดให้มีและอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่และสื่อการสอน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ สนามฝึกพลานามัยและกีฬา วัสดุอุปกรณ์ และการใช้วัสดุท้องถิ่น ในการผลิตอุปกรณ์การสอน ฯลฯ

8. ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยการพัฒนาครูทางการสอน เช่น ให้ครูสังเกตการณ์สอน เยี่ยมเยียนดูการสอน เข้ารับการอบรม ประชุมทางวิชาการ ศึกษาต่อ อ่านวารสาร เขียนบทความ ร่วมกับกลุ่มโรงเรียนดำเนินงานด้านวิชาการ และขอความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์

9. ก่อนเปิดภาคเรียน 2 สัปดาห์ ควรมีการประชุมครู ชี้แจงหลักสูตร แผนการสอน จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนและปัญหาการสอน จัดทำวัสดุอุปกรณ์และอาจมีการสาธิตการสอนแลกเปลี่ยนความรู้กัน

10. การจัดตารางสอน

11. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมาก สำหรับวัยเด็กและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาลักษณะนิสัย

12. จัดโครงการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อนและการสอนส่งเสริมเด็กที่เรียนได้เร็ว

13. จัดการประเมินผลหลักสูตร โดยการประเมินได้จาก

- 1) ผลการศึกษาของนักเรียนที่ครูวัดผลได้เป็นประจำ
- 2) การใช้แผนการสอนของครู
- 3) ติดตามผลจากนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว
- 4) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
- 5) องค์ประกอบอื่นๆ ที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร เช่น อาคารสถานที่ ครู เครื่องอำนวยความสะดวก ความสะดวก สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้หลักการบริหารวิชาการโดยการวางแผนการบูรณาการหลักสูตรเพื่อนำไปสู่

กระบวนการปฏิบัติและใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการตรวจสอบ ติดตามผลการใช้หลักสูตรและนำมาปรับแก้เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเวลา เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านทักษะวิชาชีพต่างๆ ให้สามารถก้าวไปแข่งขันกับประชาคมอาเซียนและระดับโลกต่อไป

การจัดกระบวนการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษา ได้แก่ การจัดตารางสอนของโรงเรียน การจัดครูผู้สอนประจำวิชา การสอนของครู ตลอดจนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเรียนการสอนต่างๆ ด้วย (เอกชัย กิสุขพันธ์, 2525: 91)

การจัดกระบวนการเรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีขั้นตอนสำคัญ ดังต่อไปนี้คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 29)

1. การสำรวจความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน สำรวจพื้นฐานความรู้เดิม
2. การเตรียมการ ครูเตรียมการเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการเรียนรู้อ่างแผนการเรียนการสอน
3. การดำเนินกิจกรรมการเรียน เช่น ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้นำการจัดกิจกรรมการเรียนชั้นวิเคราะห์หรืออภิปรายผลงาน/ องค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรมการเรียนวิเคราะห์หรืออภิปรายกระบวนการเรียนรู้
4. การประเมินผล
5. การสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 9 ประการ คือ

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์

3. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
4. นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. ฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเอง และมีความกระตือรือร้นในการเรียน
9. ประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

หลักการของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด วิธีดำเนินการคือให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการบรรลุเป็นผู้มีปัญญาด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านประสบการณ์ตรง เช่น ประสบการณ์ในการแก้ปัญหา การเรียนการสอน ต้องมีการพัฒนาและกระตุ้นสติปัญญาให้มีความสามารถในการใช้เหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ และใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ สามารถปรับตัวให้ประสานกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์ ธรรมชาติ และความเจริญทางเทคโนโลยี เป็นการศึกษาที่พัฒนาคนให้มีชีวิตครบ 4 ด้าน คือ 1) ภาวิตกาย หมายถึง กายที่เจริญแล้วหรือพัฒนาแล้ว มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายได้ อย่างดี 2) ภาวิตศีล หมายถึง มีศีลที่เจริญแล้วหรือพัฒนาแล้ว มีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้ว ดำรงอยู่ในวินัย ก่อสันติสุข 3) ภาวิตจิต หมายถึง มีจิตใจที่เจริญแล้วหรือพัฒนาแล้ว สมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต สมรรถภาพจิตและสุขภาพจิต และ 4) ภาวิตปัญญา หมายถึง มีปัญญาที่เจริญแล้วหรือพัฒนาแล้ว มีปัญญาที่เป็นอิสระจากการครอบงำของกิเลส รู้เข้าใจและเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทัน จนมีความเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ (สุมน, 2518: 19 และพระราชวรมณี, 2530:116 อ้างถึง ในธำรง, 2542: 47-48)

วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา โดยศึกษาข้อมูลพระราชบัญญัติการศึกษา ตำราเอกสารหลักสูตร หลักสูตรสาขาวิชา ลักษณะรายวิชาจัดทำแผน การสอนและเอกสารประกอบการสอน

2. ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้หลักการวิเคราะห์ผู้เรียน เช่น วิเคราะห์จากรูปแบบการเรียนรู้ ความภูมิใจตนเอง เจตคติต่อวิชา ความคาดหวังในการเรียน ใช้แบบวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียน (Pretest) ก่อนเรียน วัดผลการเรียน ของผู้เรียนเป็นรายหน่วยและมีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน

3. ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การบูรณาการเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เพื่อชี้แนะการเรียนรู้คิด

4. ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนของตนเองและผู้เรียน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการหาข้อมูลความรู้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน ฝึกการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลข้อมูล และจัดทำรายงาน พัฒนาและใช้สื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ครูผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน เช่น มอบหมายงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานที่มอบหมายในระหว่างเรียน และทดสอบหลังเรียน

6. ครูผู้สอนมีการนำผลประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ในการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนซึ่งอาจทำได้โดย

- ให้ผู้เรียนศึกษาบทเรียนนอกเวลาแล้วนำเสนอรายงานหน้าชั้น (Presentation)
- มอบหมายงานให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองแล้วทำรายงาน (Report)
- ให้ผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแทนการถาม – ตอบ

7. ครูผู้สอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ได้รวบรวมวิธีสอนแบบต่างๆ ที่สามารถเลือกนำมาใช้ให้ สัมพันธ์กับเนื้อหาประสบการณ์การพัฒนาทักษะตามวัตถุประสงค์ของหน่วยเรียนนั้นๆ ซึ่งมีอยู่ มากมายหลายแบบ ดังต่อไปนี้

- วิธีสอนแบบเน้นปัญหา (Problem-Based Teaching and Learning)
- วิธีสอนแบบเน้นโครงการ (Project-Based Teaching and Learning)
- วิธีสอนแบบเน้นทักษะปฏิบัติ (Skill- Based Teaching and Learning)
- วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการสืบสวน (Inquiry-Based)
- วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการคิด (Thinking-Based)
- วิธีสอนแบบเน้นความคิดรวบยอด (Concept-Based)
- วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process-Based)
- วิธีสอนแบบตั้งคำถาม (Questioning - Based)
- วิธีสอนแบบโต้วาที (Debate)
- วิธีสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
- วิธีสอนแบบกรณีตัวอย่าง (Case)
- วิธีสอนแบบใช้บทเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning Module)

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนสามารถปรับประยุกต์ใช้ ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของตน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้นี้เป็น เพียงตัวอย่างให้ผู้สอนพิจารณาเพื่อพัฒนาตามความถนัดและความสนใจ แต่ละแนวทางการ จัดการเรียนรู้สามารถผสมผสานให้สอดคล้องกับบริบทของสาระการเรียนรู้ หรือสถานการณ์ในชั้น เรียนได้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 9 ดังกล่าวประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

การใช้แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพราะผู้เรียน สามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งผู้เรียนผู้สอน สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่สนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์

สร้างขึ้น ชุมชนและธรรมชาติเป็นชุมชนทรัพยากรมหาศาลที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้ไม่จบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้มีดังนี้

- 1.1 ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าการหาความรู้ด้วยตนเอง
- 1.2 ผู้เรียนได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่มร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ
- 1.3 ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความ การสรุปความ และการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
- 1.4 ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง
- 1.5 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้
- 1.6 ผู้สอนเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน

2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสหปัญญา มีลักษณะเด่นดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสหปัญญาเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในลักษณะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้และความสามารถทางการเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาของโฮวาร์ด การ์เนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งจำแนกไว้ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านวาจา ภาษา ดนตรี/ จังหวะ ตรรกะ/ คณิตศาสตร์ ทักษะสัมพันธ์/ มิติสัมพันธ์ ร่างกาย/การเคลื่อนไหว ธรรมชาติ การรู้จักตนเอง และความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแก้ปัญหา รวมถึงการสร้างผลงานและเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

3. การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ มีลักษณะเด่นดังนี้

- 3.1 ผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ เจตคติใหม่ หรือวิธีการใหม่ๆ
- 3.2 ใช้ทรัพยากรทั้ง 4 ด้าน คือ เวลา สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อการสอนเป็นตัวเชื่อมโยงให้ผู้เรียนก้าวสู่การเรียนรู้โลกรอบตัว

3.3 ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่างๆ ในเวลาเดียวกันจนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.4 ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

4. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีลักษณะเด่นดังนี้

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้หรือการค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่างๆ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความสนใจของตนเองหรือของกลุ่มเป็นการตัดสินใจร่วมกันจนได้ชิ้นงานที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้ในชีวิตจริง การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบนำมาผสมผสานกัน ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม การฝึกคิด การแก้ปัญหา การเน้นกระบวนการ การสอนแบบปริศนา ความคิด และการสอนแบบร่วมกันคิด ทั้งนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจอยากรู้อยากเรียนของผู้เรียนเอง โดยใช้กระบวนการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับแหล่งเรียนรู้เบื้องต้น ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนได้มาไม่จำเป็นต้องตรงกับตำรา แต่ผู้สอนจะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ และปรับปรุงความรู้ที่ได้ให้สมบูรณ์

5. การเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะเด่นดังนี้

5.1 ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ

5.2 ไม่มีรูปแบบตายตัว

5.3 ใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลา

5.4 ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

5.5 มีการบูรณาการในตัวเอง

5.6 มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูง

5.7 เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลาย

5.8 ชื่อรูปแบบมีนัยเชิงบวก ทำท่าย กระตือรือร้น

- 5.9 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในการคิดที่สันติสุข
- 5.10 ผู้เรียนสร้างชิ้นงานผลงานสิ่งประดิษฐ์แปลกใหม่ที่เป็นรูปธรรม
- 5.11 เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนจากง่ายไปยากและใกล้ตัวไปไกลตัว
- 5.12 นำไปจัดการเรียนรู้ได้กับทุกกลุ่มสาระและสามารถเชื่อมโยงได้กับรูปแบบการเรียนรู้
อื่น ๆ

6. การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ มีลักษณะเด่นดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้มีลักษณะเด่นคือ การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้แล้วค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เชื่อมโยงกับความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้ใหม่ จนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ กล่าวโดยสรุปเป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงรู้ลึกซึ่งว่าสิ่งนั้นคืออะไรมีความสำคัญมากน้อยเพียงไร การเรียนรู้แบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด พร้อมทั้งฝึกทักษะทางสังคมที่ดีและได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

7. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีลักษณะเด่นดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นตัวตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อให้เข้าใจกลไกของตัวปัญหาของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน

8. การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา มีลักษณะเด่นดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา มีลักษณะเด่นคือผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมทำชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อน ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจเกิดขึ้น สามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาที่พบ การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมากเพราะเป็นการเรียนรู้จากปัญหาของชีวิตและมีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเองจากสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจท้าทายให้คิด กระบวนการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยผ่านการวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น บทบาทสมมติ โครงการการสืบสวนสอบสวน การศึกษาออกสถานที่ การเรียนรู้รูปแบบนี้จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ตั้งใจเรียนมากขึ้นพร้อมๆ ไปด้วยกับการเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ สร้างนิสัยใฝ่รู้ รักการค้นคว้าหาความรู้ ฝึกนิสัยให้เป็นคนมีเหตุผลและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

9. การจัดการเรียนรู้แบบพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถาม หมวกความคิด 6 ใบ มีลักษณะเด่นดังนี้

การจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถด้านทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ จุดเน้นคือการกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถคิดและตั้งคำถามกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ และคิดหาคำตอบที่ถูกต้อง คำถามมีส่วนสำคัญที่จะจุดประกายให้ผู้เรียนขบคิด เกิดข้อสงสัย ใคร่รู้เพื่อแสวงหาคำตอบและความรู้ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การใช้คำถามจึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดได้ การใช้คำถามเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดมีหลากหลาย ในที่นี้ขอนำเสนอการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ (Six Thinking Hats)

ลักษณะเด่นของการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ คือ การใช้ 'สีหมวก' ได้แก่ หมวกสีขาว หมวกสีแดง หมวกสีเหลือง หมวกสีดำ หมวกสีเขียว และหมวกสีฟ้า เป็นกรอบแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างรอบด้าน และได้แสดงบทบาทการคิดในแง่มุมมองตามสีของหมวก สีของหมวกแต่ละใบจะมีความหมายที่บอกให้

ทราบว่าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนคิดไปทางใด ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาวิจัยของทักษิณา เครือหงส์ (2551) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

- พัฒนาผู้เรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล
- เรียนจากประสบการณ์ที่ได้จากการกระทำ
- มีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- เน้นการเสนอทางเลือกให้ผู้เรียน

2. ด้านเนื้อหาสาระ

- เชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายในเนื้อหาวิชาและรวมเนื้อหาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดหัวข้อหน่วยเนื้อหาให้มีความหมายยืดหยุ่นและสมดุล

3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีที่เน้นการรู้คิด (Cognitive Guided Instruction) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อาศัยความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้

จากเอกสาร "การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ" ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้จำแนกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิด
2. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม
3. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม

1. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิด

กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดที่เสนอเป็นตัวอย่างในเอกสารของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) จำนวน 20 รูปแบบ ได้แก่

- 1.1 การใช้กระบวนการแก้ปัญหา
- 1.2 การเรียนรู้ "ฉลาดรู้"
- 1.3 การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพความคิด
- 1.4 การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้
- 1.5 การสอนโดยใช้ชุดการสอน
- 1.6 การสอนตามแนวพุทธวิธี
- 1.7 การสอนตามแนววิถีจัดการเรียนรู้
- 1.8 การสอนตามวิธีของเทนนีสัน
- 1.9 การสอนตามหลักการเรียนรู้ของกาเย่
- 1.10 การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ
- 1.11 การสอนแบบกระบวนการ
- 1.12 การสอนแบบโครงการ
- 1.13 การสอนแบบโครงงาน
- 1.14 การสอนแบบบูรณาการ
- 1.15 การสอนแบบรอบรู้
- 1.16 การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้
- 1.17 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
- 1.18 การสอนแบบอุปนัย
- 1.19 การสอนแบบนิรนัย
- 1.20 การสอนรายบุคคลหรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. รูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม

รูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการสอนที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันได้ รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ได้เสนอไว้เป็นตัวอย่างจำนวน 10 วิธี ได้แก่

- 2.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2.2 การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
- 2.3 การสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 2.4 การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
- 2.5 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
- 2.6 การสอนแบบซินดิเคท
- 2.7 การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
- 2.8 การสอนแบบสเตด (STAD)
- 2.9 กิจกรรมคิวิซีหรือกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ (QC)
- 2.10 การสอนแบบชิปปา (CIPPA)

3. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม

รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยมเสนอไว้เป็นตัวอย่างในที่นี้ จำนวน 7 รูปแบบ ได้แก่

- 3.1 การใช้สถานการณ์จำลอง
- 3.2 การทำค่านิยมให้กระจ่าง
- 3.3 การปรับพฤติกรรม
- 3.4 การสร้างเสริมลักษณะนิสัย
- 3.5 การสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพ
- 3.6 การสอนแบบนาฏการ
- 3.7 การแสดงบทบาทสมมติ

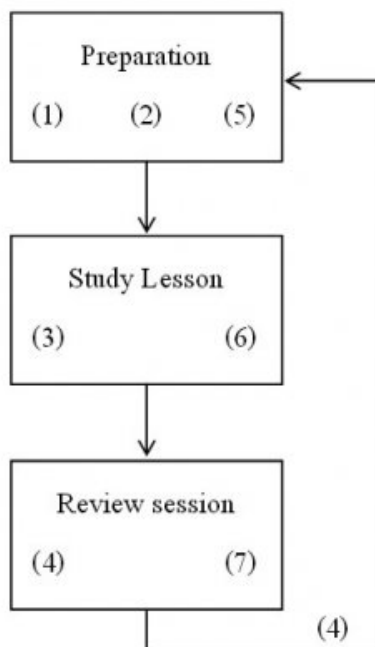
การใช้แนวคิด Lesson Study ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

โกสุ่ม กรีทอง (2553) กล่าวถึงแนวปฏิบัติของ Lesson Study ใน <http://www.scimath.org/index.php/matharticle/item/606-lesson-study>. ว่าเป็นกระบวนการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่องได้ถือกำเนิดขึ้นที่ประเทศญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 19 โดยมีจุดมุ่งหมายคือช่วยให้ครูญี่ปุ่น ซึ่งแต่เดิมต่างคนต่างสอนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการสอนจากครูผู้สอนในประเทศตะวันตก ปัจจุบัน Lesson Study เป็นรูปแบบของการพัฒนาครูที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ระบบโรงเรียนประถมศึกษาในญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาการสอนในชั้นเรียนกระบวนการของ Lesson Study โดยทั่วไปประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) Problem Identification กำหนดประเด็นที่จะสอนและขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียน
- (2) Class planning วางแผนการสอนโดยเน้นที่นักเรียนและครูเป็นสำคัญ
- (3) Class implementation นำแผนการสอนไปใช้โดยเน้นบทเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการคิดของนักเรียน และแก้ไขความเข้าใจคลาดเคลื่อน
- (4) Class evaluation and review of result ประเมินผลบทเรียนว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไรและร่วมกันอภิปรายสะท้อนความคิด
- (5) Reconsideration of class ปรับปรุงบทเรียนโดยอาศัยข้อมูลที่รวบรวมได้
- (6) Implementation base on reconsideration นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วมาสอนนักเรียนกลุ่มอื่น
- (7) Evaluation and review ประเมินผลบทเรียนและร่วมกันอภิปรายสะท้อนความคิดเกี่ยวกับบทเรียน
- (8) Share result นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

กระบวนการของ Lesson Study สามารถนำเสนอในรูปแบบแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการ Lesson Study

Lesson Study มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูในประเทศญี่ปุ่นมาตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการศึกษามวลชนของญี่ปุ่นมากกว่าสองร้อยปีแล้ว เหตุผลที่ Lesson Study ได้รับความนิยมอาจเป็นเพราะ Lesson Study ทำให้ครูผู้สอนได้มีโอกาส

- (1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติในการสอน
- (2) ปรับเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้
- (3) เรียนรู้ที่จะพิจารณาแนวปฏิบัติของตนจากมุมมองของเด็ก
- (4) ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเพื่อนครู

นอกจากนี้ ลักษณะต่อไปของ Lesson Study ทำให้ Lesson Study แตกต่างจากโปรแกรมการพัฒนาครูทั่วไป

(1) Lesson Study เปิดโอกาสให้ครูได้มองเห็นการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการวางแผนการสอน การทำแผนการสอนไปใช้ การสังเกตการสอน และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในชั้นเรียน การที่ได้สังเกตการสอนจริงใน

ชั้นเรียน ทำให้ครูได้เข้าใจและเห็นภาพว่าการสอนที่นั่นเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ครูได้เข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังเรียนได้ดียิ่งขึ้น

(2) นักเรียนเป็นหัวใจสำคัญของโปรแกรมพัฒนาครู ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์การกระบวนกรเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียนผ่านทาง การสังเกตการสอนและการอภิปรายเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการสอน

(3) Lesson Study นำโดยครูทำให้ครูได้มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

Lesson Study เป็นรูปแบบของการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ครูได้เป็นตัวหลักในการศึกษาวิเคราะห์แนวปฏิบัติในการสอนในชั้นเรียนของตนเอง และเป็นผู้ที่สามารถคิดได้ด้วยตนเอง เป็นนักวิจัยการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียนตลอดชีวิต ในขณะที่เดียวกัน Lesson Study สามารถพัฒนาการสอนของครู ด้วยว่ากระบวนการ Lesson Study ประกอบด้วยคุณลักษณะที่นักวิจัยพบว่ามีประสิทธิภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครู เช่น การใช้สื่อของจริงเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย การที่ครูได้วิพากษ์เกี่ยวกับการสอนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การที่ครูได้มีเครือข่ายสนับสนุนทางวิชาการภายในโรงเรียน ในขณะที่เดียวกัน Lesson Study หลีกเลียงลักษณะอันไม่พึงประสงค์ที่พบในโปรแกรมการพัฒนาครูทั่วไป เช่น เป็นการอบรมระยะสั้นไม่ต่อเนื่อง จัดทำโดยบุคคลภายนอกองค์กร และไม่ได้ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและความต้องการของครู

องค์ประกอบสำคัญของการทำ Lesson Study คือ “the research lesson” ซึ่งกลุ่มของผู้สอนร่วมกันเตรียมแผนการสอนของบทเรียนหนึ่ง จากนั้นนำแผนการสอนนั้นไปสอนในชั้นเรียน โดยมีทีม Lesson Study และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เข้าร่วมสังเกตการสอน หลังจากนั้น จะมีการอภิปรายหลังการสอนเพื่อวิเคราะห์การสอนบทเรียนนั้น The research lesson จะช่วยให้ครูสนใจกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบทเรียน อีกทั้งเป็นโอกาสที่ครูจะได้รวบรวมข้อมูลจากการสอนตามแผนการสอนที่ทีม Lesson Study ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น ระหว่างการอภิปรายหลังการสอน ครูร่วมกันพิจารณาข้อมูลเพื่อ

(1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติในการสอน

(2) แบ่งปันความคิดและปรับเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้

- (3) พิจารณาการสอนจากมุมมองของนักเรียน
- (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูด้วยกัน

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้หลักการบริหารวิชาการโดยการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และทักษะกระบวนการคิด การใฝ่รู้ของผู้เรียนให้สามารถมีทักษะในวิชาชีพและสามารถแข่งขันกับประชาคมโลกได้ มีการตรวจสอบ ติดตามผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องชีวิตจริงของผู้เรียนและสภาพการณ์โลกได้

การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกวิถีทางของผู้บริหารการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ ในการอบรมแนะนำให้ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้พัฒนาตนเองให้เจริญอกงามในอาชีพทางการศึกษา เพื่อให้ช่วยพัฒนาหลักสูตร ช่วยพัฒนาครู ช่วยเลือกและผสมปรับปรุงวิธีการสอน ช่วยเลือกและปรับปรุงการประเมินผลการเรียนการสอน (อุทัย ธรรมเดโช, 2531: 78)

ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 224) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็น ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและเจาะลึกถึงการเรียนการสอนในห้องเรียนมีการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา
2. การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีความหลากหลายในวิชาชีพ ความชำนาญ ความรู้เฉพาะสาขาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การจัดศึกษานิเทศก์ให้ครบตามสาขาวิชาและพอเพียงจึงเป็นสิ่งทำได้จำกัด

3. การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งบุคลากรมีจำนวนมากและมีความชำนาญในสาขา เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วย

4. การนิเทศภายในสถานศึกษาจะสร้างความใกล้ชิดความคุ้นเคยกันและการทำงานร่วมกันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน

5. การประสานในสถานศึกษาจะสะดวกเพราะความคุ้นเคยกัน มีการประชาสัมพันธ์งานได้ทั่วถึง

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 226) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. เพื่อการสำรวจ วิเคราะห์ วิจัยและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
4. เพื่อพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษาและครูอาจารย์
5. เพื่อพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะครูอาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นในการนำไปใช้ในการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา รวมถึงให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา

กมล ภูประเสริฐ (2545: 13-14) กล่าวว่า การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษา ร่วมกัน ทุกคนต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ ครูแต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน

2. การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน วิธีการที่จะนำไปใช้ควรเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิด การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน การค้นคว้า การได้ไปประชุม อบรม สัมมนา ปฏิบัติการในระดับต่างๆ การสาธิตรูปแบบการสอนเพื่อช่วยกันค้นหาข้อบกพร่องและปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของสถานศึกษาร่วมกัน เป็นการประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง เป็นต้น

3. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ

4. การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม

กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

อำภา บุญช่วย (2537: 120-127) กล่าวว่า กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน มีดังนี้

1) การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน เป็นการประชุมครูทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อเตรียมการให้พร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในวัดเปิดภาคเรียน โดยนำผลการปฏิบัติงานในภาคเรียนที่ผ่านมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในภาคเรียนต่อไป

2) การสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้บริหารหรือครูที่ได้รับมอบหมายกับครูในโรงเรียน เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียน แล้วนำข้อมูลที่บันทึกหรือสังเกตได้ไปวิเคราะห์และหาทางปรับปรุงพฤติกรรมการสอนร่วมกัน

3) จัดเอกสารหรือตำราทางวิชาการให้แก่ครูผู้สอนได้ศึกษา การนิเทศบางรูปแบบไม่สามารถให้ผู้รับการนิเทศรับรู้โดยตรงได้ เพราะปัญหาต่างๆ เช่น ความไม่รู้ งบประมาณ แต่การจัดหาเอกสาร ตำราทางวิชาการในเรื่องรายละเอียดต่างๆ ให้กับครูผู้สอนสามารถที่จะช่วยพัฒนาการสอนของครูผู้สอนได้ ทำให้ครูมีความรู้สึกในทางที่ดีว่าตนได้รับความไว้วางใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบจากผู้บริหาร และเป็นการเสริมแรงแก่ครู ถ้าหากการค้นคว้านั้นจะต้องนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่เพื่อนครูอีกต่อหนึ่ง

4) การให้คำปรึกษาหารือ เป็นกิจกรรมการนิเทศภายในอีกอย่างหนึ่งที่โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้ ปัญหาในการปรึกษาหารืออาจแบ่งเป็นปัญหาส่วนตัวและปัญหาด้านการเรียนการสอน ซึ่งผู้นิเทศโดยเฉพาะผู้บริหารจำเป็นต้องให้คำปรึกษาหารือในปัญหาทั้ง 2 ส่วน การให้คำปรึกษาหารือจะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูที่ดีวิธีหนึ่ง

5) การสาธิตการสอน ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการสอน ในบางครั้งผู้บริหารโรงเรียนอาจนิเทศการสอนโดยสาธิตวิธีการสอน สิ่งสำคัญที่ควรระวังและทำความเข้าใจกับผู้สังเกตการณ์สาธิตการสอน คือการสาธิตการสอนครั้งนั้นไม่ใช่การสอนที่ดีที่สุด และผู้ชมการสอนไม่ใช่ผู้สาธิต ดังนั้นการเลียนแบบวิธีและพฤติกรรมการสอนของผู้สาธิต จึงไม่ใช่พฤติกรรมการสอนที่ดีที่สุด เพราะพฤติกรรมการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น เป็นพฤติกรรมการสอนที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของครูแต่ละคน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสาธิตการสอน คือผู้สาธิตและผู้ชมการสอนควรรู้ตัวล่วงหน้าเพื่อเข้าใจวัตถุประสงค์ร่วมกัน

6) การพาครูไปศึกษานอกสถานที่ การพาครูไปศึกษาดูงาน มีจุดประสงค์เพื่อให้ครูได้รับประสบการณ์ตรง และให้เกิดแนวความคิดที่จะเอาประสบการณ์ที่ได้รับนั้นมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะในเรื่องวัตถุประสงค์และกิจกรรมจะต้องชัดเจน มีการแจ้งวัตถุประสงค์ให้โรงเรียนหรือหน่วยงานที่จะไปศึกษาดูงานทราบ และถ้าเป็นไปได้ควรมอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบไปประสานงานด้วยตนเองก่อนการเดินทาง

7) การสนทนาวิชาการ เป็นกิจกรรมการนิเทศที่เป็นประโยชน์และโรงเรียนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณ วิธีดำเนินการอาจใช้ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ในช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ผู้บริหารโรงเรียนอาจขอร้องให้ครูได้จัดอาหารกลางวันมารับประทาน

ร่วมกัน และในช่วงนี้ก็จะมีการมอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งนำเสนอวิชาการ การเลือกหัวข้อการสนทนาควรให้เป็นไปตามความต้องการของคณะครู ในกรณีที่หัวข้อการสนทนาเป็นเรื่องค่อนข้างยากหรือเป็นเทคนิคเฉพาะเรื่อง โรงเรียนควรเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นผู้นำการสนทนา

การใช้กระบวนการ Lesson Study ในการนิเทศการศึกษา

ศีลวัต สุชีลวรรณ (2554) กล่าวถึงการใช้กระบวนการ Lesson Study และ Open Approach ในการนิเทศการศึกษาดังนี้

Lesson Study หมายถึง การพัฒนาครูโดยให้กลุ่มครูช่วยแนะนำกันเอง สาธิตกันเอง ประเมินการจัดการเรียนการสอนกันเองและช่วยปรับปรุงซึ่งกันและกันโดยอาศัยข้อมูลจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสังเกต ร่วมสะท้อน ร่วมประเมินการจัดการเรียนการสอน ร่วมศึกษาและร่วมพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณสมบัติที่สำคัญของครู โดยที่กระบวนการพัฒนาครูดังกล่าวนี้ดำเนินไปในหน้างานการจัดการเรียนการสอนที่กลุ่มครูเหล่านี้ต้องทำจริงเป็นงานประจำ

“Lesson Study” ดูผิวเผินเหมือนการนิเทศ แต่แตกต่างจากการนิเทศทั่วไปอย่างน้อย 3 ประการสำคัญ

1. แกนกลางหรือจุดเริ่มต้นของ “Lesson Study” เริ่มที่การนิเทศตนเอง ครูจะทำการสะท้อนและใคร่ครวญตนเองเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือที่เป็นแบบสะท้อนตนเองเทียบประกอบกับแผนการเรียนการสอนของคาบนั้นๆ

หากประกอบกับข้อมูลสะท้อนกลับอื่นๆ ก็จะเกิดเป็น “การวิจัยชั้นเรียน” ในลักษณะ Action Research ในวงจร “Plan Do Check Act” [“การวิจัยชั้นเรียน” คือการที่ครูผู้สอนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนที่ตนจัดขึ้นเพื่อนำไปสู่การขยายผลและพัฒนาส่วนที่ดี และปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ยังไม่ดี ทั้งที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของตนเอง และที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน]

2. การนิเทศของ “Lesson Study” มีลักษณะพิเศษที่โดดเด่น คือ

- ครอบคลุม เป็นการร่วมนิเทศเต็มรอบ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการเรียนการสอน

- ครอบงำมุมมอง เป็นการร่วมนิเทศในทุกแง่มุมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสังเกต ร่วมสะท้อน ร่วมประเมินการจัดการเรียนการสอน ร่วมศึกษา และร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และคุณสมบัติที่สำคัญของครู

- ต่อเนื่อง เป็นการทำอย่างต่อเนื่อง เมื่อครบรอบการจัดการเรียนการสอนก็ขึ้นรอบนิเทศใหม่ไม่มีจุดสิ้นสุดของการนิเทศ

- ทั่วถึง Lesson Study ที่สมบูรณ์จะไม่มีห้องเรียนในโครงการห้องใดที่มีช่วงเวลากำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีผู้ร่วมนิเทศ

- เจาะลึก มุ่งนิเทศให้ถึงระดับละเอียดอ่อนเจาะลึกสู่สภาวะของครู สภาวะของผู้เรียน และสภาวะของชั้นเรียน ในระดับที่การนิเทศทั่วไปไม่ได้มุ่งหมายโดยใช้ “True Formative Assessment” เป็นเครื่องมือสำคัญ

- ครอบคลุม เป็นการนิเทศโดยสมาชิกในทีมทุกประเภท ตั้งแต่ ครูคู่หู ครูนำร่อง ครูพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาและที่มาจากนอกสถานศึกษา

- หลักการเฉพาะชัดเจน เป็นการนิเทศไปในหลักการจัดการเรียนการสอนเดียวกัน คือการเข้าถึงผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงออกและเรียนรู้ เกิดแรงบันดาลใจ มีวิธีการมี ความเข้าใจ และมีพลังความสามารถจากกันและกันให้มากที่สุด

- แนวระนาบ เป็นการนิเทศที่ความเป็นกัลยาณมิตร โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวระนาบเป็นหลัก ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนเช่นกัน

3. การใช้ “การประเมินในกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง” (True Formative Assessment) เป็นเครื่องมือและคุณสมบัติสำคัญตลอดกระบวนการทั้งในส่วนกระบวนการ Lesson Study เอง และในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

“การประเมินในกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง” คือการเชื่อมโยงหรือหยั่งถึงภาวะการเรียนรู้ของผู้ที่ประเมินกำลังเกี่ยวข้องอยู่เช่น ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงหรือหยั่งถึงภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ในการร่วมนิเทศ ผู้นิเทศสามารถเชื่อมโยงหรือหยั่งถึงภาวะการเรียนรู้ของชั้นเรียนและของครูผู้สอน ฯลฯ

“ภาวะการเรียนรู้” นี้ หมายถึง แรงบันดาลใจ วิธีการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ การเข้าใจ ขอบเขตและคุณภาพของความเข้าใจ พลังความสามารถและข้อจำกัด ในการเรียนรู้ของแต่ละคน

“การประเมินในกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง” จะเกิดขึ้นได้ต้องการปัจจัยสำคัญคือ

1. ปัจจัยภายในของครู
2. ปัจจัยภายนอกของครู - มีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ แสดงออกและเรียนรู้ แรงบันดาลใจ วิธีการ ความเข้าใจ และพลังความสามารถ จาก กันและกันให้มากที่สุด

สรุปลักษณะยุทธศาสตร์ของ Lesson Study จะมีเกณฑ์และทัศนคติที่แม่นยำ ละเอียดอ่อน อันเกิดมาจากความเชี่ยวชาญที่สะสมมาจนครูผู้สอนมีความตื่นตัว ฉับไว และแม่นยำเป็นพิเศษ ใน ศาสตร์ทางตา หู และใจมีสติ มีสมาธิ มีใจที่กรุณาและเปิดกว้าง ยุทธศาสตร์ของ Lesson Study ไม่ได้พุ่งตรงไปที่การพัฒนาผู้เรียน(หรือพุ่งตรงไปที่การพัฒนา“ผลสัมฤทธิ์” ขององค์กร) แต่เป็น ยุทธศาสตร์ที่วางอยู่บนหลักการทางการศึกษา คือ มุ่งไปที่การพัฒนาระบบการเรียนรู้ ของ “คน” ที่มีส่วน เกี่ยวข้องโดยตรงกับ “ผลสัมฤทธิ์” ขององค์กร ซึ่งในที่นี้ก็คือการพัฒนา การเรียนรู้ของครู ซึ่งมีส่วน เกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการของผู้เรียน ยุทธศาสตร์ของ Lesson Study จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่ เรียกได้ว่า“ยุทธศาสตร์การพัฒนา ครูเพื่อศิษย์”

งานสำคัญของครูในชั้นเรียน Open Approach / Lesson Study

- 1.. เปิดประตูผู้เรียนและส่งเสริมผู้เรียนทุกคนให้นำความรู้ความสามารถทั้งหมดที่สะสมอยู่ ออกมาใช้อย่างเต็มที่ต่อเนื่อง ทั่วถึง หลากหลายและขยายศักยภาพออกไปเรื่อยๆ โดยเริ่มจากการ ใช้ “สถานการณ์ปัญหาเปิดชั้นเรียน”
2. ส่งเสริมให้การใช้ความรู้ความสามารถดังกล่าว เกิดเป็นการสร้างความรู้ขึ้นเองร่วมกัน อย่างทั่วถึงในลักษณะ “Constructionism” / “Collaborative Learning” / “Collective Learning”
3. หยั่งให้ถึงภาวะการใช้ความรู้ความสามารถและภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนและ ตอบสนองได้อย่างเหมาะสมทันเวลา
4. นำพาให้ผู้เรียนเกิด Metacognition ทั้งของตนเองและของผู้อื่นร่วมกัน ผ่านทักษะการ ฟัง อ่าน เขียน พูด ที่มีคุณภาพสูง

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการนิเทศการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการนิเทศตนเอง ครูจะทำการสะท้อนและใคร่ครวญตนเองเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเองและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือที่เป็นแบบสะท้อนตนเองเทียบประกอบกับแผนการเรียนการสอนของคาบนั้นๆ หากประกอบกับข้อมูลสะท้อนกลับอื่นๆ ก็จะเกิดเป็น “การวิจัยชั้นเรียน” ในลักษณะ Action Research ในวงจร “Plan Do Check Act”

การวัดและประเมินผล

อำภา บุญช่วย (2537:129-130) การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่านักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่เพียงใด ซึ่งผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการวัดและประเมินผล รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจังอีกด้วย ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน นอกจากจะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ทุกๆ ด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยแล้ว ยังต้องปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นระยะๆ คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และปลายภาคเรียน

- การประเมินผลก่อนเรียน เป็นหน้าที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องประเมินเริ่มต้นการเรียนการสอนในแต่ละวิชา แต่ละหน่วย แต่ละบทเรียนเพื่อดูว่านักเรียนแต่ละคนควรจะเริ่มต้นเรียนที่จุดใด
- การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดในแผนการสอนหรือไม่
- การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ หรือจุดประสงค์ปลายทางที่เป็นตัวแทนของจุดประสงค์ทั้งหมดมาประเมิน เพื่อดูผลการเรียนโดยสรุปว่าเรียนมาตลอดภาคเรียนแล้วมีผลเป็นอย่างไร

สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล (2552) ได้อธิบายการวัดและประเมินผล ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล

1. เพื่อวินิจฉัยความรู้ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะได้เต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ตัวผู้เรียนว่าบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้เพียงใด
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการเรียนรู้และเปรียบเทียบถึงระดับพัฒนาการของการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

1. การประเมินผลย่อย เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ซึ่งจะประเมินหลังจากจบบทเรียนหรือระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. การประเมินผลรวม เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเรียนแล้วมีความรู้เพิ่มมากขึ้นเพียงใด การวัดหมายถึงการกำหนดตัวเลขอย่างมีกฎเกณฑ์โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ การประเมินหมายถึง การตัดสินคุณค่าเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ จึงสรุปได้ว่า **การประเมิน = การวัด + การตัดสินคุณค่า**

การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

เพื่อให้การวัดและประเมินผลสะท้อนถึงผลการเรียนรู้อย่างแท้จริงของผู้เรียน และครอบคลุม จุดมุ่งหมายจากการวัดและประเมินผลทั้ง 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งการวัดและประเมินผลด้านพุทธิพิสัยจะวัดการสังเคราะห์และการประเมินค่าดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนจิตพิสัยมีลำดับพัฒนาการตั้งแต่การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบและการสร้างลักษณะนิสัย และในด้านทักษะพิสัย คือการวัดทางทักษะหรือการฝึกปฏิบัติต่างๆ จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล ทั้ง 3 ด้าน จะต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน และเป็นการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment)

จากหนังสือคู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี (2551: 71-76) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลจากสภาพจริงไว้ดังนี้

ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

1. การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง มีลักษณะที่สำคัญคือ ใช้วิธีการประเมินกระบวนการคิดที่ซับซ้อน ความสามารถในการปฏิบัติงานตามศักยภาพของผู้เรียนในด้านของผู้ผลิตและกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้อะไรได้บ้าง

2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควรส่งเสริมและส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล

3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้องเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเองเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้

4. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนและการวางแผนการสอนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถความสนใจและความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่

5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้

6. ประเมินด้านต่างๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลในโรงเรียน

อำภา บุญช่วย (2537: 142-143) กล่าวว่าแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลในโรงเรียนมีดังนี้

1. การประเมินผลการเรียนของนักเรียน มีแนวปฏิบัติ เช่น

1.1 จัดให้ครูมีเครื่องมือที่จะใช้ในการประเมินผลทุกชนิดทั้งประเมินก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนหรือปลายปี ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความสะดวกในการประเมินนักเรียน

1.2 จัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนให้ครบถ้วน ดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน

1.3 ส่งเสริมให้ครูประเมินผลการเรียนของนักเรียนสม่ำเสมอและมุ่งที่จะประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

1.4 รับฟังปัญหาการประเมินผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจะได้แนะนำช่วยเหลือและให้การนิเทศในลักษณะต่างๆ

1.5 จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนที่จะใช้ได้ดี การสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนและสนับสนุนการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเองด้วย

1.6 ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ในอันที่จะให้ทางบ้านทราบผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมมือกันพัฒนาเด็ก

1.7 ประเมินผลความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียน นำผลมาเปรียบเทียบกับผลการประเมินของปีก่อนเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นตลอดเวลา

2. การประเมินผลโครงการวิชาการของโรงเรียน มีแนวปฏิบัติ เช่น

2.1 เป็นผู้ริเริ่มและส่งเสริมการจัดทำโครงการวิชาการของโรงเรียน

2.2 พิจารณาและประเมินความสำคัญของโครงการร่วมกับครู

2.3 ติดตามและช่วยเหลือการดำเนินงานตามโครงการ

2.4 ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานโครงการ

2.5 เป็นผู้ประเมินหรือแต่งตั้งคณะทำงานประเมินผลโครงการ

2.6 เป็นผู้ตรวจสอบและตัดสินใจในการปรับปรุงการปฏิบัติงานหรือจัดทำ

โครงการต่อเนื่อง

2.7 เผยแพร่ผลที่ได้จากโครงการ

3. การประเมินผลการปฏิบัติงานของครู มีแนวปฏิบัติ เช่น

3.1 สังเกตพฤติกรรมการสอนของครู

3.2 ตรวจผลการสอนตามแผนการสอนย่อย

3.3 ตรวจบันทึกการสอน

3.4 ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของครูโดยวิธีการต่างๆ เช่น สังเกตความก้าวหน้าของเด็ก ตรวจสอบจากผลงานของเด็ก

3.5 รับฟังข้อมูลจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู

3.6 ตั้งคณะกรรมการสอบนักเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3.7 จัดประชุมประเมินผลงานครู

3.8 สรุปผลจากการประเมินการทำงานโครงการวิชาการที่ได้รับมอบหมาย

3.9 ทำการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

การบริหารการประเมินผลการเรียน

กมล ภูประเสริฐ (2545: 13) กล่าวว่า การบริหารการประเมินผลการเรียน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้รายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการพิจารณาในการเตรียมการขั้นต่อไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

2. การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ และกำหนดวิธีการที่เป็นระบบ ในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วยเพื่อความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึก การสังเกตและการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

4. การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง กรม หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้

5. การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้-ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด

6. การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผู้ปกครอง ระหว่างปีและการรายงานผลของสถานศึกษาช่วงปลายปีต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในด้านการวัดและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 167-168) กล่าวว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในด้านการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลในเรื่อง
 - ประเภทของข้อสอบที่ใช้วัดผล
 - ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ จำนวนครั้งที่สอบและการเก็บคะแนนสอบ
 - มาตรฐานในการสอบวัดผล
 - การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบแก่ผู้ปกครอง
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องโรเนียว ตลอดจนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก
3. พยายามส่งเสริมครูอาจารย์ให้มีความรู้ทางการวัดและประเมินผล โดยการจัดการฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการในด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผล ข้อสอบ ตลอดจนการรายงานผลการสอบ
4. การจัดทำตารางสอบ ห้องสอบและระเบียบในการสอบและการคุมสอบ
5. ควรมีการประเมินผลการสอน หากมีข้อบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไปหรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ในครั้งต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวัดและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 166-167) กล่าวว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าผลการสอนของตนเป็นอย่างไรและจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนนักศึกษา นักเรียนนักศึกษาจะได้ทราบว่าตนมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง
3. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอนที่นำมาสู่การปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไร จะได้แก้ไขปรับปรุงอย่างไร
4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตร เป็นแนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ
5. เป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านการรับนักเรียนนักศึกษา ผลการเรียนและการสำเร็จตามหลักสูตร
6. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา ในด้านผลการเรียนและการสำเร็จการเรียนของนักเรียนนักศึกษา

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวัดประเมินผลเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการวัดและประเมินผลเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นเมื่อจัดการเรียนการสอนตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. ที่มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การวัดและประเมินผลต้องปรับเปลี่ยนไปให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยการประเมินผลตามสภาพจริงซึ่งเป็นการประเมินผลผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงของผู้เรียน มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เน้นการประเมินที่ดำเนินการไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาทุกสภาพการณ์
2. เน้นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียนจริงๆ
3. เน้นการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. ใช้ข้อมูลที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการประเมินตลอดจนจุดประสงค์ในการประเมิน

5. เน้นคุณภาพผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลายๆ ด้าน
6. ประเมินด้านความคิดที่เน้นความคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์
7. เน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองและการมีส่วนร่วมในการประเมินของผู้เรียนโดยครูและผู้ปกครอง

การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบุว่า

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิต และมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับ**เทคโนโลยีทางการศึกษา** เพื่อนำมาพัฒนาการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(Educational Technology) ตามรูปศัพท์ เทคโนโลยี (วิธีการ) + โยยี (วิทยา) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการทางการศึกษาครอบคลุมระบบการนำวิธีการมาปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น เทคโนโลยีทางการศึกษาคือองค์ประกอบ 3 ประการ คือ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ (boonpan edt01.htm)

สภาเทคโนโลยีทางการศึกษานานาชาติได้ให้คำจำกัดความของ **เทคโนโลยีทางการศึกษา** ว่าเป็นการพัฒนาและประยุกต์ระบบเทคนิคและอุปกรณ์ให้สามารถนำมาใช้ในสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ของคนให้ดียิ่งขึ้น (boonpan edt01.htm)

เป็รื่อง กุมุท (2541) ได้กล่าวถึงความหมายของ**เทคโนโลยีการศึกษา**ว่า เป็นการขยายขอบข่ายของการใช้สื่อการสอน ให้กว้างขวางขึ้นทั้งในด้านบุคคล วัสดุเครื่องมือ สถานที่ และกิจกรรมต่างๆในกระบวนการเรียนการสอน (boonpan edt01.htm)

Edgar Dale กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา ไม่ใช่เครื่องมือ แต่เป็นแผนการหรือวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลตามแผนการ (boonpan edt01.htm)

กิดานันท์ มลิทอง (2540) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เอาแนวคิด เทคนิค วิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดระบบสารสนเทศ และสิ่งต่างๆ มาใช้ในการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการหรือการศึกษา เป็นเรื่องของระบบในการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์ และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน

จากพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษาได้ให้ความหมายของ**เทคโนโลยีการศึกษา**ว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและประสานสัมพันธ์อย่างมีบูรณาการระหว่างบุคคล วิธีการ เครื่องมือ และการจัดระบบองค์การสำหรับวิเคราะห์ปัญหา วิธีแก้ปัญหา ดำเนินการประเมินผล และการจัดการแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุกลักษณะของการเรียนรู้ (สุวิทย์ และคณะ, 2540)

แนวคิดเกี่ยวกับ “เทคโนโลยีทางการศึกษา”

นิยามของเทคโนโลยีทางการศึกษามีจุดเริ่มต้นจากสองแนวความคิดดังนี้ (ชัยยงค์, 2545: 12-13)

1. แนวคิดเน้นสื่อ (สื่อ+อุปกรณ์) คือ สื่อการสอนเป็นแนวคิดที่นำผลผลิตทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ที่มีทั้งวัสดุสิ้นเปลือง (Software) และอุปกรณ์ที่คงทนถาวร(Hardware) แนวคิดนี้เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 สิ่งที่เกิดขึ้นจากการเน้นสื่อถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของครู นักเรียนซึ่งถือได้ว่าเป็นตามแนวคิดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science Concept) ตัวอย่างของสิ่งที่เกิดขึ้น อาทิเช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องรับโทรทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ และรายการอื่นๆ ที่อยู่ในรูปของอุปกรณ์ (Hardware) และวัสดุ (Software) แนวคิดนี้ถือถือว่าเป็น Technology in Education

2. แนวคิดเน้นวิธีการ (สื่อ+อุปกรณ์ + วิธีการ) เป็นแนวคิดที่ประยุกต์หลักการทางจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และผลผลิตทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ เน้นวิธีการจัดระบบ (System Approach) ที่ใช้ในการออกแบบ การวางแผน ดำเนินการตามแผน และประเมินกระบวนการทั้งหมดของการเรียนการสอนภายใต้วัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างเฉพาะเจาะจงด้วยการใช้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ การสื่อสารเป็นพื้นฐานการดำเนินงานซึ่งถือได้ว่าเป็นตามแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) แนวคิดนี้ถือถือว่าเป็นแนวคิดหนึ่งของเทคโนโลยีทางการศึกษา (Technology of Education)

จากแนวคิดทั้งสองแนวคิดข้างต้นคนส่วนใหญ่ยังมองเทคโนโลยีทางการศึกษาตามแนวคิดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science Concept) กล่าวคือ เทคโนโลยีทางการศึกษายังมีภาพลักษณ์ของสื่อทัศนศึกษา (Audio Visual Education) อยู่มาก โดยอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่าธรรมชาติของเทคโนโลยีการศึกษา เน้นหนักเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ ตลอดจนการนำผลผลิตทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวดังกล่าวถือเป็นความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้องทั้งหมด เพราะอีกมิติหนึ่งของธรรมชาติของเทคโนโลยีการศึกษาคือ เทคโนโลยีระบบที่เน้นเกี่ยวกับการออกแบบ การพัฒนา การใช้ การจัดการและการประเมิน ซึ่งเป็น

การนำวิธีระบบมาใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือจัดสภาพการณ์ทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

นอกจากนี้ **เทคโนโลยีทางการศึกษา** เป็นการขยายแนวคิดเกี่ยวกับไอทีศศึกษา ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากไอทีศศึกษาหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตาหูฟัง ดังนั้นอุปกรณ์ในสมัยก่อนมักเน้นการใช้ประสาทสัมผัส ด้านการฟังและการดูเป็นหลัก จึงใช้คำว่าไอทีศทัศน์อุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษามีความหมายที่กว้างกว่าซึ่งอาจจะพิจารณาจากความคิดรวบยอดของเทคโนโลยีได้เป็น 2 ประการ คือ

1. **ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ** ตามความคิดรวบยอดนี้เทคโนโลยีทางการศึกษาหมายถึง การประยุกต์วิทยาศาสตร์กายภาพในรูปของสิ่งประดิษฐ์ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฯลฯ มาใช้สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ การใช้เครื่องมือเหล่านี้มักคำนึงถึงเฉพาะการควบคุมให้เครื่องทำงาน มักไม่คำนึงถึงจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและการเลือกสื่อให้ตรงกับเนื้อหาวิชา

ความหมายของเทคโนโลยีทางการศึกษา ตามความคิดรวบยอดนี้ทำให้บทบาทของเทคโนโลยีทางการศึกษาแคบลงไป คือมีเพียงวัสดุและอุปกรณ์เท่านั้น ไม่รวมวิธีการหรือปฏิริยาสัมพันธ์อื่นๆ เข้าไปด้วย ซึ่งตามความหมายนี้ก็คือ “ไอทีศศึกษา” นั่นเอง

2. **ความคิดรวบยอดทางพฤติกรรมศาสตร์** เป็นการนำวิธีการทางจิตวิทยา มานุษยวิทยา กระบวนการกลุ่ม ภาษา การสื่อความหมาย การบริหาร เครื่องยนต์กลไก การรับรู้มาใช้ควบคู่กับผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มิใช่เพียงการใช้เครื่องมืออุปกรณ์เท่านั้น แต่รวมถึงวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปด้วย มิใช่วัสดุหรืออุปกรณ์แต่เพียงอย่างเดียว (boonpan edt01.htm)

เป้าหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

1. การขยายพิสัยของทรัพยากรของการเรียนรู้ กล่าวคือ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มิได้หมายถึงแต่เพียงตำรา ครู และอุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนมีอยู่เท่านั้น แนวคิดทางเทคโนโลยีทางการศึกษาต้องการให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนจากแหล่งความรู้ที่กว้างขวางออกไปอีก แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ครอบคลุมถึงเรื่องต่างๆ เช่น

1.1 คน เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งได้แก่ ครู และวิทยากรอื่นๆ ซึ่งอยู่นอกโรงเรียน เช่น เกษตรกร ตำรวจ บุรุษไปรษณีย์ เป็นต้น

1.2 วัสดุและเครื่องมือ ได้แก่ สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องวิดีโอเทป ของจริงของจำลอง สิ่งพิมพ์ รวมไปถึงการใช้สื่อมวลชนต่างๆ

1.3 เทคนิค-วิธีการ แต่เดิมนั้นการเรียนการสอนส่วนมากใช้วิธีให้ครูเป็นคนบอกเนื้อหาแก่ผู้เรียน ปัจจุบันนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้วางแผนแนะแนวทางเท่านั้น

1.4 สถานที่ อันได้แก่ โรงเรียน ห้องปฏิบัติการทดลอง โรงฝึกงาน ไร่นา ฟาร์ม ที่ทำการ รัฐบาล ภูเขา แม่น้ำ ทะเล หรือสถานที่ใดๆ ที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้เรียนได้

2. การเน้นการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคล ถึงแม้ว่านักเรียนจะล้นชั้นและกระจัดกระจายยากแก่การจัดการศึกษาตามความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้พยายามคิดหาวิธีนำเอาระบบการเรียนแบบตัวต่อตัวมาใช้ แต่แทนที่จะใช้ครูสอนนักเรียนทีละคน พวกเขาได้คิด ‘แบบเรียนโปรแกรม’ ซึ่งทำหน้าที่สอนซึ่งเหมือนกับครูมาสอน นักเรียนจะเรียนด้วยตนเองจากแบบเรียนด้วยตนเองในรูปแบบเรียนเป็นเล่ม หรือเครื่องสอนหรือสื่อประสมหลายๆ อย่างซึ่งจะเรียนช้าหรือเร็วก็ได้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

3. การใช้วิธีวิเคราะห์ระบบในการศึกษา การใช้วิธีระบบในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาเป็นวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ ที่เชื่อถือได้ว่าจะสามารถแก้ปัญหาหรือช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากกระบวนการของวิธีระบบ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของงานหรือของระบบอย่างมีเหตุผล หาทางให้ส่วนต่างๆ ของระบบทำงานประสานสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา วัสดุและเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา หรือการเรียนการสอน ในปัจจุบันจะต้องมีการพัฒนาให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการทำงานให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก

การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้

ทักษิณา เครือหงส์ (2551) ได้นำเสนอรายงานการวิจัยการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ไว้ว่า ในระบบการศึกษานั้นเทคโนโลยีสารสนเทศได้ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction หรือ CAI) คอมพิวเตอร์ช่วยจัดการเรียนการสอน (Computer Managed Instruction) มัลติมีเดีย (Multimedia) และ IT Campus เป็นต้น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction หรือ CAI) หมายถึง บทเรียนที่ได้จัดกระทำไว้อย่างเป็นระบบเพื่อใช้กับคอมพิวเตอร์ โดยการนำเสนอเนื้อหาที่ต้องการสอนกับผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับคอมพิวเตอร์โดยตรงตามความสามารถ องค์ประกอบของ CAI เป็นการเรียนโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ บทเรียนได้ถูกสร้างเตรียมไว้ก่อนมีการเรียนเกิดขึ้น ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์และยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

การออกแบบการสอนแบบ CAI นิยมใช้วิธีการ ได้แก่ 1) Drill - and - Practice Method 2) Tutorial Method 3) Gaming Method 4) Simulation Method 5) Discovery Method และ 6) Problem Solving Method

คอมพิวเตอร์ช่วยจัดการเรียนการสอน (Computer Managed Instruction) หมายถึง การนำเอาระบบการจัดเก็บและจัดกระทำข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่สามารถติดตามและควบคุมกระบวนการการสอนและการพัฒนาการสู่ความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน ปัจจุบันนิยมนำมาใช้งานต่อไปนี้

- 1) Computer - Based Testing
- 2) Recording Keeping

- 3) Computer Prescription of Media / Material / Activities
- 4) Computer Scheduling, Inventorying and Budgeting
- 5) Computer - Generated Materials
- 6) Computer - Based Instruction Design

มัลติมีเดีย (Multimedia) หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกับโปรแกรมซอฟต์แวร์ในการสื่อความหมายโดยการผสมผสานสื่อหลายชนิด เช่น ข้อความ (Text) กราฟิก (Graphic) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียง (Sound) และวีดิทัศน์ (Video) เป็นต้น กรณีที่ผู้ใช้สามารถควบคุมสื่อให้นำเสนอออกมาตามต้องการได้เรียกว่า มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia) การปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้สามารถจะกระทำได้โดยผ่านทางแป้นพิมพ์ (Keyboard) เมาส์ (Mouse) หรือตัวชี้ (Pointer) เป็นต้น การใช้มัลติมีเดียในลักษณะปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเรียนรู้หรือทำกิจกรรมรวมถึงดูสื่อต่างๆ ด้วยตัวเองได้ สื่อต่างๆ ที่นำมารวมไว้ในมัลติมีเดีย เช่น ภาพ เสียง วีดิทัศน์ จะช่วยให้เกิดความหลากหลายในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ในแนวทางใหม่ที่ทำให้คอมพิวเตอร์มีความน่าสนใจหรือเร้าความสนใจเป็นการเพิ่มความสนุกสนานในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น คุณค่ามัลติมีเดียเพื่อการเรียนการสอน คือเป็นสื่อทางการเรียนการสอนที่มีขอบเขตกว้าง เพื่อเป็นทางเลือกในการเรียนการสอน สามารถตอบสนองรูปแบบของนักเรียนที่แตกต่างกันได้ โดยสามารถจำลองสถานการณ์ของวิชาต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงก่อนการลงมือปฏิบัติจริง สามารถทบทวนขั้นตอนและกระบวนการได้ อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาการทางด้านสื่อและเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนของผู้เรียนและด้านการสอนของผู้สอนด้วย

อนาคตเทคโนโลยีทางการเรียนการสอน (Future Technology of Instruction) จะมีรูปแบบดังนี้

1) การเรียนจะเน้นพัฒนาการเป็นรายบุคคลมากขึ้น เนื่องจากมีสื่อการเรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น วิธีการเรียนรู้ (Learning Styles) ของแต่ละคนขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะและนิสัยของผู้เรียนซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้และการตอบสนองต่อสถานการณ์ทางการเรียน

2) การเรียนการสอนจะผ่านเครื่องช่วยสอนและผู้ชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น การผลิตซอฟต์แวร์เพื่อใช้ทางการศึกษาจะทำให้เครื่องช่วยสอนทำหน้าที่แทนครู เครื่องช่วยสอนเป็นผลรวมของการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สามารถโต้ตอบกับเครื่องช่วยสอนหรือสมองกล (Artificial Intelligence) ซึ่งทำหน้าที่เสมือนครู เพื่อนนักเรียน ผู้ควบคุมและอื่นๆ

3) ผู้เรียนจะใช้อุปกรณ์การเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตของเทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีทำให้ผู้ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น

4) แนวความคิดของเทคโนโลยีในรูปแบบของสิ่งผลิตจะเป็นรูปของเทคโนโลยีทางระบบแนวทางในการเรียนการสอนภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

5) มีการเชื่อมโยงความสามารถทางสมองของมนุษย์กับเครื่องมือทางเทคโนโลยี ซึ่งอาจจะมีทั้งช่วยเพิ่มพื้นที่ในการจำ การถ่ายทอดระบบการทำงานของสมองผ่านเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยอาจรวมไปถึงการควบคุมการทำงานด้วย การพัฒนาอาจเริ่มจากผู้พิการแล้วพัฒนาไปใช้กับคนทั่วไปได้ ในประเทศที่พัฒนาแล้วการสร้างเทคโนโลยีมีความสำคัญยิ่ง เป็นตัวกำหนดความเจริญทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศได้ในอนาคต

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการวางแผนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการอำนวยความสะดวกที่จะเป็นแหล่งเชื่อมความรู้ที่มีอยู่ทั่วทุกมุมโลกมารวมไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทั่วโลก โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน การหาแหล่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นแหล่งของสื่อและ

นวัตกรรมการสอน การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้โดยผ่านเครื่องมือสื่อสารสมัยทางด้านสังคม เครือข่ายและโทรศัพท์มือถือหรือเทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองโลก

สรุปได้ว่า ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกนี้ “การบริหารงานวิชาการ” หมายถึง ลักษณะการดำเนินกิจกรรมการบริหารงานด้านวิชาการในเรื่อง 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4 การวัดและประเมินผล และ 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างมีแบบแผนที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการบริหาร ขอบข่ายของงานและกิจกรรมทางการบริหารที่ควรปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 2 การบริหารและการบริหารการศึกษา

การบริหาร

ธงชัย สันติวงษ์ (2546) ให้ความหมายของ การบริหาร ว่าเป็น งานของหัวหน้า หรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่างๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ

สมยศ นาวิกการ (2525) เนตร์พัฒนา ยาวิราช (2546) กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความสามารถของสมาชิกขององค์การและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ โดยอาศัยบุคคลและทรัพยากรทางการบริหาร

อุทัย ธรรมเตโช (2531: 39) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้สำเร็จวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547: 4) กล่าวว่า การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing/ Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ครบถ้วน

Simon (1957: 1) ให้ความหมายการบริหารว่า การบริหารคือศิลปะในการทำให้กิจการต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ

Dessler (2004: 3) กล่าวว่า การบริหาร คือ การที่ผู้บริหารวางแผน จัดองค์การ การนำ และควบคุมการทำงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

Robbins (1980: 6) ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยบุคคลอื่น

จากความหมายทั้งหมดนี้พอที่จะสรุปได้ว่า การบริหาร คือ การที่ผู้บริหารใช้กระบวนการบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กระบวนการบริหาร

มีความหมายเดียวกับภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่ต้องยึดถือเป็นจุดยืนสำหรับปฏิบัติกิจกรรมในการบริหารงานซึ่งเป็นลำดับขั้นในการบริหารงาน หรือ หมายถึงขอบข่ายของงานต่างๆ ที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของนักบริหาร (สมบุญ วรรณภพ, 2521, หน้า 79; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535: 29) เนตรพัฒนา ยาวิราช (2546: 2-3) สมยศ นาวิการ (2525: 11) กล่าวถึงหน้าที่การจัดการ (The Management Process: Management Functions) ประกอบด้วยการจัดการดังนี้

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การเลือกวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การ และกำหนดว่าจะทำงานนั้นอย่างไร

2) การจัดองค์การ (Organization) หมายถึง การนำเอาแผนงานที่กำหนดไว้มา กำหนดหน้าที่สำหรับบุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่จะปฏิบัติภายในองค์การ เป็นการเริ่มต้นของกลไกในการนำเอาแผนงานไปสู่การปฏิบัติ

3) การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการจูงใจ ภาวะผู้นำ และการสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์การเพื่อช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ

4) การควบคุม (Controlling) หมายถึง หน้าที่ทางการจัดการสำหรับผู้บริหารในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นมาตรฐานวัดผลการทำงานในองค์การ รวมทั้งการวัดผลการทำงานในปัจจุบันเพื่อกำหนดมาตรฐานขึ้น และเปรียบเทียบกับผลงานที่ทำได้เพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการทำงานได้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้น

นอกจากนั้น กระบวนการบริหาร (Management Process) ประกอบด้วยหน้าที่พื้นฐานของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) (Robbins, 1998: 6; Gary, 2004: 3; DuBrin, 1994:12; Mescon & Khedouri, 1985: 52; Holt, 1990: 7-10)

จากความคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างเห็นตรงกันว่ากระบวนการบริหารต้องประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และ การควบคุม (Controlling) \

กระบวนการบริหารงานคุณภาพ

คือ กระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย นโยบายคุณภาพ วัตถุประสงค์ คุณภาพ การวางแผนงานคุณภาพ ระบบการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ระบบการตรวจสอบหรือการประเมินผล และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ของพนักงานและของสังคม

หลักการพื้นฐานของการบริหารงานคุณภาพในองค์กร ประกอบด้วย

1. มุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้า คือการมุ่งเน้นที่ลูกค้าโดย

1.1 สํารวจตรวจสอบและทดสอบความต้องการของลูกค้า ตั้งแต่ความคาดหวังที่ลูกค้าต้องการจากองค์กร ผลิตภัณฑ์ หรือบริการ จนถึงความพึงพอใจเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าหรือบริการแล้ว

1.2 ตรวจสอบความต้องการของลูกค้า โดยให้ความคาดหวังมีความสอดคล้องกับความพอใจ

1.3 ประเมินผลความพึงพอใจของลูกค้าเทียบกับความคาดหวังหรือไม่ ต้องปรับปรุงในเรื่องอะไร

1.4 สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับองค์กร เพื่อให้องค์กรได้รับข้อมูลความต้องการที่ถูกต้อง โดยการจัดระบบการบริหารลูกค้าสัมพันธ์

1.5 สร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ให้ทั่วทั้งองค์กรร่วมตอบสนองความต้องการของลูกค้า (พนักงานทุกคนมุ่งมั่นตอบสนองความต้องการของลูกค้า)

2. บริหารงานอย่างเป็นผู้นำ (Leadership)

ผู้นำขององค์กรใช้หลักการบริหารอย่างเป็นผู้นำ เพื่อนำทางให้เพื่อนร่วมงานในองค์กรไปสู่เป้าหมายคุณภาพ ทั้งนี้ต้องคงไว้ซึ่งบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพด้วยแนวทางการบริหารงานอย่างเป็นผู้นำ ได้แก่

- 2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนตรงตามความต้องการของลูกค้า
- 2.2 ตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย แล้วสร้างขวัญกำลังใจให้พนักงานมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย
- 2.3 สร้างค่านิยมส่งเสริมคุณภาพในองค์กรด้วยการฝึกอบรม
- 2.4 สร้างคุณค่าการทำงานด้วยการส่งเสริมระบบความร่วมมือให้เกิดขึ้นภายใน

องค์กร

- 2.5 สร้างจริยธรรมที่ดีในการทำงานด้วยการเป็นแบบอย่างให้พนักงานเห็น
- 2.6 สร้างความเชื่อมั่นขจัดความกลัวและความไม่มั่นคงขององค์กร ด้วยการสร้าง

ความสามัคคีและมีส่วนร่วมในการบริหารงาน

- 2.7 สร้างความสำเร็จด้วยการจัดทรัพยากรอย่างพอเพียง
- 2.8. สร้างความเข้าใจระหว่างพนักงานกับผู้บริหารด้วยระบบการสื่อสารที่

มีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมของพนักงาน (Involvement of people) สมาชิกทุกคนขององค์กรมี

ความสำคัญ ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้โดยเปิดโอกาสให้พนักงานร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ หรือร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาการทำงาน มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

- 3.1 องค์กรยอมรับความสามารถของพนักงานและบทบาทการมีส่วนร่วมของพนักงาน
- 3.2 พนักงานมีความตระหนักในความเป็นเจ้าขององค์กร
- 3.3 สร้างกิจกรรมให้พนักงานมีส่วนร่วม
- 3.4 สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาทการมีส่วนร่วมของพนักงาน
- 3.5 เปิดโอกาสให้พนักงานนำได้เพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ และทักษะทั้งจาก

ภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

- 3.6 ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของพนักงาน
- 3.7 ประเมินผลงาน โดยรวมเอาผลงานความคิดสร้างสรรค์ไว้ด้วยกัน

4. การบริหารโดยกระบวนการ (Process Approach to Management)

กระบวนการประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินการ และผลลัพธ์จากการดำเนินงาน กระบวนการบริหารงานคุณภาพในองค์กร ได้แก่

4.1 ปัจจัยนำเข้า คือ ความต้องการของลูกค้า มีข้อบังคับที่ชัดเจน วัดและประเมินตามข้อบังคับได้ นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญต่อบุคลากรสนับสนุนอื่นๆ ด้วย

4.2 กระบวนการดำเนินงาน มีการออกแบบกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอน ให้การดำเนินงานเป็นไปโดยราบรื่น ต่อเนื่อง มีระบบการควบคุมงาน การฝึกอบรม อุปกรณ์ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ มีการวางแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดความรับผิดชอบและหน้าที่อย่างชัดเจน

4.3 ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน มีการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและผลกระทบจากภายในและภายนอกขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อลูกค้า

5. การบริหารงานอย่างเป็นระบบ (System Approach to management)

คือ การมององค์กรจากโครงสร้างที่ประกอบด้วยฝ่ายต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่เฉพาะ แต่การบริหารงานอย่างเป็นระบบ คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันให้เกิดมีระบบความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายหรือหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากพอจะสร้างผลงานคุณภาพขององค์กร การบริหารระบบให้ความสัมพันธ์เกิดประสิทธิภาพทำได้โดย

5.1 วางโครงสร้างขององค์กรให้เกิดระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ แบ่งแยกหน้าที่แต่มีความเกี่ยวข้อง

5.2 สร้างระบบความสัมพันธ์ โดยตั้งจุดประสงค์คุณภาพพร้อมกัน

5.3 กำหนดวิธีการดำเนินงาน ให้เชื่อมโยงกันอย่างราบรื่น

5.4 การประเมินผลของฝ่ายและหน่วยงาน เป็นการประเมินโดยมองการเชื่อมโยงระหว่างฝ่ายหรือหน่วยงาน

5.5 การปรับปรุงงานของฝ่ายและหน่วยงานต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อคุณภาพโดยรวมขององค์กร

6. การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (Continual Improvement)

การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง คือ การสร้างมาตรฐานให้เกิดขึ้น โดยการปฏิบัติดังนี้

6.1 กำหนดนโยบายการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

6.2 สร้างระบบการบริหารให้มีกระบวนการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

6.3 จัดการฝึกอบรมให้พนักงานทุกระดับ ใช้ระเบียบวิธี PDCA ในการปฏิบัติงาน และดำเนินการปรับปรุงงานทันทีที่เห็นปัญหาหรือจุดบกพร่อง

6.4 จัดกิจกรรมและปัจจัยสนับสนุนการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

6.5 การประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีแผนการประเมิน มีเกณฑ์การประเมิน และมีข้อบ่งชี้ที่ชัดเจน ย่อมทำให้พนักงานประจักษ์ในความจำเป็นต้องปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

7. ใช้ข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ

การตัดสินใจใดๆ ถ้าใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีระบบการจับที่เชื่อถือได้ เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และถ้าผ่านกระบวนการวิเคราะห์มาแล้วอย่างเป็นระบบ ย่อมทำให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานการตัดสินใจ ทำได้โดย

7.1 จัดให้มีการรวบรวม และเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

7.2 ข้อมูลมีความถูกต้อง เชื่อถือได้และเป็นปัจจุบันเสมอ

7.3 มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการทางสถิติ

7.4 เลือกรูปแบบข้อมูลได้อย่างเหมาะสมและตรงประเด็น

7.5 การตัดสินใจนอกจากจะให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ยังต้องใช้ประสบการณ์ และการคาดการณ์ล่วงหน้าที่เหมาะสมด้วย

8. สัมพันธภาพกับผู้ส่งมอบอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน

ผู้ส่งมอบหรือตัวแทนจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับองค์กร โดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างองค์กรกับผู้ส่งมอบจึงต้องส่งเสริมให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันสร้างคุณภาพเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน แนวทางการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ส่งมอบบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่

8.1 คัดเลือกผู้ส่งมอบที่มีประสิทธิภาพ

8.2 สร้างระบบความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

8.3 สร้างระบบการสื่อสาร หรือเครือข่ายการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

8.4 ติดต่อสัมพันธ์กันด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใส

8.5 ให้ความจริงใจกับการพัฒนาระบบความสัมพันธ์ โดยเน้นการสร้างคุณภาพ

ให้กับทั้ง 2 ฝ่าย

แนวคิดระบบการบริหารงานคุณภาพ (Quality Management System)

ข้อกำหนดระบบบริหารงานคุณภาพในมาตรฐาน ISO 9001: 2000 องค์กรต้องจัดระบบการบริหารงานที่ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์คุณภาพขององค์กร ระบบบริหารงานหมายถึง โครงสร้างและหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร ระบบบริหารงานจะเกิดประสิทธิภาพและสร้างคุณภาพได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์คุณภาพ เพราะนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรคือแนวทางหลักที่หน่วยงานทุกหน่วยงานต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามให้บรรลุวัตถุประสงค์คุณภาพการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์คุณภาพ มีกระบวนการดังนี้

1.1 การศึกษาและวิจัยตลาดเป็นการศึกษา 2 มิติ ได้แก่ มิติความต้องการของลูกค้าและมิติของคู่แข่งในตลาด

1.2 การศึกษาและวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ เป็นการทบทวน ทดสอบและประเมินผลผลิตภัณฑ์หรืองานบริการที่ดำเนินการอยู่ หรือที่คิดค้นขึ้นใหม่ว่าตรงกับความต้องการของลูกค้า และสามารถแข่งขันในตลาดได้

2. การกำหนดความคาดหวัง มาตรฐาน เป้าหมายของผลิตภัณฑ์หรืองานบริการจากการศึกษาความต้องการของลูกค้าและตลาด เพื่อให้ฝ่ายผลิตและฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการดำเนินงาน

3. การกำหนดกระบวนการผลิต การบริการ เมื่อมีความชัดเจนด้านมาตรฐานและเป้าหมายของผลิตภัณฑ์และงานบริการเราก็สามารถกำหนด

3.1 กระบวนการผลิต การบริการ ตามกระบวนการบริหารงานคุณภาพ

3.2 สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการผลิต/การบริการ ด้วยมาตรฐานการตรวจสอบและเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

4. การวางแผนงานคุณภาพเพื่อกำหนดการใช้ทรัพยากร ในการผลิตหรือการให้บริการอย่างเหมาะสมพอเพียงและเกิดประสิทธิภาพการทำงาน แผนงานหลัก แผนงานประจำปีหรือแผนพัฒนาองค์กร เป็นต้น และมีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์คุณภาพที่ตั้งไว้

5. การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานความต้องการของลูกค้าโดยการตรวจสอบผลการปรับปรุงงานต่อไป ความคาดหวังและความต้องการของลูกค้า รวมถึงสภาพการแข่งขันในตลาดไม่คงที่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะของเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การศึกษาและวิจัยตลาดจึงดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องด้วย

6. สร้างระบบหรือหน่วยงานเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กร นอกเหนือจากหน่วยงานที่มีอยู่ เช่น ฝ่ายการจัดซื้อ ฝ่ายคลังสินค้า ฝ่ายผลิต ฝ่ายการเงิน ฯลฯ จะต้องสร้างระบบหรือหน่วยงานเพิ่มประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

6.1 ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้การเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน เข้าใจตรงกันและสร้างคุณภาพร่วมกันระบบการสื่อสารควรเป็นระบบสื่อสารแบบ 2 ทาง คือ ทำได้ทั้งส่งข้อมูลและรับข้อมูล

6.2 ระบบการประเมินคุณภาพและระบบการตรวจสอบคุณภาพที่มีมาตรฐาน มีความชัดเจน มีข้อบ่งชี้ที่ทุกหน่วยงานรับทราบร่วมและต้องมีแผนการตรวจสอบที่แน่นอนด้วย

6.3 ระบบการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กับระบบการปรับปรุงงาน

6.4 ระบบลูกค้าสัมพันธ์ ที่สามารถสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ผลิตและผู้จำหน่ายหรือลูกค้า

ความหมายคุณภาพและระบบคุณภาพ

1. คุณภาพมีความหมายโดยทั่วไป 5 ลักษณะคือ

1.1 การมีมาตรฐานความเป็นเลิศโดยที่กำหนดมาตรฐานไว้ตายตัว (Fixed standard of excellence)

1.2 ความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Fitness for purpose)

1.3 มีประสิทธิผล (Effectiveness) และการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุดที่สุด (Efficiency)

1.4 ตอบสนองความคาดหวังของลูกค้า (Conform to customers' satisfaction)

1.5 การพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้น (Enhancement / Improvement)

2. ระบบคุณภาพ

ระบบคุณภาพโดยทั่วไป หมายถึง โครงสร้าง กระบวนการ ระบบและทรัพยากรต่างๆ ในองค์การที่จำเป็นในการจัดการคุณภาพ เป็นระบบการบริหารจัดการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ระบบบริหารคุณภาพมีหลายระบบ ได้แก่ ระบบ Input-Process-Output-Outcome (IPOO) ระบบ Total Quality Management (TQM) และระบบ ISO ระบบบริหารงานคุณภาพเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นระบบที่จะช่วยให้สามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานที่วางไว้ สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ขณะเดียวกันระบบบริหารงานคุณภาพจะช่วยให้ลูกค้าได้รับความพอใจ และมั่นใจว่าสินค้าหรือบริการที่ได้รับมีคุณภาพตรงตามความต้องการ

ระบบคุณภาพในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ แต่ไม่ว่าจะเป็นระบบคุณภาพใดสาระสำคัญอยู่ที่กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพที่มีการวางแผนคุณภาพ มีการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2.1 ระบบ International Organization for Standardization (ISO) เป็นระบบที่มีการเน้นในหลักการ เป้าหมาย และจุดประสงค์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต หรืองานบริการ ระบบ ISO เป็นการสร้างมาตรฐานในเรื่องต่างๆ เช่น

ISO 9000 เป็นเรื่องของมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ

ISO 14000 เป็นเรื่องของมาตรฐานการบริหารสิ่งแวดล้อม

ISO 18000 เป็นเรื่องของมาตรฐานสุขอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบการ

สำหรับ ISO 9000 ในปัจจุบันมีการรับรองเฉพาะ ISO 9001 เท่านั้น และได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับระบบการศึกษาได้

2.2 ระบบ Total Quality Management (TQM) เป็นระบบที่ปรับปรุงการวางแผน การจัดการองค์กร และการทำความเข้าใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแต่ละบุคคลในแต่ละระดับ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพให้มีความยืดหยุ่นเพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ TQM เป็นระบบที่สามารถ

นำไปใช้ได้กับทุกองค์กร แกนสำคัญของระบบ TQM คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ส่วนสำคัญของกระบวนการอยู่ที่การจัดการที่จำเป็นสำหรับระบบเครื่องมือและทีมงาน

2.3 ระบบ The Malcom Baldrige National Quality Award เป็นระบบที่มีแนวทางตรวจสอบคุณภาพองค์กร จะตรวจสอบองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านสารสนเทศและการวิเคราะห์ ด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต วิจัย และบริการวิชาการ ด้านสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ และด้านสัมฤทธิ์ผลในการผลิตบัณฑิต

2.4 ระบบ CIPP ระบบ CIPP มีชื่อเต็มคือ Context, Input, Process และ Product ซึ่งหมายถึง การประเมินตามด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านการดำเนินการและด้านการผลิต

2.5 ระบบ Input Process Output เป็นระบบพื้นฐานที่ใช้กับทุกวงการ ในการศึกษาสามารถใช้ระบบนี้ได้ โดยพิจารณาว่า ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และ ปัจจัยผลผลิต (Output) คืออะไร เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการนำปัจจัยนำเข้า (Input) คือ ความต้องการของลูกค้า (Customer Requirement) ผ่านกระบวนการบริหารคุณภาพ (QMS) ซึ่งประกอบด้วย

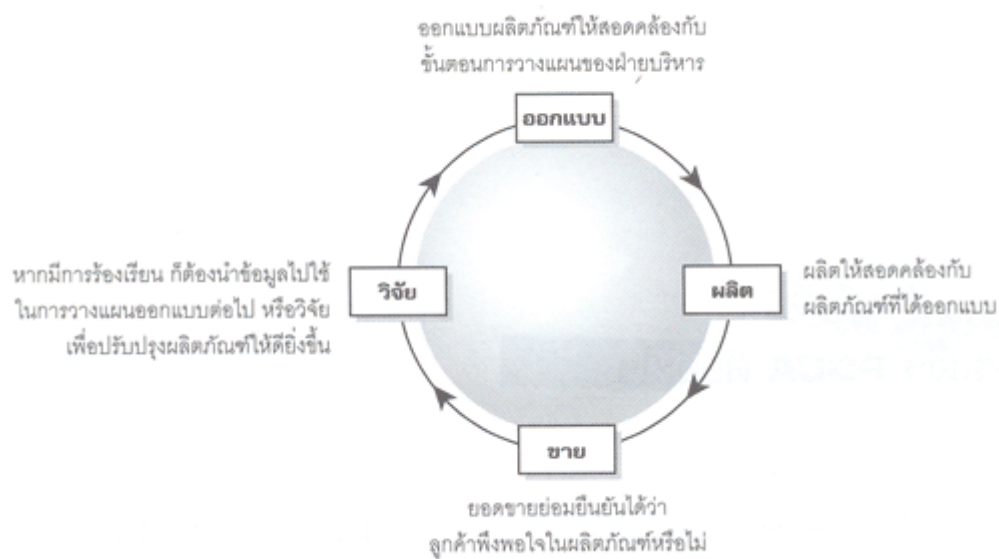
1. ความรับผิดชอบด้านการบริหาร (Management Responsibility)
2. การจัดการทรัพยากร (Resource Management)
3. กระบวนการที่ก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ (Product Realization)
4. การวัดวิเคราะห์ การปรับปรุง (Measurement Analysis

Improvement) กระบวนการบริหารคุณภาพจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ก่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ซึ่งจะทำให้ลูกค้าสามารถมั่นใจได้ว่าผลลัพธ์ (Output) คือสินค้าหรือบริการ (Product) ที่มีรูปแบบตามมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างความพอใจให้กับลูกค้า (Customer Satisfaction) ในที่สุด

2.6 กระบวนการ PDCA มาจากคำภาษาอังกฤษ 4 คำ ได้แก่ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) Act (ดำเนินการให้เหมาะสม)

แนวคิดเกี่ยวกับวงจร PDCA เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกโดยนักสถิติ Walter Shewhart ซึ่งได้พัฒนาจากการควบคุมกระบวนการเชิงสถิติที่ Bell Laboratories ในสหรัฐอเมริกาเมื่อทศวรรษ 1930 ในระยะเริ่มแรก วงจรดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อ "วงจร Shewhart" จนกระทั่งราวทศวรรษที่ 1950 ได้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดย Edwards W. Deming ปรมาจารย์ทางด้านการบริหารคุณภาพ หลายคนจึงเรียกวงจรนี้ว่า "วงจร Deming "

เมื่อเริ่มแรก Deming ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ 4 ฝ่าย ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งได้แก่ ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย และฝ่ายวิจัย ความสัมพันธ์ของทั้ง 4 ฝ่ายนั้น จะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของสินค้าตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ถือว่าคุณภาพจะต้องมาก่อนสิ่งอื่นใด

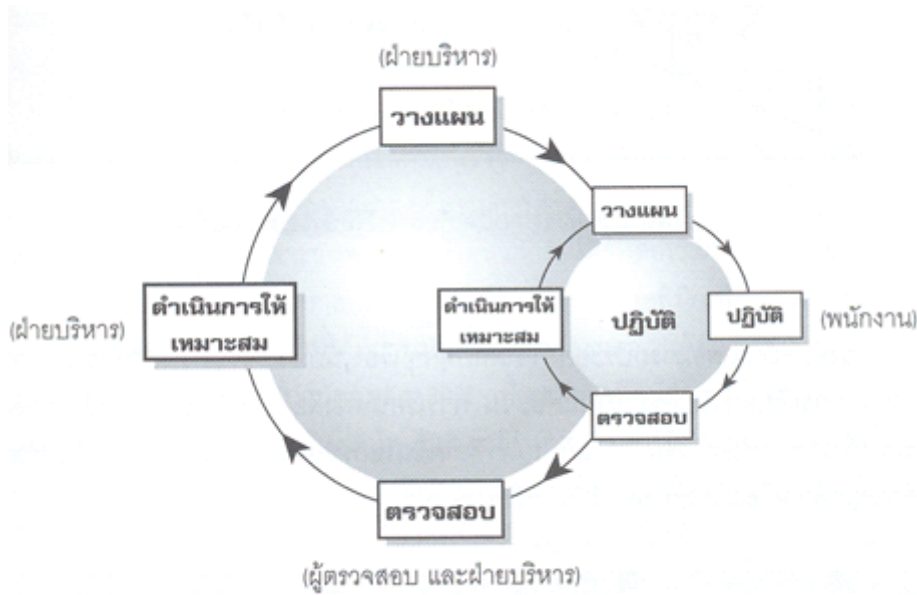

แผนภาพที่ 3 ภาพแสดงวงจร PDCA ในยุคแรก

ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับกับวงจร Deming ได้ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบ และขั้นตอนการดำเนินการให้เหมาะสม (ซึ่งในระยะเริ่มแรก หมายถึง การปรับปรุงแก้ไข) แต่ยังไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะแต่ละขั้นตอนถูกมอบหมายให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่าย ขณะที่ฝ่ายบริหารกำหนดแผนงานและตั้งเป้าหมายสำหรับพนักงาน พนักงานก็ต้องลงมือปฏิบัติให้บรรลุ

ตามเป้าหมายที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดขึ้น ในขณะที่ผู้ตรวจสอบคอยตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นระยะๆ และรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ หากการปฏิบัติงานมีความผิดพลาดหรือเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายก็จะได้แก้ไขได้ทันที พนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายก็จะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน แต่ถ้าไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายก็จะถูกประเมินผลการปฏิบัติงานที่ต่ำ การดำเนินงานในลักษณะนี้จะเห็นได้ว่าค่อนข้างแข็งแกร่งต่าง นอกจากผู้บริหารจะไม่ประเมินศักยภาพของพนักงานซึ่งเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานแล้ว ยังขาดวิสัยทัศน์ที่ดีในเรื่องของการประสานงานภายในหน่วยงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้พนักงานมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนและแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

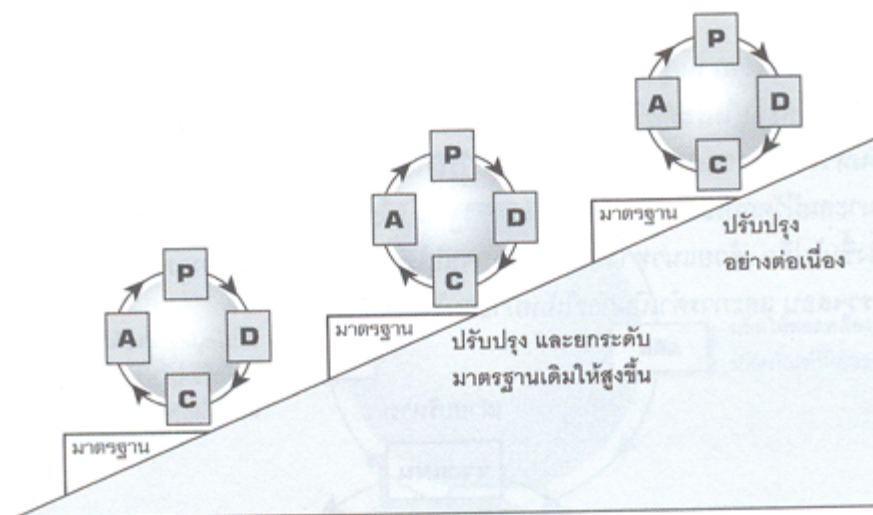
อย่างไรก็ตาม วงจร Deming ได้พัฒนาไปในทิศทางที่นุ่มนวลขึ้น ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งได้ให้ความสำคัญกับพื้นฐานการบริหารงาน 2 อย่าง นั่นก็คือ การสื่อสารและความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนในหน่วยงาน โดยผู้บริหารยังคงเป็นผู้กำหนดแผนงาน แต่จะสื่อสารผ่านช่องทางหัวหน้างานและพนักงานตามลำดับขั้นเป้าหมายถูกกำหนดขึ้นตามความเหมาะสมเป็นไปได้

แผนภาพที่ 4 แสดงวงจร PDCA แบบญี่ปุ่น

เราสามารถนำวงจร PDCA เพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่วงจรหมุนครบรอบก็จะเป็นแรงส่งให้หมุนในรอบต่อไป วิธีการใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับปรุงก็จะถูกจัดทำเป็น

มาตรฐานการทำงาน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด เราอาจเริ่มด้วยการปรับปรุงเล็กๆ น้อยๆ ก่อนที่จะก้าวไปสู่การปรับปรุงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 5 แสดงวงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

วงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกเรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงานในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต การดำเนินงานในระดับบริษัท จนกระทั่งในระดับสถาบันการศึกษาหรือที่นำมาใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษา

โครงสร้างของวงจร PDCA

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ประกอบด้วย "การวางแผน" อย่างรอบคอบ เพื่อ "การปฏิบัติ" อย่างค่อยเป็นค่อยไป แล้วจึง "ตรวจสอบ" ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพที่สุดก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

ขั้นตอนการวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่า

มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยกระบวนการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตและช่วยลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ โดยสรุปแล้ว การวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้ และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตหรือกำลังจะเกิดขึ้น บางอย่างเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้เลย แต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเราสำหรับสิ่งนั้น

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดในอนาคตได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)

ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย เราไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหารย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)

ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอการตรวจสอบทำให้เราทราบว่ากาปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือ เราต้องรู้ว่าจะตรวจสอบอะไรบ้าง และบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Act)

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง ซึ่งก็คือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

- มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้
- ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม
- ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้
- เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

ประโยชน์ของ PDCA

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2552: 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ PDCA ไว้ดังนี้

1. เพื่อป้องกัน

1.1 การนำวงจร PDCA ไปใช้ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีการวางแผน การวางแผนที่ดีช่วยป้องกันปัญหาที่ไม่ควรเกิด ช่วยลดความสับสนในการทำงาน ลดการใช้ทรัพยากรมากหรือน้อยเกินความพอดีลดความสูญเสียในรูปแบบต่างๆ

1.2 การทำงานที่มีการตรวจสอบเป็นระยะ ทำให้การปฏิบัติงานมีความรัดกุมขึ้น และแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วก่อนจะลุกลาม

1.3 การตรวจสอบที่นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วไม่เกิดซ้ำ หรือลดความรุนแรงของปัญหา ถือเป็น การนำความผิดพลาดมาใช้ให้เกิดประโยชน์

2. เพื่อแก้ไขปัญหา

2.1 ถ้าเราประสบสิ่งที่ไม่เหมาะสม ไม่สะอาด ไม่สะดวก ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ประหยัด เราควรแก้ปัญหา

2.2 การใช้ PDCA เพื่อการแก้ปัญหา ด้วยการตรวจสอบว่ามีอะไรบ้างที่เป็นปัญหา เมื่อหาปัญหาได้ก็นำมาวางแผนเพื่อดำเนินการตามวงจร PDCA ต่อไป

3. เพื่อปรับปรุง

PDCA เพื่อการปรับปรุง คือ ไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาแต่เราต้องเสาะแสวงหาสิ่งต่างๆ หรือวิธีการที่ดีกว่าเดิมอยู่เสมอเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม เมื่อเราคิดว่าจะปรับปรุงอะไรก็ให้ใช้วงจร PDCA เป็นขั้นตอนในการปรับปรุง ข้อสำคัญคือต้องเริ่ม PDCA ที่ตัวเองก่อนมุ่งไปที่คนอื่น

สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการ PDCA มาใช้ควบคุมการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านคือ 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับให้เหมาะสม เพื่อผลักดันให้เกิดการบริหารวิชาการในสถานศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกด้วยการวางแผน (Plan-P) คือ การทำงานใดๆ ต้องมีขั้นการวางแผน เพราะทำให้มีความมั่นใจว่าทำงานได้สำเร็จ เช่น วางแผนการสอน วางแผนการวิจัย หัวข้อที่ใช้ในการวางแผนคือ วางแผนในหัวข้อต่อไปนี้ 1) ทำทำไม 2) ทำอะไร 3) ใครทำ ทำกับกลุ่มเป้าหมายใด 4) ทำเวลาใด 5) ทำที่ไหน 6) ทำอย่างไร 7) ใช้งบประมาณเท่าไร การวางแผนการบริหารหลักสูตรเป็นการวางแผนเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้คือ why, what และ how แล้วลงมือปฏิบัติ (Do-D) เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ (Check-C) เป็นขั้นของการประเมินการทำงานว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีเรื่องอะไรปฏิบัติได้ตามแผน มีเรื่องอะไรที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผน หรือ

ปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล การตรวจสอบนี้จะได้สิ่งที่สำเร็จตามแผนและสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข เพื่อนำสู่งานการปรับปรุงแก้ไข (Act-A) เป็นขั้นของการนำข้อบกพร่องมาวางแผนเพื่อการปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วลงมือแก้ไข ซึ่งในขั้นนี้อาจพบว่าประสบความสำเร็จหรืออาจพบว่ามีข้อบกพร่องอีก ผู้วิจัยหรือผู้ทำงานก็ต้องตรวจสอบเนื้อหาเพื่อแก้ไข แล้วนำไปแก้ไขอีกต่อไป ทำไปเรื่อยๆ ไม่มีการหยุด การบริหารงานวิชาการเป็นการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน วงจร PDCA เป็นกระบวนการพัฒนาด้วยการใช้วงจรจึงต้องเริ่มที่ละชั้น Plan-P Do-D Check-C และ Act-A แล้วเคลื่อนหมุนไปเรื่อยๆ ในแต่ละชั้นหรือแต่ละตัวของวงจร ในบางครั้งก็จะมีวงจร PDCA ในขั้นตอนของกระบวนการ PDCA เองด้วย

ตอนที่ 3 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

ในต่างประเทศความเป็นพลเมืองเป็นเป้าหมายของการศึกษาเป็นแนวความคิดที่มีมาตั้งแต่ยุคสมัยของกรีกโบราณ โดยใช้คุณภาพของการเข้าศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำหนดความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ทางสังคมตามระดับของการรับการศึกษา ผู้ได้รับการศึกษาสูงสุดจะมีความสามารถเป็นผู้นำหรือผู้ปกครองสูงสุดในนามของกษัตริย์ นักปรัชญา รองลงไปอาจทำหน้าที่เป็นทหาร เป็นช่างฝีมือ เป็นต้น

ในศตวรรษที่ 19 การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองได้ถูกจำกัดอยู่ในมุมมองด้านจริยธรรม ซึ่งในขณะนั้นการเรียนรู้ในด้านนี้ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรของการศึกษา ในต้นศตวรรษที่ 20 องค์การชื่อ “Moral Instruction League” ได้พยายามกระตุ้นให้การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองโดยได้รับการบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรของการศึกษาในระบบโรงเรียน ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 องค์การนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “The Civics and Moral Education League”

ในปี 1934 บุคคลที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นได้แก่ Sir Ernest Simon และ William Beveridge ได้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมือง โดยเน้นวิธีการศึกษาทางตรงมากกว่าที่จะศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองในทางอ้อมด้วยวิธีเรียนผ่านจากการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ

ในปี 1945 การศึกษาทางตรงได้รับการฟื้นฟูจากองค์การที่ชื่อว่า “The Council for Curriculum Reform” ซึ่งได้จัดทำรายงานที่มีชื่อเสียงเรื่อง “The Content of Education (1945)” รายงานฉบับนี้สนับสนุนให้การศึกษาวិชาการทางด้านสังคมเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรหลักของประเทศร่วมกับวิชารัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตามรายงานนี้ก็ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในสมัยนั้น เนื่องจากหลักสูตรนี้ยังไม่ได้รับความสำคัญในช่วงหลังสงคราม สาเหตุจากปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากเรื่องของสงครามโลกและการขาดแคลนครูผู้สอน

ในปี 1947 “The Central Advisory Council for Education” ได้ตระหนักถึงความสำคัญของโรงเรียนในการให้การศึกษากับศิษย์สำหรับสังคมสมัยใหม่แต่ก็ไม่ได้ระบุถึงวิธีการที่จะนำมาใช้

ในปี 1949 “The Ministry of Education in Pamphlet No.16 Citizens Growing up” ได้เสนอแนะว่าการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีจากบทเรียนในชั้นเรียนสามารถสร้างเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีได้ แต่อย่างไรก็ตามความคิดนี้ได้มุ่งไปที่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

ในช่วงปี 1960-1970 ได้มีการพัฒนาการศึกษาด้านสังคมอย่างแพร่หลายและการศึกษาที่สำคัญคือ “New Social Studies” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนักสังคมสงเคราะห์ในสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศอังกฤษ สมาคมเพื่อการสอนสังคมศาสตร์ (Association for teaching the Social Sciences) ได้ตั้งขึ้นในปี 1964 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนการสอนสังคมศาสตร์ในโรงเรียน โดยกินความรวมไปถึงวิชาสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์

ในปี 1988 ประเทศอังกฤษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษา (Education Reform Act) เป็นหลักสูตรแห่งชาติ (National Curriculum) ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสในการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมือง แต่การจัดหลักสูตรส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนรากฐานของวิชาดั้งเดิม ต่อมา The National Curriculum ได้ออกบทบัญญัติในการศึกษาข้ามรายวิชา ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมือง แต่วิชานี้ไม่ได้รับการประกาศไว้ในพระราชบัญญัติ ยังปล่อยให้เพียงทางเลือกของหลักสูตรในโรงเรียนเท่านั้น

สาเหตุที่ทำให้การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองไม่ประสบความสำเร็จในอดีตอาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

1. การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองมีความเสี่ยงสูงและได้รับผลตอบแทนต่ำ
2. การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองเป็นวิชาที่ไม่ได้รับความนิยมในโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเสี่ยงสูงอาจถูกกล่าวหาว่ามีความลำเอียงหรือกระด้างกระเดื่องต่อรัฐ
3. ขาดแคลนทรัพยากรและครูผู้สอน
4. ไม่มีนิยามศัพท์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองหรือการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมือง

ส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกี่ยวกับนิยามศัพท์ของการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกเป็น 2 ทิศนะ คือ

1. Passive Citizen View ทักษะนี้มองว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองมีบทบาทในการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ต่อรัฐซึ่งจะประกอบด้วยรายละเอียดของหน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมือง ความคิดนี้เสี่ยงต่อการทำให้เกิดความน่าเบื่อเนื่องจากผู้เรียนจะกลายเป็นฝ่ายรับรู้หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้แล้ว ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือความเป็นตัวของตัวเอง

2. Active Citizen View จะเน้นการสอนให้เข้าใจถึงความคิดเกี่ยวกับการเมืองและปัญหาขัดแย้งที่เกิดขึ้น การพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในความเป็นประชาธิปไตย รวมถึงความพร้อมที่จะวิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่ความคิดนี้ก็เสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าจะลบล้างระบบการปกครองหรือสอนให้ผู้เรียนไม่จงรักภักดีต่อรัฐ

อย่างไรก็ตามถึงปัจจุบันความแตกต่างของทั้งสองทักษะก็ยังไม่ชัดเจนที่แน่นอนว่าการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองควรเป็นอย่างไร

The Report of the Advisory Group on Citizenship (QCA 1998) โดย Professor Bernard Crick ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “พลเมืองที่ดี” โดยเน้นความสำคัญที่ประชาธิปไตยยุคใหม่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม
2. ต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน
3. ต้องมีความรู้ในเรื่องการเมือง

รายงานของ Crick อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองไว้ว่า เพื่อความมั่นคงและเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการส่งเสริมให้ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาของนักเรียนให้เป็นพลเมืองในลักษณะมีความกระตือรือร้น (Active Citizen) และในการสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นในตัว of นักเรียนแต่ละคน โรงเรียนและสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่นและชุมชนใกล้โรงเรียน (DFEE/ QCA, 1998)

Citizenship Working Group ให้ความเห็นที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวโดยให้เห็นว่ องค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีต้องมี 4 ประการสำคัญ ดังนี้

1. ความคิดรวบยอด
2. ค่านิยมและแนวทางปฏิบัติ
3. ทักษะและความสามารถ
4. ความรู้และความเข้าใจ

ปัจจุบันทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ได้ถูกรวบเข้าไว้ในโปรแกรมการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นของการศึกษาในหลักสูตรแห่งชาติของหลายๆ ประเทศและมีการสนับสนุนให้การศึกษาในระดับประถมศึกษาจัดโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง รวมอยู่ในวิชาบุคลิกภาพ สังคม และพลศึกษา (PSHE) ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาจะสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองซึ่งมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยบ่งชี้หลายอย่างที่ทำให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ของสังคมมีลักษณะห่างเหินออกจากลักษณะของพลเมืองที่ควรเป็นมากขึ้น เช่น นิยมความสุขสบายส่วนตัว มากกว่าการสนใจกิจกรรมเพื่อสังคม ขาดความรู้ความสนใจและกิจกรรมทางการเมืองอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบตลอดจนผู้ใหญ่โดยทั่วไปมองสถานการณ์เช่นนี้ด้วยความรู้สึกเป็นห่วงสังคมในอนาคต จึงมีองค์กร หน่วยงานวิจัยและมีการประชุมสัมมนาในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องเพื่อหาข้อสรุปที่เป็นกรอบความคิด เพื่อพัฒนาแนวการปฏิบัติให้ชัดเจนมากขึ้น เช่นในปี 1999 UNESCO ได้จัดให้มีการประชุมนานาชาติเรื่อง Building Civic Capacity for a New Century: Engaging Young People in Civic Institutions and Civil Society ที่กรุงเทพมหานคร

Lee Wing On ผู้เชี่ยวชาญจาก Hong Kong Institute of Education กล่าวว่าความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นประเด็นที่นักการศึกษาทั่วโลกต้องให้ความสนใจ โดยเฉพาะในประเด็นของการปลูกฝังเอกลักษณ์ประจำชาติ ทั้งในมิติที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคและในระดับโลกโดยในมิติของภูมิภาคจะให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ประจำชาติ ในมิติของโลกจะต้องให้ความสำคัญแก่ลักษณะความเป็นพลเมืองระหว่างชาติ แต่ในเอกลักษณ์ประจำชาติในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ ยังมีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเคลื่อนย้ายของประชากรกระทำได้ง่ายขึ้น รวมทั้งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงทำให้เกิด

ความคิดใหม่ๆ มาใช้อธิบายความเป็นพลเมืองมากขึ้น เช่น พลเมืองที่ความกระตือรือร้น (Active citizen) และพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (effective citizen)

ควิชัมบิง (1999) มีความเห็นว่า ในยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และอิทธิพลของยุคเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารมีสูง ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วิถีคิด ความรู้สึก และการกระทำ การศึกษาจึงมีบทบาทในการสร้างคนให้เหมาะกับยุคสมัย แต่ก่อนอื่นนักการศึกษาต้องตอบคำถามสำคัญ 3 ประการนี้เสียก่อน คือ

1. ลักษณะของสังคมในอนาคตที่ต้องการ หรือทัศนคติเกี่ยวกับสังคมในอนาคตคืออะไร
2. ลักษณะของบุคคลที่เหมาะสมกับสังคมที่เพิ่งให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้นทั้งในเรื่องของลักษณะนิสัย ความรู้ความสามารถมีลักษณะอย่างไร
3. ลักษณะของการศึกษาที่เหมาะสมกับการเตรียมคนให้เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์นั้นควรทำอย่างไร

คำถามทั้ง 3 ประการของควิชัมบิง เป็นคำถามที่ชวนให้คิดหาคำตอบอย่างครบวงจร แต่คำตอบที่จะได้ย่อมมีความหลากหลายโดยขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นจริงของแต่ละประเทศ

ปัจจุบันประเด็นของการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับแต่ละประเทศ แต่ละท้องถิ่นโดยไม่ละเลยความเป็นโลกเดียวกัน เป็นประเด็นอยู่ในความสนใจของนักการศึกษาซึ่งสนใจการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองทั่วโลก แต่ส่วนใหญ่มักมีแนวคิดที่อิงอาศัยรูปแบบและแนวทางของตะวันตกเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความไม่ลงตัวกับความเป็นจริงอันหลากหลายของแต่ละประเทศ

Kerry Kennedy (2554) ได้นำเสนอความคิดในประเด็นนี้ในการการประชุมนานาชาติของ UNESCO ครั้งที่ 7 เมื่อ เดือนธันวาคม 2544 ที่กรุงเทพฯ ในหัวข้อเรื่อง Building Civic Capacity for a New Century: Engaging Young People in Civic Institutions and Civil Society ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจำเป็นต้องอาศัยค่านิยมของพลเมืองที่เหมาะสมต่อการสร้างความสามารถของพลเมืองตามลักษณะของประเทศในย่านเอเชียแปซิฟิกโดยต้องมีลักษณะร่วมกันโดยไม่ทิ้งรากฐานวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ หลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนของประเทศหนึ่งก็ย่อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนที่เหมาะสมกับอนาคตของประเทศนั้น

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ความหลากหลายมิติเป็นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง จะต้องคิดถึงมิติต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดในการจัดการศึกษาคือ

ผู้เรียนในฐานะบุคคล: มีส่วนที่ต้องเกี่ยวข้อง คือ ความสามารถของบุคคลที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ทั้งด้านอุปนิสัย จิตใจ และการกระทำ

สังคม: ต้องคำนึงถึงสถานภาพที่จะอยู่และทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของความเป็นพลเมือง

ระยะเวลา: ต้องคำนึงถึงความสามารถที่จะกำหนดลักษณะที่ทำทลายความคิดทั้งในแง่ของอดีต ปัจจุบัน ในแง่มุมของการถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมและมองสู่อนาคต บนฐานของความจริง

สถานที่: ต้องมองให้เห็นว่าคนแต่ละคนมีสถานภาพของการเป็นสมาชิกชุมชนหลายชุมชนซ้อนทับกันอยู่ เริ่มตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และนานาชาติ

มิติเหล่านี้คือความเป็นจริงที่ประกอบกันเป็นปัจจัยของการดำเนินชีวิตของคนๆ หนึ่งที่ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับลักษณะต่างๆ ตั้งแต่ความเป็นจริงของตนเอง ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น ขยายไปจนถึงระดับโลกซึ่งแคบลงทุกๆ ขณะในแง่ของผลกระทบต่อชีวิตในทุกพื้นที่ทุกส่วนของโลก

ในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในลักษณะหลากหลายมิติดังกล่าวที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยรอบด้านของบุคคลจำเป็นต้องมีหลักสูตรในลักษณะองค์รวมที่มองเชื่อมโยงทุกส่วนอันหลากหลายให้อยู่ภายใต้กระบวนการคิดที่เป็นหนึ่งเดียว โดยภายในระบบการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจะต้องมีพื้นที่ให้แก่การศึกษาในมิติเหล่านี้ได้แสดงบทบาทร่วมกันคือ

- การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพลเมือง (Civic education) ที่มีเนื้อหาหลักในการสร้างความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะของการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง

- การศึกษาค่านิยม (Values education) เป็นการปลูกฝังความคิด ความรู้สึก ทศนคติ และค่านิยมทางจริยธรรม

- การศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmental education) เพื่อสร้างความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติเกี่ยวกับความคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อการคงอยู่ของสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม

อย่างไรก็ตาม มีนักคิดบางท่านเสนอความคิดว่าการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีต้องเริ่มต้นจากการเรียนรู้จากสังคมหน่วยเล็กๆ หน่วยแรกคือ ครอบครัว ซึ่งเป็นสถานที่ที่มนุษย์แต่ละคนจะมีโอกาสได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทั้งด้าน ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความเป็นตัวของตัวเองพร้อมๆ กับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

สรุปจากแนวคิดเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ผู้วิจัยได้พบว่าความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลกและเป็นคนดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ โดยมีลักษณะความเป็นพลเมืองโลกตามที่สากลยอมรับ คือ มีความสามารถใช้วิจารณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ เห็นอกเห็นใจมีความเคารพผู้อื่นและเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด เชื่อมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ดีขึ้นกว่าเดิมเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้

3.2 แนวโน้มความเป็นโลกาภิวัตน์

ทฤษฎีหมู่บ้านโลก (Global Village Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีโลกาภิวัตน์ โดยผู้นำแนวคิดเรื่องหมู่บ้านโลก ได้แก่ Herbert Marshall McLuhan แนวคิดเรื่องหมู่บ้านโลกเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระดับโลก จากอดีตซึ่งการติดต่อสื่อสารมีอุปสรรคในด้านระยะทางและเวลา ข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารเป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะ cultural shock คือ มนุษย์ไม่สามารถยอมรับพฤติกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่แตกต่างไปจากกลุ่มของตนได้ แต่ในปัจจุบันกลับปรากฏว่า มนุษย์ได้ประดิษฐ์สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการสื่อสารใหม่ๆ ที่ทำให้ระบบความสัมพันธ์ของผู้คนบนโลกทั้งระดับกว้างและแคบเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง การปฏิวัติระบบการสื่อสารที่เริ่มต้นจากโทรเลข โทรศัพท์ วิทยุสื่อสาร มือถือ อินเทอร์เน็ต การปฏิวัติรูปแบบความบันเทิงหรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มาพร้อมกับโทรทัศน์ทั้งในรูปแบบที่กึ่งภาพ หรือถ่ายทอดสด หรือมาในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ก็ตาม และการปฏิวัติรูปแบบการขนส่งมวลชนจากเรือ เกวียนไปสู่รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน ต่างๆ เหล่านี้ล้วนนำไปสู่การทำลายกำแพงอุปสรรคของการติดต่อสื่อสารอันได้แก่ ระยะทางและเวลาที่เกิดจากพื้นที่ห่างไกลหรือความต่างทางภูมิศาสตร์ ผลของการปฏิวัติทางด้านเทคโนโลยี ต่างๆ ที่กล่าวมาทำให้เกิดการปฏิวัติด้านความสัมพันธ์ของประชากรบนโลก พื้นที่ที่เคยปลอดภัยจากการติดต่อจากภายนอก เช่น หมู่บ้านไม่สามารถหนีพ้นการเข้ามาของเทคโนโลยีเหล่านี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเดินทางที่นำผู้คนเข้าและออกจากหมู่บ้านได้ง่ายและถี่ขึ้น การติดต่อสื่อสารที่สะดวกไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์สาธารณะหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่างเข้าไปถึง

ผู้คนในชุมชนต่างๆ ทั่วโลก และที่สำคัญคือความบันเทิงและข้อมูลข่าวสารที่มากับโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ ล้วนนำไปสู่การปฏิวัติวัฒนธรรมที่หล่อหลอมแบบแผนการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของประชากรโลกร่วมกัน เอกลักษณะเฉพาะของกลุ่มหรือชุมชนถูกทำลายจากวัฒนธรรมที่เกิดใหม่ในยุคนี้ ซึ่งในบางครั้งมีการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ไม่ยากนัก แต่ในบางกรณีวัฒนธรรมดั้งเดิมมีความแข็งแกร่งมากและการเข้ามาของวัฒนธรรมกลายเป็นการคุกคาม วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม การต่อต้านย่อมเกิดขึ้น การที่วัฒนธรรมต่างๆ ถูกหล่อหลอมเข้าด้วยกัน อันเป็นผลมาจากการติดต่อสื่อสารที่แทรกซึมไปทั่วถึงทุกห้องที่ การสื่อสารแบบ face to face เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ระหว่างผู้คนโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ ทำให้สังคมโลกมีลักษณะคล้ายคลึงกับหมู่บ้านที่มีค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมร่วมกัน และยังเกิดลักษณะความสัมพันธ์แบบ mechanical solidarity ขึ้นในระดับโลกด้วย อย่างไรก็ตามความเป็นหมู่บ้านโลกดังกล่าวก็ส่งผลในด้านลบด้วย เพราะการครอบงำทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าเดิม ดังกรณีการต่อต้านวัฒนธรรมใหม่ในบางกลุ่มที่เห็นว่าวัฒนธรรมใหม่ไม่ใช่วัฒนธรรมที่เกิดจากการหล่อหลอมวัฒนธรรมต่างๆ บนโลกแต่เป็นวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกัน (Americanization) มากกว่า การครอบงำทางวัฒนธรรมนั้นมีผลทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจต่อผู้คนด้วย โดยทางกายภาพทำให้คนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิบริโภคนิยมซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวลดลงอันเป็นผลมาจากการบริโภคโดยขาดเหตุผล และการไต่ตรองที่ดี ในด้านจิตใจทำให้คนขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในรากฐานทางสังคมของตนเอง และขาดบรรทัดฐานในการยึดถือปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนเองด้วย นอกจากนี้ความไม่เท่าเทียมกันของผู้คนในส่วนต่างๆ ของโลกยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มคนด้อยโอกาสเพิ่มขึ้น และกลายเป็นปัญหาของสังคมต่อไป (วิภาวี เชื้อมวรเมธ http://arts.kmutt.ac.th/ssc260/doc/global_2.doc) ดังนั้น ภาคการศึกษาของแต่ละประเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมพลเมืองของตนเองให้รู้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันกับชนชาติอื่นได้อย่างปกติสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ ในระดับที่ไม่ส่งผลเสียหายต่อความเจริญเติบโตของประเทศ

สรุปจากแนวคิดเรื่องแนวโน้มความเป็นโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยได้พบการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระดับโลก เนื่องจากการสื่อสารใหม่ๆ ที่ทำให้ระบบความสัมพันธ์ของผู้คนบนโลกทั้งระดับกว้างและแคบ เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง การปฏิวัติระบบการสื่อสาร การติดต่อสื่อสารที่สะดวกไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ สารสนเทศหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่างเข้าไปถึงมือผู้คนในชุมชนต่างๆ ทั่วโลก ความบันเทิงและ ข้อมูลข่าวสารที่มากับโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ การหลอหลอมแบบแผนการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมของประชากรโลกร่วมกัน เป็นผลมาจากการติดต่อสื่อสารที่แทรกซึมไปทั่วถึงทุกห้องที่ การสื่อสารแบบ face to face เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ระหว่างผู้คนโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ทำให้สังคมโลกมีลักษณะคล้ายคลึงกันและยังเกิดลักษณะความสัมพันธ์แบบ mechanical solidarity ขึ้นในระดับโลกเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้

3.3 แนวคิดเรื่องพลเมืองโลกในองค์กรและหน่วยงานระดับสากลที่ได้ให้ความหมายของ พลเมืองโลกไว้ อาทิเช่น

3.3.1 British Council (2008) กล่าวถึงกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เยาวชนยุคใหม่ต้องแสวงหาโอกาสที่กว้างไกลขึ้นนอกเหนือจากการมีโอกาสในประเทศของตน และการศึกษายุคใหม่ จำต้องปรับเปลี่ยนเพื่อช่วยส่งเสริมให้คนเหล่านี้รู้จักประโยชน์จากโอกาสที่มาถึงให้ได้สูงสุด ในขณะเดียวกัน British Council ได้กำหนดแนวคิดหลัก “เชื่อมโยงการศึกษา พัฒนาพลเมืองโลกยุคใหม่” (Global Citizens, United Futures) เปิดโลกการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก (Opening the Learning World toward Global Citizen) และให้ความเห็นว่าพลเมืองยุคใหม่นั้นควรเป็นผู้ซึ่งมีคุณลักษณะเหล่านี้ คือ 1) มีความมั่นใจและความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี 2) รู้จักพัฒนาตนเอง ผ่านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) สามารถพูดภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ ได้ดี 4) สามารถโยกย้ายถิ่นฐานและอาจสนใจการเรียนรู้และการทำงานในระดับนานาชาติ 5) สนใจและเข้าใจวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ 6) ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ความร่วมมือทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติเกี่ยวกับประเด็นที่มีผลกระทบระดับโลกที่ผู้คนทั่วโลกกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายนี้

ในขณะที่เดียวกันได้จัดโครงการ “เปิดโลกการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก” (Opening the Learning World toward Global Citizen) Asian Dialogues เป็นโครงการความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้เวลาดำเนินการเป็นระยะเวลา 3 ปีระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาจากประเทศไทยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้แทน 3 เขตพื้นที่การศึกษาจากประเทศไทย คือเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ความมุ่งหมายของโครงการนี้คือการสร้างกลุ่มพันธมิตรทางสถาบันการศึกษาให้แก่คนรุ่นใหม่ในฐานะพลเมืองโลก และเปิดมุมมองในระดับนานาชาติในกลุ่มพันธมิตร ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนใน สหราชอาณาจักร และโรงเรียนจาก 7 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และได้หวน ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เปิดมุมมองสากลให้แก่คนรุ่นใหม่ เสริมสร้างความเข้าใจ และความตระหนักถึงมุมมองและวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศและสหราชอาณาจักร ผ่านพันธมิตรทางสถาบันการศึกษา
 2. เปิดมุมมองสากลให้แก่ครู เสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงมุมมองและวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศผ่านพันธมิตรทางสถาบันการศึกษา
 3. สนับสนุนการจัดการศึกษาของแต่ละชาติเพื่อให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่ในฐานะพลเมืองโลกผ่านพันธมิตรทางการศึกษา
 4. เพิ่มความสำคัญให้แก่มุมมองสากลของหลักสูตรการเรียนรู้ผ่านพันธมิตรทางสถาบันการศึกษา
 5. สร้างเครือข่ายระหว่างประเทศที่เข้าร่วมผ่านเขตพื้นที่การศึกษา หรือพันธมิตรที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการสนับสนุนการพัฒนาพันธมิตรทางสถาบันการศึกษาระหว่างประเทศ
- ในหัวข้อหลักต่อไปนี้เป็น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ กีฬาและสุขภาพ การลงทุน โลกวันพรุ่งนี้ วิทยาศาสตร์และการประดิษฐ์ และหัวข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองโลก (Global Citizen) ซึ่งได้แก่
- การปลูกฝังนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศในหลักสูตรสถานศึกษา

- การวิเคราะห์แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก
- การพัฒนาการสนทนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนรุ่นใหม่
- เพิ่มพูนความตระหนักในความร่วมมือนับถือศรัทธาต่อโลก ในฐานะพลเมืองโลกจาก

หลากหลายประเทศซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

- การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศภายในห้องเรียน

3.3.2 International Programs Advisory Committee, Upper Iowa University Program (2008) ได้ให้ความหมายของ “พลเมืองโลก” ไว้ว่าเป็นบุคคลผู้ซึ่งสามารถเชื่อมโยง การศึกษา เศรษฐกิจธุรกิจ หน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันได้อย่างสร้างสรรค์ และทรงประสิทธิภาพ โดยมีทักษะและความสามารถดังนี้

1. มีทักษะการสื่อสารด้านการพูดและเขียนในระดับดีมาก
2. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานได้
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้
5. มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

ในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม

6. มีความยืดหยุ่นในการยอมรับและริเริ่มการเปลี่ยนแปลง
7. มีทักษะด้านภาวะผู้นำสูง
8. สามารถใช้ภาษาต่างประเทศอย่างคล่องแคล่วได้มากกว่า 1 ภาษา
9. มีความเข้าใจและชื่นชมผลงานด้านศิลปะ ด้วยกระบวนการวัฒนธรรมที่

หลากหลาย

10. มีระดับความเป็นเหตุเป็นผลด้านคุณธรรมในระดับสูง

3.3.3 Oxfam (1997) องค์การไม่แสวงผลกำไรภาคเอกชน (NGO) มีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์เรื่องความยากจนและความไม่ยุติธรรม และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ได้กำหนดรายละเอียดของความเป็นพลเมืองโลกมีองค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลกดังนี้

แผนภาพที่ 6 องค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลก

3.3.4 UNICEF ได้กล่าวถึง “พลเมืองโลก” ผ่านแนวทางการจัดการศึกษาเรื่อง “Global Education” (อ้างถึงในเกษมา วรวรรณ ณ อยุธา พบกันวันอังคาร ยุคปฏิรูปการเรียนรู้การสอน, 28 มีนาคม 2549) ในมติดังต่อไปนี้

มิติของระยะทาง (Spatial Dimension) ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในความเชื่อมโยงและผลกระทบจากท้องถิ่นไปสู่สากล ความเข้าใจในความต้องการของมนุษยชาติและสรรพสิ่งทั้งปวง และระบบต่างๆ ในระดับโลก สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงเหล่านี้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ และมีแนวความคิดที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นพร้อมที่จะเรียนรู้จากผู้อื่น พร้อมที่จะทำงานเป็นทีม คำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

มิติของประเด็น (Issue Dimension) ผู้เรียนจะต้องเข้าใจความเชื่อมโยงของประเด็นต่างๆ จากระดับส่วนตัว สู่ระดับท้องถิ่น และระดับสากล สามารถมองประเด็นจากมุมมองที่หลากหลาย และมีความเข้าใจว่าแนวคิดและมุมมองของคนมีพื้นฐานอย่างไร ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการค้นคว้าวิจัย สามารถวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลที่ได้รับ วิเคราะห์ทิศทางแนวโน้ม และมีกระบวนการตัดสินใจที่เปิดกว้าง นำข้อมูลดังกล่าวนี้มาประกอบ ในขณะเดียวกันต้องมีความสนใจ ใฝ่รู้ ในความเคลื่อนไหวที่กว้างไกลไปจากสิ่งแวดล้อมของตนเอง พร้อมที่จะรับฟังแนวคิดของผู้อื่น และสามารถนำมาประกอบการพิจารณาทั้งยังมีความเข้าใจในแนวคิดและวัฒนธรรมของผู้อื่น

มิติของเวลา (Temporal Dimension) มีความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มองเห็นทางเลือกของอนาคตได้หลายแนวทางให้ความสำคัญแก่การพัฒนาที่ยั่งยืน และผลกระทบของการกระทำในระดับปัจเจกบุคคลและระดับโลก ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการพยากรณ์และคาดการณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดในแนวนอน มีความสามารถในการแก้ปัญหาและรับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนได้ในแง่เจตคติต้องมีความอดทนต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนพร้อมที่จะรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในระยะยาว และพร้อมที่จะรับผลอันเกิดแก่การกระทำของตน

มิติของการใคร่ครวญภายในตน (Inner Dimension) ผู้เรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับตนเอง จุดอ่อน จุดแข็ง สามารถเปรียบเทียบความคิดของตนกับกระแสโลก ความไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่ตนเองเชื่อถือและสิ่งที่กระทำ ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ความคิดและการกระทำของตน มีความคล่องตัวในการเรียนรู้ด้วยวิธีการและในสถานการณ์ที่

หลากหลาย มีความมั่นใจในศักยภาพของตน เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความจริงใจ พร้อมที่จะเสี่ยงและมีความเชื่อถือไว้วางใจ

3.3.5 ผู้เชี่ยวชาญของ HKEID (อ้างถึงในศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2548) ได้ให้ข้อสรุปว่า พลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถที่มองปัญหาและแก้ปัญหาได้ในฐานะของคนในสังคมโลกาภิวัตน์
2. มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบหน้าที่และบทบาทของตนเอง
3. มีความเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. มีความสามารถที่คิดในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ (Critical way) และคิดอย่างเป็นระบบ
5. มีเจตนาธรรมที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งใดๆ ด้วยสันติวิธี
6. มีเจตนาธรรมที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคให้เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
7. มีความสามารถที่จะรับรู้และปกป้องสิทธิของมนุษยชาติ สิทธิสตรีและสิทธิของชนกลุ่มน้อย
8. มีเจตนาธรรมและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

จากคุณลักษณะทั้ง 8 ประการแสดงให้เห็นความต้องการลักษณะที่พึงปรารถนาของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ว่าลักษณะที่สำคัญมิใช่เพียงความรู้และรู้ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่รวมไปถึงทัศนคติ ค่านิยม ความไวในการรับรู้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงตลอดจนมีความสามารถที่จะลงมือปฏิบัติงานได้อย่างมีหลักการ

3.3.6 The UBC Okanagan Academic Planning Team, March 2005 [Online available <http://www.publicaffairs.ubc.ca/annualreports/2005/citizenship.html>] ได้ให้ความหมายของ “พลเมืองโลก” คือบุคคลที่สามารถคิดได้ไกลเหนือกว่าข้อจำกัดของสถานที่ อุตสาหกรรมและลำดับขั้นรวมถึงการเห็นคุณค่าของมนุษย์ทุกคนด้วยความเท่าเทียมและยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด พลเมืองโลกมีความสามารถในการจินตนาการและทำงานที่มีประโยชน์ต่อมนุษยชาติเพื่อโลกใบนี้ที่ดีกว่าเดิม

3.3.7 CHF [online available:<http://www.chfpartners.ca/GlobalCitizenship.doc>]

ผู้ให้การสนับสนุนการศึกษาเพื่อความเป็นสากล (Global Education) กล่าวถึง “ความเป็นพลเมืองโลก” ว่าเป็นคำที่มีอาจให้ความหมายได้ชัดเจน แต่อาจให้ความได้ว่าเป็นความตระหนักในเรื่องของโลกในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนโลก รวมถึงการให้คุณค่ากับสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง คำจำกัดความเรื่อง “ความเป็นพลเมืองโลก” ของ CHF (ดัดแปลงจาก *Global Teacher, Global Learner*. by Graham Pike and David Selby. *Hodder & Stoughton, 1988*) หมายถึงบุคคลซึ่งสามารถเรียนรู้วิธีการมองโลกให้ต่างจากที่เคยมอง มีเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างโลกและประชากรโลก มีความเข้าใจเรื่องความไม่ยุติธรรม สิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบต่อมนุษยชน สนับสนุนและทำงานเพื่อปรับปรุงชีวิตของคนยากจนในประเทศกำลังพัฒนา ตัวอย่างบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ Nelson Mandela นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนของคนผิวดำในแอฟริกาใต้ และได้เป็นประธานาธิบดีของประเทศแอฟริกาใต้ในที่สุด และแม่ชีเทเรซา (Mother Theresa) ผู้อุทิศชีวิตช่วยเหลือคนยากจนในเมืองกัลกาตาร์ ประเทศอินเดีย และได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. 1979

3.3.8 Institute of Global Citizenship, Macalester College [online available: <http://www.macalester.edu/globalcitizenship/>]

ถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2006 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนที่ต้องการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับกับการเป็นผู้นำและพลเมืองโลกที่มีประสิทธิภาพ ผ่านนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เพิ่มคุณค่าด้วยวาทกรรมทางวิชาการและวาทกรรมสาธารณะในประเด็นที่สำคัญๆ ระดับโลกและได้ให้คำจำกัดความของ “พลเมืองโลก” ไว้เป็น 2 คำคือ “โลก” ให้ความครอบคลุมการวิเคราะห์และปฏิบัติการในมิติของท้องถิ่น เมือง ชาติ และระหว่างชาติ และ “พลเมือง” ที่มีใช้ในมิติทางกฎหมายและระบบการปกครอง แต่เป็นปรากฏการณ์ความเกี่ยวข้องของชีวิตผู้คนกับท้องถิ่น ชาติและข้ามชาติกับชุมชนที่อาศัยอยู่

3.3.9 โรงเรียนมัธยมเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (High School for Global Citizenship) [online available: [www. http://hs-gc.org/](http://www.hs-gc.org/)]

ตั้งอยู่ที่ 883 Classon Avenue, Brooklyn, New York 11225 ได้ให้ความหมายของ “ความเป็นพลเมืองโลก” ว่าเป็นบุคคลที่ตระหนักในเรื่องสุขภาพและสุขภาวะของมนุษยชาติและโลก พลเมืองโลกให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาปัจจุบันที่ต้องได้รับการดูแลและการลงมือปฏิบัติในระดับโลก วาระเร่งด่วนที่ต้อง

ได้รับการส่งเสริมคือ 1) สันติภาพเพื่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง 2) ความเสมอภาค เพื่อเป็นหลักประกันเรื่องมาตรฐานการดำรงชีวิตเหนือความยากจนและเป็นไปตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสำหรับทุกคน 3) ความยั่งยืนเพื่อสร้างความรับผิดชอบในการพัฒนาและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน 4) ความหลากหลายเพื่อฝึกความอดทนและความเคารพในความแตกต่างท่ามกลางความหลากหลาย และ 5) การมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ด้วยการมีสิทธิในการเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง

3.3.10 Hewlett Packard Development Company LP. (HP) [online available: <http://www.hp.com/hpinfo/globalcitizenship/gcreport/>] องค์การธุรกิจที่ระบุถึงแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกไว้อย่างชัดเจนและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในพันธกิจขององค์กรตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ประเด็นแรก ความเป็นพลเมืองโลกต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังผ่านภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร ความเป็นพลเมืองโลกเป็นหนึ่งในเจ็ดวัตถุประสงค์หลักของบริษัท HP ท่ามกลางปัญหาวิกฤตของโลก อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ความต้องการพลังงาน การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการให้ความเสมอภาคกับสิทธิมนุษยชน ทำให้ HP ได้ร่วมสร้างนวัตกรรมและภาวะผู้นำ ประเด็นที่สอง บุคลากรมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกขององค์กรต้องสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการสรรค์สร้างความคิดใหม่เพื่อต่อยอดเป็นนวัตกรรมและเป็นลักษณะพิเศษเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อพันธะสัญญาขององค์กรเรื่องความเป็นพลเมืองโลก ประเด็นที่สาม การให้ความสำคัญกับผลกระทบของนโยบายพลเมืองโลกต่อตนเองธุรกิจและชุมชน บุคลากรทุกคนของ HP มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิถีการดำรงอยู่ การทำงาน การเรียนรู้และการแบ่งปันของมนุษยชาติ ความมุ่งมั่นตั้งใจนี้จะส่งผลต่อการวางแผน การปฏิบัติการและตัวธุรกิจของ HP เอง

Mark Hurd ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร HP กล่าวว่า “การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นความรับผิดชอบหลักของบริษัท มิใช่เป็นเพียงแค่กระแส ภารกิจนี้มีได้แค่ดีที่ทำแต่เป็นเรื่องดีที่ได้ทำเพื่อองค์กร” HP ตระหนักอยู่เสมอว่าองค์กรของเรามีได้มีความรับผิดชอบต่อเพียงผู้ลงทุนเท่านั้น เรามุ่งมั่นที่จะสร้างทรัพย์สินทางเศรษฐกิจ ทรัพย์สินทางปัญญาและทุนทางสังคมให้กับทุกๆ ประเทศ และทุกๆ ชุมชนที่ HP เข้าไปดำเนินธุรกิจด้วย ผ่านแนวคิดหลัก 3 ประเด็นคือ 1) ความรับผิดชอบต่อ

ต่อห่วงโซ่อุปทาน 2) สภาพภูมิอากาศและพลังงาน 3) การใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่

3.3.11 Falk (1994) ได้ระบุถึงลักษณะ 5 ประการของพลเมืองโลกไว้ดังนี้

1. ผู้ปฏิรูปโลก (Global Reformers)
2. นักธุรกิจโลกระดับแนวหน้า (Elite global business people)
3. นักจัดการด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลก (Global environmental managers)
4. มีจิตสำนึกทางการเมืองระดับโลก (Politically conscious regionalists)
5. กิจกรรมข้ามชาติ (Trans-national activists)

3.3.12 Henvey (Lamy Henvey, 1990 อ้างถึงใน มโนทัศน์จากโลกศึกษา Global Education http://wiki.edu.chula.ac.th/groups/c5_a6_5/wiki/abf4_5/Concepts_of_Global_Education.html)

โลกศึกษาเป็นแนวคิดที่ต้องการให้ผู้เรียนซึ่งเป็นพลเมืองที่อาศัยอยู่ในโลกนี้เห็นความเกี่ยวข้องของกันและกัน ฟังพาท้ายกันและกัน มีส่วนร่วมในสังคมโลกอย่างรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการคิดและการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองดีทั้งในระดับประเทศและโลก แนวคิดหรือมโนทัศน์ที่สามารถนำมาใช้ในการบูรณาการแบบสอดแทรก มีรวมทั้งสิ้น 5 ด้านมีดังนี้

1. การรับรู้ว่าสิ่งต่างๆ สามารถจะพิจารณาได้หลายมุมมอง (Perspective consciousness)
2. มีความตระหนักในสถานภาพของโลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รู้เข้าใจในปัญหาสถานการณ์ของโลก (State of the Planet)
3. มีความตระหนักในวัฒนธรรมข้ามชาติ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของโลกที่มีความหลากหลายทั้งที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน (Cross-cultural awareness)
4. มีความตระหนักในระบบต่างๆ ของโลกที่ต้องเชื่อมโยงเกี่ยวข้องฟังพาท้ายกันและกัน และขณะเดียวกันก็มีความเป็นอิสระด้วยเช่นกัน (Systematic Awareness)
5. มีทางเลือกที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศและนานาชาติ (Options for participation)

3.3.13 โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ

ได้ระบุถึงคุณลักษณะผู้เรียนที่มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก (World Citizen) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน กล่าวคือ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านภาษา 3) ด้านการคิด 4) ด้านการทำงาน และ 5) ด้านการรับผิดชอบต่อสังคมโลก ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณลักษณะดังนี้

1.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ผ่านการประเมินระดับชาติอยู่ในระดับดีเป็นที่ยอมรับจากสถาบันนานาชาติ

1.2 นักเรียนมีความสามารถความถนัดเฉพาะทางเป็นที่ประจักษ์ สามารถแข่งขันในระดับชาติและนานาชาติ

1.3 นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ในอัตราสูง

1.4 นักเรียนมีผลการเรียนที่สามารถถ่ายโอนกับสถานศึกษาระดับต่างๆ ในนานาชาติได้

2. ด้านภาษา ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณลักษณะดังนี้

2.1 นักเรียนใช้ภาษาไทย / ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ ในการสื่อสารได้ดี

2.2 นักเรียนสามารถสอบผ่านการวัดระดับความสามารถทางภาษาจากสถาบันภาษานานาชาติ

3. ด้านการคิด ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณลักษณะดังนี้

3.1 นักเรียนสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำโครงการที่เสนอแนวคิดเพื่อสาธารณะประโยชน์ร่วมกับนักเรียนนานาชาติ

3.2 นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูง มีเหตุผล และวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

3.3 นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และ ประเทศชาติ ค่านิยม และความเชื่อของตนเองและของผู้อื่น

4. ด้านการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณลักษณะดังนี้

4.1 นักเรียนมีความสามารถประเมิน แสวงหา สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการให้สำเร็จ

4.2 นักเรียนมีความรอบรู้ด้านทัศนภาพ (ภาษาภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์) รู้จักตีความ สร้างสื่อในการพัฒนาการคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ให้ก้าวหน้าขึ้น

4.3 นักเรียนมีผลการประดิษฐ์ สร้างสรรค์ และออกแบบผลงานเข้าแข่งขันในระดับชาติ และนานาชาติ

4.4 นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ออกแบบ สร้างสรรค์งาน สื่อสาร นำเสนอ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนผลงานได้ในระดับนานาชาติ

4.5 นักเรียนสามารถเขียนเรียงความขั้นสูง

5. ด้านการรับผิดชอบต่อสังคมโลก ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณลักษณะดังนี้

5.1 นักเรียนมีความตระหนักรู้ในภาวะการณ์ของโลก สามารถเรียนรู้และจัดการกับความซับซ้อน

5.2 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของนานาชาติ

5.3 นักเรียนมีความสามารถระบุประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนได้

5.4 นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองที่ดี สามารถจัดการและควบคุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ และปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอุดมการณ์ประชาธิปไตยต่อสังคมไทย และสังคมโลก

1.3.14 วรากรณ์ สามโกเศศ ได้ระบุถึงลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

1. มีใจแห่งความเป็นพลเมืองโลก

2. Global Awareness
3. มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง สังคมท้องถิ่นและโลก
4. ร่วมรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกและกับโลก
5. ห่วงใยผูกพันกับเพื่อนมนุษย์และโลก

สรุปจากแนวคิดเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ผู้วิจัยได้พบว่าความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลกและเป็นคนดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ โดยมีลักษณะความเป็นพลเมืองโลกตามที่สากลยอมรับ คือ มีความสามารถใช้วิจารณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ เห็นอกเห็นใจมีความเคารพผู้อื่นและเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด เชื่อมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ดีขึ้นกว่าเดิมเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความหมาย องค์ประกอบ คุณลักษณะที่ดี ประเภท การพัฒนา การทดสอบรูปแบบไว้ดังนี้

4.1 ความหมายของรูปแบบ

Kaplan (1964: 264) กล่าวว่า รูปแบบอาจเป็นแบบแนวความคิดหรือแบบคณิตศาสตร์ บางครั้งรูปแบบมีความหมายเช่นเดียวกับทฤษฎี โดยเฉพาะถ้าเป็นแบบข้อเสนอ ทั้งรูปแบบและทฤษฎีต่างก็เป็นการเลียนแบบหรือการย่อจากความเป็นจริงโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงเพื่อให้เข้าใจสาระสำคัญของความเป็นจริงง่ายขึ้น

Good (1973: 370) ได้รวบรวมความหมายของรูปแบบ หรือแบบจำลองไว้ 4 ความหมาย คือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ
3. เป็นแผนภาพหรือภาพ 3 มิติ ที่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด
4. เป็นชุดของปัจจัยหรือองค์ประกอบ หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันรวมเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายด้วยภาษาได้

Tosi and Carroll (1982: 163) กล่าวว่า แบบจำลองเป็นนามธรรมของของจริง หรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่แบบจำลองอย่างง่ายไปจนถึงแบบจำลองที่มีความซับซ้อนมากๆ มีทั้งแบบจำลองเชิงกายภาพ (Physical Model) เช่น แบบจำลองหอดูดาวและแบบจำลองเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายสภาพการณ์หรือปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ

Stoner and Wankel (1986: 12) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า เป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อทำให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ง่ายขึ้น

Bardo and Hartman (1982: 70) กล่าวว่ารูปแบบในทางสังคมศาสตร์ หมายถึง ชุดของ ข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ และ/หรือ บรรยายคุณลักษณะที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช้การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุมเพราะการทำเช่นนั้น จะทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้คุณค่าของ รูปแบบนั้นด้อยลงไป ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบหนึ่งๆ จะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะ เหมาะสมและรูปแบบนั้นๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัวทั้งนี้ก็แล้วแต่ ปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ

ทาคาโอะ มียากาวะ (คงศักดิ์ สันติพิทักษวงศ์ (แปล), 1986: 12) กล่าวว่า รูปแบบ คือ การแสดงสภาพความเป็นจริงที่กำลังศึกษาค้นคว้าออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นการ อธิบายการพยากรณ์หรือการควบคุมเกี่ยวกับโครงสร้าง และการเคลื่อนไหวของสภาพความเป็นจริงที่ ค้นคว้าอยู่

Daft (1992: 20) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนอย่างง่ายที่ใช้อธิบายมิติที่สำคัญบาง มิติขององค์การ

สวัสดิ์ สุคนธรังสี (2520: 206) กล่าวว่า แบบจำลอง หมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้น เพื่ออธิบายพฤติกรรม หรือลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง

สมาน อัครภูมิ (2537: 13) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือ ย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ ง่ายขึ้น หรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจน อาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

อุทัย บุญประเสริฐ (2546: 31) กล่าวว่า แบบจำลอง หมายถึง ตัวแบบหรือ แบบจำลองที่สะท้อนภาพหรือปรากฏการณ์ หรือสภาพที่เป็นนามธรรมที่เจ้าของแบบจำลองจัดทำ ขึ้น ใช้เป็นตัวแทนเพื่ออธิบายปรากฏการณ์หรือแสดงองค์ประกอบที่สำคัญๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กระบวนการใดกระบวนการหนึ่งซึ่งช่วยให้สามารถเข้าใจแนวความคิด เข้าใจหลักการ กระบวนการ หรือกระบวนการทัศนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ช่วยให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญๆ ได้ง่ายและชัดเจน

พูลสุข หิงคานนท์ (2540: 50) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่ง que แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษา

วิชนีย์ เซา์ดำรง (2542: 74) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลอง แบบแผน หุ่นจำลอง หรือโครงสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อแทนสภาพความเป็นจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนั้น

จากการศึกษาความหมายของรูปแบบที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงรวมทั้งจาก พจนานุกรมการศึกษา (1973: 370) และพจนานุกรม Contemporary English (1987: 668) สามารถจัดกลุ่มความหมายของรูปแบบได้ 4 ลักษณะคือ

1. รูปแบบที่เหมือนจริง แต่มีขนาดเล็กลงหรือย่อส่วนเพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการต่อไป
2. สิ่ง que แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัย หรือ องค์ประกอบที่สำคัญในเชิงเหตุผล เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอาจมีลักษณะเชิงกายภาพหรือเชิงคุณลักษณะก็ได้
3. แบบอย่างหรือแนวทางในการกระทำหรือดำเนินการใดๆ โดยแสดงหรืออธิบายให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิดหรือความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ
4. สิ่ง que พัฒนารุ่นขึ้นเพื่ออธิบายคุณลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่จะทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยรายละเอียดและองค์ประกอบของรูปแบบที่เหมาะสมไม่ได้มีการกำหนดไว้ตายตัว ดังนั้นรูปแบบอาจเป็นแบบง่ายหรือซับซ้อนก็ได้

การสังเคราะห์ความหมายของรูปแบบตามแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบหมายถึง แบบอย่างหรือแนวทางในการกระทำหรือดำเนินการใดๆ ที่แสดงหรืออธิบายให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิดหรือความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นโดยอาจเป็นรูปแบบเชิงกายภาพหรือเชิงคุณลักษณะก็ได้ รวมทั้งอาจเป็นรูปแบบอย่างง่ายหรือซับซ้อนก็ได้เช่นกัน สำหรับรายละเอียดและองค์ประกอบของรูปแบบจะขึ้นกับลักษณะปรากฏการณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างและพัฒนาแบบ

4.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

Bardo and Hartman (1982: 70) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ ตัวอย่าง เช่น รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด (Ivancevich และคณะ, 1989) เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม

Getzel and Guba (1957) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

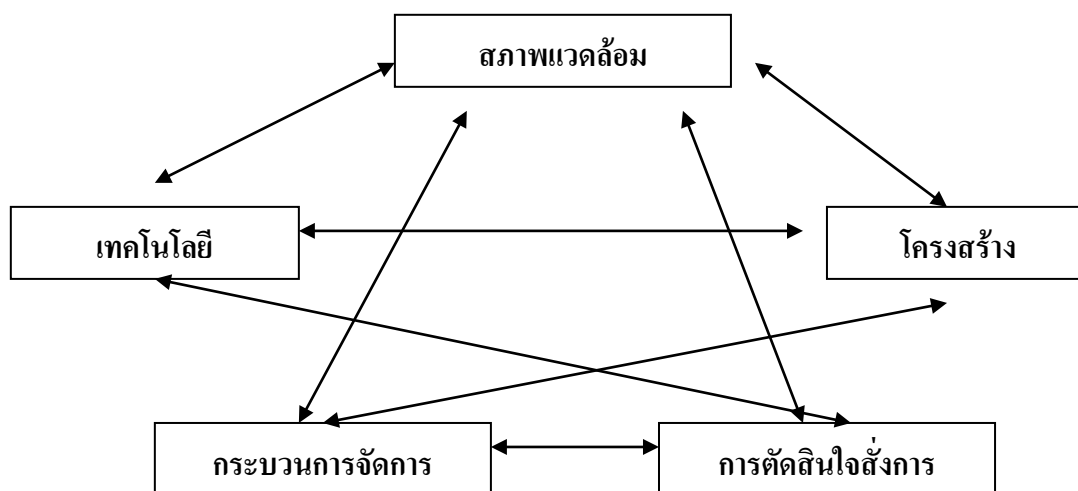
1. สถาบัน (Institution) เป็นระบบของสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้เป็นแนวทาง และมีการนำเอาแนวปฏิบัติมาใช้อย่างสม่ำเสมอ หน่วยย่อยของสถาบันแบ่งออกเป็นบทบาท (Role) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งบทบาทจะเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพของบุคคลในบทบาทนั้นจะหมายถึงลักษณะของตำแหน่งหน้าที่และสภาพซึ่งอยู่ภายใต้สถาบัน และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ในส่วนของความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานของสังคมหรือสถาบันที่มุ่งหวังจะได้รับจากผู้สวมบทบาท บทบาทที่สมบูรณควรกำหนดความสัมพันธ์กับบทบาทอื่นๆ ภายในสถาบัน แนวคิดนี้เองทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปในรูปของการจัดลำดับชั้น โดยกำหนดให้บทบาทหนึ่งมีบทบาทต่อเนื่องไปกับอีกบทบาทหนึ่งต่อไปเรื่อยๆ จนทำให้การดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคคล (Individual) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบสังคม สถาบันจะดำเนินการไปไม่ได้หากไม่มีองค์ประกอบด้านบุคคล ซึ่งมีส่วนประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบันอยู่ 2 ประการ คือ บุคลิกภาพ (Personality) และความต้องการ (Need Disposition) บุคลิกภาพของบุคคลมีความสำคัญต่อการวางตัว การสวมบทบาท และความต้องการในการทำงาน ในส่วนของความต้องการเป็นแนวโน้มในการพยายามทำตัวให้เหมาะสม และปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่แน่นอนของแต่ละคน โดยมีความคาดหวังบนพื้นฐานในการแสดงออก

จากการศึกษาตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่าไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้น ต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้างและอย่างไร ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา Brown and Moberg (1980: 16-17) ได้วิเคราะห์รูปแบบมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อม (Environment)
2. เทคโนโลยี (Technology)
3. โครงสร้าง (Structure)
4. กระบวนการจัดการ (Management Process)
5. กระบวนการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

แผนภาพที่ 7 รูปแบบเชิงระบบและสถานการณ์ของ Brown and Moberg

ที่มา : Brown,W.B.,and Moberg, D.J. Organization theory and management : A macro approach. New York : John Wiley and Sons, 1980. p. 17.

โดยสรุปแล้ว ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือออกแบบ แนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

4.3 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

นักวิชาการหลายกล่าวถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ เช่น พูลสุข หิงคานนท์ (2540:53) ทาดาโอะ มียากาวะ (1986:15) และ Keeves (1988:560)

คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบตามแนวคิดของพูลสุข หิงคานนท์ ทาดาโอะ ยากาวะ และ Keeves มีความสอดคล้องกันอย่างมาก โดยรูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง 2) มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผล และสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน และ 4) นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา นอกจากนี้ คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎีของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่จะนำรูปแบบดังกล่าวไปอธิบายด้วย ซึ่งข้อสรุปนี้ ผู้วิจัยได้นำไปประกอบการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในครั้งนี้ด้วย

4.4 ประเภทของรูปแบบ

Smith and others (1980: 461) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ จำแนกเป็นรูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมา ที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์

Keeves (1988: 561-565) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบที่ใช้ในทางการศึกษาเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงรูปธรรม สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเทียบเคียงโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกันและสอดคล้องกับลักษณะข้อมูลหรือความรู้ที่มีอยู่

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เดิมแบบจำลองนี้ใช้กับศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มในการนำไปใช้ด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เพิ่มขึ้นรวมทั้งด้านการศึกษา รูปแบบประเภทนี้ใช้สมการทางคณิตศาสตร์แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปร มักนิยมใช้ในการศึกษาสาขาจิตวิทยา โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมศาสตร์ ตลอดถึงสาขาศึกษาศาสตร์และบริหารการศึกษา

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) ร่วมกับหลักการสร้างรูปแบบเชิงข้อความทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรซับซ้อนได้โดยต้องอาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้วนำมาแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรเพื่อให้ได้รูปแบบในลักษณะสมการเส้นตรงซึ่งสามารถทดสอบได้

เสรี ชัดเข้ม (2538: 7) ได้สรุปว่าแบบจำลอง จำแนกเป็น 2 แบบ ได้แก่

1. แบบจำลองเชิงกายภาพ (Physical Model) แบ่งออกเป็น

1.1 แบบจำลองของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น แบบจำลองเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริงแต่มีขนาดย่อส่วน

1.2 แบบจำลองสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เช่น แบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างแบบจำลองเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามแบบจำลองนั้น

2. แบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) แบ่งออกเป็น

2.1 แบบจำลองเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) แบบจำลองที่สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี เพื่ออธิบายปรากฏการณ์บางอย่าง เช่น แบบจำลองการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 แบบจำลองเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียน ในโรงเรียน เป็นต้น

4.5 การพัฒนารูปแบบ

นักวิชาการต่างกำหนดขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบไว้ต่างๆ กันดังนี้

Willer (1986:83) กล่าวว่า ในการพัฒนาแบบจำลองนั้นอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจแบ่งเป็น 2 ตอนใหญ่ๆ คือ การสร้าง (Construct) แบบจำลอง และการหาความตรง (Validity) ของแบบจำลอง

ดิเรก วรรณเศียร (2545: 46) สรุปว่าได้ว่า การพัฒนาแบบจำลอง (Model Development) หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง ซึ่งประกอบด้วย

1. การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดหลักการและองค์ประกอบของแบบจำลอง
3. การร่างแบบจำลอง
4. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือการทดลองใช้แบบจำลอง

อุทัย บุญประเสริฐ (2547: 5) กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลองโดยทั่วไปอาจแบ่งเป็น 2 ตอนที่สำคัญ คือการสร้างแบบจำลองและการหาความตรงของแบบจำลอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานในรายละเอียดที่สำคัญแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพระบบการบริหารและสภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน (การวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัดให้ชัดเจน)

2. การค้นหาและระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น (Needs) ของระบบปัจจุบัน (หาว่าควรปรับปรุงและแก้ไข หรือพัฒนาอะไร)

3. จัดสร้างจัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลองหรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก (Alternative Model) สำหรับการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา

4. ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับ โดยเฉพาะของคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. ปรับต้นแบบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของบุญชม ศรีสะอาด (2533:3-5) สมาน อิศวภูมิ (2537:66) อานาจ บัวศิริ (2539:147) พูลสุข หิงคานนท์ (2540:87) Boonprasert U. (1978:21-124) และ Willer (1986:83) สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง

4.6 การทดสอบรูปแบบ

นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวถึงการทดสอบรูปแบบ ดังนี้

Eisner (1976: 192-193) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) แต่อย่างไรก็ตาม แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรย์านของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ผู้เฒ่าในเรื่องนั้นจริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้ การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (high credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

Keeves (1988: 589-560) กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการทดสอบแบบจำลองนั้น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแบบจำลองในการปฏิบัติจริง แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จะทำการทดสอบโดยการพิสูจน์ตามสูตรหรือสมการหรือตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มักจะดำเนินการทดสอบแบบจำลองด้วยวิธีการทางสถิติ ผลของการทดสอบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธแบบจำลองนั้นและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป แต่การทดสอบแบบจำลองบางเรื่องนั้นไม่สามารถกระทำด้วยวิธีการดังกล่าวได้เนื่องจากมีข้อจำกัดบางประการ

อุทุมพร จามรมาน (2541: 23) กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบ หรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative)

โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง คือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์/ความเกี่ยวข้อง/เหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Samples, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ การสร้างรูปแบบใหม่ หรือการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาารูปแบบมีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ความรู้ 2) กำหนดหลักการและองค์ประกอบของรูปแบบ 3) สร้างรูปแบบ 4) ทดสอบรูปแบบ 5) นำเสนอรูปแบบ 6) ขยายผล ทั้งนี้ในการทดสอบรูปแบบทางการศึกษามักจะทดสอบด้วยการทดลองด้วยโครงการนำร่อง หรือการทดสอบดำเนินการโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งต้องระมัดระวังในเรื่องความน่าเชื่อถือได้ของผู้ที่ถูกเลือกเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้วย

แนวคิดในการตรวจสอบหรือการทดสอบรูปแบบที่สังเคราะห์จากพูลสุซ หิงคานนท์ (2540: 53-55) อุทุมพร จามรมาน (2541: 23) Eisner (1976: 192-193) และ Keeves (1988: 589-560) สรุปได้ว่า การทดสอบหรือการตรวจสอบรูปแบบมีเป้าหมายสำคัญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ โดยแบ่งการทดสอบรูปแบบที่สำคัญได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การทดสอบโดยการพิสูจน์หรือตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมักจะทำให้ในการทดสอบรูปแบบทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และ 2. การทดสอบรูปแบบทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งอาจทดสอบโดยวิธีการทางสถิติ หรือการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยได้เลือกกำหนดรูปแบบ

จากแนวคิดของ Willer, ดิเรก วรรัตนเศียร และอุทัยบุญประเสริฐ โดยตามแบบของ Willer คือจะทำงาน 2 ตอนใหญ่ๆ คือการสร้างแบบจำลองและการหาความตรงของรูปแบบ โดยมีกระบวนการสร้างหรือพัฒนารูปแบบตามที่ ดิเรก วรรัตนเศียร (2545) กล่าวคือ 1. การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 2. การกำหนดหลักการและองค์ประกอบของแบบจำลอง 3. การร่างแบบจำลอง และ 4. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือการทดลองใช้แบบจำลอง และตามทีอุทัยบุญประเสริฐ (2547) ระบุขั้นตอนของการสร้างรูปแบบ 5 ขั้นตอนคือ 1. การศึกษาสภาพระบบการบริหารและสภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน (การวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัดให้ชัดเจน) 2. การค้นหาและระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น (Needs) ของระบบปัจจุบัน (หาว่าควรจะปรับปรุงและแก้ไข หรือพัฒนาอะไร) 3. จัดสร้างจัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลองหรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก (Alternative Model) สำหรับการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา 4. ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับโดยเฉพาะของคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง 5. ปรับต้นแบบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ และผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ผสมผสานกับการตรวจสอบด้วยค่าสถิติเชิงปริมาณ เนื่องจากการบริหารการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมิติทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ นอกจากนี้รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกนั้น จำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็นและความเชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจ เนื่องจากต้องมีการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความเป็นนภาพและเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง

ตอนที่ 5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในตอนนี้นำผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 4 ประเด็นคือ 1. งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีในศตวรรษที่ 2. ผลการศึกษาของศูนย์การศึกษาพลเมืองประเทศสหรัฐอเมริกา 3. บทความและงานวิจัยของนักวิชาการต่างประเทศ และ 4. บทความและงานวิจัยของนักวิชาการไทย ดังรายละเอียดนี้คือ

5.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของโลกที่มีผลสัมพันธ์กับการเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 ของนักวิจัย 26 คนจาก 9 ประเทศ จากสรุปการวิจัยของ John J. Cogan, Somwang Pitiyanuwat and Others, "Citizenship education in the 21st Century: An International policy research", ในประมวลผลการวิจัย เฉลิมฉลอง 80 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Cogan, Pitiyanuwat and Others) โดยอาศัยการวิเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิ 182 คน โดยวิธีการเดลฟาย 3 รอบ พบว่าโลกในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีลักษณะสำคัญ 19 ประการ โดยที่ได้ระบุถึงคุณลักษณะที่พลโลกควรมี 8 ประการ และกลยุทธ์ของการเตรียมพลเมืองของประเทศนั้นให้มีความเป็นพลเมืองโลก 16 กลยุทธ์ เพื่อให้พลโลกมีลักษณะพหุมิติ ดังนี้

1) แนวโน้มของโลกในอนาคต 25 ปี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มปัญหาที่ทำนายของโลกที่สำคัญ คือ

- (1) ความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและกลุ่มคนในประเทศจะกว้างขึ้น
- (2) เทคโนโลยีข่าวสารจะทำให้ความเป็นส่วนตัวของบุคคลน้อยลงอย่างมาก
- (3) ความไม่เสมอภาคระหว่างผู้ที่เข้าถึงเทคโนโลยีข่าวสารกับผู้ที่เข้าไม่ถึงจะมีมากขึ้น
- (4) ความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มขึ้นเมื่อสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง
- (5) ค่าใช้จ่ายในการแสวงหาน้ำจะเพิ่มขึ้นมาก เพราะพลโลกมากขึ้นแต่ สิ่งแวดล้อมโทรมลง

(6) การทำลายป่าจะส่งผลกระทบต่อความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต คุณภาพ อากาศ ดิน และน้ำมาก

(7) การเพิ่มพูนของประชากรในประเทศกำลังพัฒนาจะส่งผลให้พลเมือง โดยเฉพาะเด็กจะมีชีวิตยากจนมากขึ้น เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มปัญหาที่ต้องมีการตรวจสอบให้มาก ทั้งด้านที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนามี ดังนี้

(1) ไม่พึงปรารถนาแต่โอกาสเกิดขึ้นมีปานกลางมี

(ก) บุคคล ครอบครัวและชุมชนจะเสียอิทธิพลการเมืองเมื่อรัฐบาลเพิ่มระดับการควบคุมมากขึ้น

(ข) จะมีความยากลำบากยิ่งขึ้นที่จะพัฒนาความเชื่อร่วมกัน ว่าตนจะได้รับผลดีร่วมกันจากความเจริญของโลก

(ค) อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด จะครอบงำชีวิตสังคมใน เขตเมืองยิ่งขึ้น

(ง) ความรู้สึกของประชาชนต่อการอยู่ร่วมกันในชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคมจะลดลงอย่างมาก

(จ) ลัทธิบริโภคนิยมจะครอบงำชีวิตในสังคมมากขึ้น

(2) มีโอกาสเกิดขึ้นมากแต่น่าปรารถนาเพียงปานกลาง คือ การอพยพย้ายถิ่นฐานจากเขตยากจน ผู้เขตร่ำรวย ทั้งภายในและระหว่างประเทศจะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในและภายนอกประเทศ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มแนวโน้มที่ควรส่งเสริม ทั้งในแง่ที่พึงปรารถนา และโอกาสที่จะเกิดขึ้นมี ดังนี้

(1) พึงปรารถนามากและโอกาสเกิดขึ้นสูง

(ก) ความจำเริญทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นจากความรู้ (ความคิด การประดิษฐ์และการสร้างสรรค์) มากกว่าจะเกิดจากทรัพยากรธรรมชาติ

(2) พึงปรารถนาสูงมาก แต่โอกาสเกิดขึ้นปานกลาง

(ข) บรรษัทจะยอมรับมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อให้สามารถต่อสู้คู่แข่งได้

(ค) ความไม่เสมอภาคอย่างเป็นระบบ (เช่น ลัทธิรังเกียจเชื้อชาติ ยึดลัทธิชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลาง ลัทธิกีดกันทางเพศ) จะลดลงอย่างมาก

(3) พึ่งปรารถนามาก และโอกาสเกิดขึ้นปานกลาง

(ง) กลุ่มที่เคยอยู่ชายขอบอำนาจ (เช่นสตรีและชนกลุ่มส่วนน้อย) จะได้เข้าสู่ตำแหน่งแห่งอำนาจมากขึ้น

(จ) พันธมิตรระดับภูมิภาคจะพัฒนามากขึ้นเพื่อบรรลุถึงสันติภาพ และความมั่นคง

2) คุณลักษณะของพลโลกในอนาคต ตามลำดับความสำคัญสูง-ต่ำที่จะก่อให้เกิดความสามารถจะเผชิญปัญหาอุปสรรค และได้รับสิ่งที่พึงปรารถนา มี 8 ประการ คือ

(1) ความสามารถที่จะเห็นและเข้าใจปัญหาอย่างสมาชิกของสังคมโลก

(2) ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะร่วมมือ และร่วมรับผิดชอบในบทบาทหรือหน้าที่ของตนในสังคม

(3) ความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับ และชื่นชม และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม

(4) มีขีดความสามารถที่จะคิดอย่างวิเคราะห์ วิจัย และเป็นระบบ

(5) ความเต็มใจที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งด้วยวิธีการไม่รุนแรง

(6) ความเต็มใจที่จะเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิตและนิสัยบริโภคเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

(7) สามารถที่รู้สึกไวต่อและช่วยป้องกันเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (เช่น สิทธิของ สตรี และชนส่วนน้อย)

(8) ความเต็มใจและความสามารถที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ

3) กลยุทธ์ทางการศึกษาเพื่อเตรียมพลเมืองสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตามภาพอนาคต และลักษณะของพลโลกที่พึงประสงค์ข้างต้น ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมให้ความคิดเห็น เห็นว่าจะต้องวางกลยุทธ์ทางการศึกษาเพื่อเตรียมพลโลกไว้ 16 วิธีการปฏิบัติ โดยแบ่ง

ไปตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

(ก) **ข้อเสนอแนะอย่างที่ต้องปฏิบัติอย่างสูงมาก**

- (1) ส่งเสริมการสอนวิชาในลักษณะที่ส่งเสริมให้เด็กคิดอย่างวิเคราะห์วิจารณ์
- (2) เน้นให้นักเรียนใช้ความสามารถในการประเมินข่าวสารอย่างวิเคราะห์วิจารณ์

ในสมัยที่สังคมพึ่งสื่อมวลชนมากขึ้น

(ข) **ข้อเสนอแนะที่ต้องปฏิบัติอย่างสูง**

- (3) สร้างหลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยีที่มีฐานข้อมูล
- (4) สร้างความเกี่ยวพันระหว่างประเทศอย่างกว้างขวางระหว่างสถาบันการศึกษา

ต่างๆ ในทุกระดับเพื่อสนับสนุนการศึกษาระหว่างชาติและการพัฒนาการวิจัยและหลักสูตรซึ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง

- (5) ปลูกฝังครูผู้สอนให้มีประสบการณ์นานาชาติและมีความรู้สึกไวต่อวัฒนธรรม

ต่างๆ

- (6) นำโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างชาติมาปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ

ดีต่อกันและกันระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ

- (7) เพิ่มความสนใจต่อหลักสูตรที่มีประเด็นเกี่ยวกับโลกและการศึกษาวิจัย

นานาชาติ

- (8) สร้างความสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง และโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและ

สถาบันสังคมต่างๆ (เช่น อุตสาหกรรม องค์การภาคประชาการ องค์การศาสนา กลุ่มชุมชนต่างๆ) ให้สนับสนุนการศึกษา

- (9) บังคับว่าโอกาสที่จะมีกิจกรรมของชุมชน และการเข้าไปมีส่วนร่วม เป็นสิ่งสำคัญของหลักสูตรของโรงเรียน
- (10) ส่งเสริมให้โรงเรียนต่างๆ เป็นศูนย์กลางที่แข่งขันของชีวิตชุมชน และเป็นตัวแทนแห่งการพัฒนาชุมชน
- (11) กระจายการตัดสินใจเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมี สิทธิควบคุมหลักสูตรและการจัดการศึกษาเอง
- (12) เพิ่มโอกาสให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ ร่วมมือกัน
- (13) เรียกร้องให้สื่อมวลชนกระทำการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและใน ลักษณะการให้การศึกษาแก่ประชาชน
- (14) นำโครงการที่จะใช้ความสามารถพิเศษและความชำนาญของประชากรที่ สูงอายุมาปฏิบัติให้มากขึ้น
- (15) เรียกร้องให้สถาบันสังคมใหญ่ๆ ทุกสถาบันและพนักงานของตนตั้งมาตรฐาน แห่งความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ให้สูง
- (16) สร้างหลักประกันว่าสถาบันสังคมทุกแห่ง (รวมทั้งครอบครัว และ สถาบันการศึกษาและศาสนา) มีความเคารพต่อสิทธิพื้นฐานของเด็ก และช่วยส่งเสริมความอยู่ดีกิน ดีของเด็กเหล่านั้น

จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะเด่นของความเป็นพลเมืองโลก คือ การมี ความสามารถที่จะเห็นและเข้าแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลกและความสามารถที่จะ เข้าใจ ยอมรับ และชื่นชม และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นคุณลักษณะสำคัญของ ความเป็นพลเมืองโลก รวมถึงได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาพลเมืองให้เป็นพลเมืองโลกเป็นแนวทาง ในการพัฒนารูปแบบในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกอย่างมี

แบบแผนที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการบริหาร ขอบข่ายของงาน และกิจกรรมทางการบริหาร วิชาการที่ควรปฏิบัติ

5.2 การศึกษาของศูนย์การศึกษาพลเมือง ประเทศสหรัฐอเมริกา

การศึกษาของศูนย์การศึกษาพลเมือง ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดกรอบการศึกษา ด้านการเมืองในหนังสือ “CIVITAS” ทั้งยังได้เตรียมร่างแนวการสอนพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยไว้ในเอกสารร่าง เรื่อง "Education for Democratic Citizenship: A Framework" (First Draft, October 1997) ซึ่งเสนอร่างหลักสูตรไว้ 2 แนวทาง แนวทางที่หนึ่งแบ่งเรื่องออกเป็น 5 ภาค แนวทางที่สองแบ่งออกเป็น 7 ภาค นอกจากนี้ ศูนย์การศึกษาพลเมืองแห่งนี้ยังเสนอวิธีการ สอนให้พลเมืองได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการปกครองประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ ในเอกสาร เผยแพร่เรื่อง Constitutional Democracy (1997) โดยแสดงให้เห็นว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ควรมีลักษณะที่จำเป็นอย่างไรและจะใช้ดัชนีอะไรเป็นตัววัดความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ ต่างๆ สามารถสรุปการเตรียมพลเมืองไทยในอนาคตได้ดังนี้

ในตอนแรกได้กล่าวถึงลักษณะของพลโลกอันพึงประสงค์ ตลอดจนกรอบตัวอย่างการเรียน การสอนให้เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยละเอียดพอสมควรแล้ว ถ้าจะต้องตอบปัญหา ว่าควรเตรียมพลเมืองไทยในอนาคตอย่างไร ก็คงต้องตอบอย่างสรุปได้ว่า ถ้าจะให้พลเมืองไทยมี ความรู้ความสามารถทัดเทียม หรือสามารถดำรงอยู่ในสังคมโลกในอนาคตได้ตามสมควรแก่ วัตถุประสงค์แล้ว ก็คงต้องพัฒนาพลเมืองของไทยให้มีลักษณะดังกล่าวด้วย

ส่วนการเตรียมพลเมืองให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญก็ เช่นกัน ก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและความเลื่อมใสศรัทธาใน ระบอบประชาธิปไตย ตามแนวทางที่เสนอไว้ข้างต้น แม้ว่าจะต้องมีการปรับเนื้อหาและวิธีการสอน และวิธีการจัดกิจกรรมอีกมากสำหรับพลเมืองในวัยและฐานะต่างๆ

ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า ในสหรัฐอเมริกา มีสถาบันการศึกษาและวิจัยมากมาย ตัวอย่าง ของศูนย์การศึกษาพลเมืองนี้เป็นเพียงตัวอย่างเดียว แม้กระนั้นในศูนย์นี้ก็ได้รับรวบรวมผู้เชี่ยวชาญไว้ สร้างตำราแนวทางและข้อเสนอต่างๆ มากมาย ใช้ทุนทรัพย์มากพอสมควร หากประเทศไทย

ต้องการพัฒนาพลเมืองให้เป็นคนดีของระบบประชาธิปไตยแล้วมีความจำเป็นต้องลงทุนลงแรง ทำการศึกษาเพื่อหาทางนำอุดมการณ์และหลักการมาสู่การปฏิบัติอีกมาก การหวังว่าจะได้รับ ผลงานที่ดีโดยไม่ต้องลงทุนลงแรงและความเสียสละย่อมเป็นไปได้

5.3 นักวิชาการต่างประเทศ

มีนักวิชาการได้แสดงทัศนะที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องความเป็นพลเมืองโลก อาทิเช่น

Nigel Dower (2002) ได้เขียนนิพากษ์เรื่องความเป็นพลเมืองในหนังสือชื่อ *Global Citizenship: A Critical Reader* ไว้หลากหลายประเด็น อาทิ *Global Citizenship: Yes or No?* *Global Citizenship and Peace*, *Global Ethics and Global Citizenship*

John Williams (2002) ได้กล่าวถึงเรื่อง *Good International Citizenship* ซึ่งต่อมาได้ พัฒนาไปสู่แนวคิดเรื่องพลเมืองโลก

Richard Falk (2002) บรรยายถึงความซับซ้อน ความไม่เสมอภาคและความสิ้นเปลืองของ โครงสร้างความเป็นพลเมืองที่เป็นระนาบเมตริกซ์

Hans Kunk (2002) ให้ความสำคัญกับโลกในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นยุคที่เกิดการปะทะกัน ทางอารยธรรมระหว่างอารยธรรมตะวันตกกับอารยธรรมศาสนาอิสลาม รวมถึงอิทธิพลความเป็น เอเชียที่ได้แผ่ขยายไปทั่วโลก ทำให้เกิด “ระเบียบโลกใหม่” ทั้งในเชิงสร้างสรรค์และเชิงทำลายล้าง

Chernotsky และ Hobbs (2006) กล่าวถึงการศึกษานานาชาติที่ส่งผลต่อการเป็น พลเมืองโลกใน *Preparing Students for Global Citizenship: The Challenge for International Studies* ว่าผู้เรียนในยุคปัจจุบันต้องมีทักษะและความรู้เพื่อการเตรียมตัวเป็นพลเมืองโลก ในฐานะนักการศึกษาที่ให้ความสนใจเรื่องการศึกษานานาชาติ งานวิจัยเรื่องนี้ได้มุ่งเน้นไปที่หลักสูตร การศึกษานานาชาติ ความเป็นพลเมืองและบทบาทของผู้เรียนในระบบการศึกษานานาชาติ สภาพ ความเป็นโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวคิดความเป็นพลเมืองโลกปรากฏชัดเจน ผู้เรียน ต้องมีความตระหนักถึงความเชื่อมโยงในระดับโลก (Global awareness) การสร้างแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการศึกษานานาชาติ และการสร้างทักษะในการเรียนรู้และการทำงาน ให้เกิดขึ้นในสภาพความเป็นพลเมืองโลก

Darla (2004) กล่าวใน *The Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization* ว่าผู้เรียนต้องมี 1) สมรรถนะด้านพหุวัฒนธรรม คือ มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมในสถานการณ์แบบพหุวัฒนธรรม 2) ผู้เรียนต้องมีสายตาในการมองโลกในมุมมองที่หลากหลาย 3) ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทัศนคติในการเคารพ เปิดกว้าง กระตือรือร้นและค้นหา 4) ผู้เรียนต้องมีความรู้และการตระหนักรู้ในตัวเอง รวมถึงการมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในวัฒนธรรมอื่นๆ 5) ผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการฟัง สังเกต วิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่าและเชื่อมโยงทักษะที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ควรถูกพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่ต้องปรากฏต่อเนื่องตลอดชีวิต ในฐานะนักการศึกษาจึงมีหน้าที่จุดประกายให้เกิดและปูพื้นฐานเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นให้ได้

Davies (2004) กล่าวถึง การศึกษาเรื่องการศึกษาว่าด้วยความเป็นพลเมืองโลกว่าควรรวมเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนวิชาว่าด้วยสันติภาพ เป็นการผนวกเนื้อหาเรื่องพลเมืองเข้าสู่เรื่องโลกศึกษา ซึ่งอาจฟังดูเหมือนเป็นแนวคิดที่เกิดจากสภาพโลกาภิวัตน์ แม้ว่าในความเป็นจริงยังไม่มีสถานะภาพการเป็นพลเมืองโลกปรากฏจริง ความเป็นพลเมืองโลกเป็นแนวคิดที่ซับซ้อน สามารถ

มองได้หลากหลายมิติ สัมพันธ์เชื่อมโยงกันในประเด็นของวัฒนธรรม การค้าระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ ความขัดแย้งระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การให้ความช่วยเหลือแก่กันและกัน เป็นต้น ซึ่งสามารถมองได้ทั้งในมุมของโอกาสและภาวะคุกคาม การทำให้ความเป็นพลเมืองโลกปรากฏขึ้นคือการสอดแทรกอัตลักษณ์ของพลเมืองโลกเข้าสู่การศึกษาว่าด้วยสันติภาพ โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 4 ประการคือ ความรู้ (knowledge) การวิเคราะห์ (Analysis) ทักษะ (Skills) และ การลงมือปฏิบัติ (Action) เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน คือผู้เรียนต้องมีความรู้เรื่องสถานการณ์ปัจจุบันของโลก เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณเพื่อพัฒนาไปสู่การมีทักษะด้านการเมือง (เชิญชวน เจรจาต่อรอง ทำให้เห็นพ้อง รณรงค์และการประท้วงอย่างเหมาะสม) และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างเครือข่ายผ่านสื่อเทคโนโลยี

Betts (2003) กล่าวใน *The Challenge of Global Citizenship in our Schools* (<http://www.theptc.org/articles/GlobalCitizenship.pdf>) ว่ามีโรงเรียนนานาชาติจำนวนหนึ่งที่ระบุคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในหนึ่งในพันธกิจการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน การระบุถึงคุณลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องที่ง่ายในทางลายลักษณ์อักษร แต่ในทางปฏิบัติการปลูกฝังแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกเข้าสู่ผู้เรียนเป็นเรื่องที่ใช้เวลามากและเต็มไปด้วยรายละเอียด การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกต้องเกิดจากการมีความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจนในแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาเน้นการสอนเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้คือ

ความรู้และความเข้าใจในเรื่องพลเมืองโลก

- โลกนั้นสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน
- โลกเชื่อมโยงกันผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม จิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อม
- จริยธรรมเป็นคุณค่าหลักในการพัฒนาความเสมอภาคและความยุติธรรมอย่างยั่งยืน
- มนุษยชาติรวมกันเป็นหนึ่งเดียว

ทักษะความเป็นพลเมืองโลก

- สามารถให้คำปรึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่เหมาะสมได้
- การแก้ปัญหาแบบกลุ่ม
- การให้บริการแก่ผู้อื่น
- ความสามารถในการทำทนายต่อความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค
- Mediationและการเจรจาต่อรอง
- ความสามารถในการสร้างสรรค์
- มีความสามารถในการคิดและวางแผนด้วยระบบความคิดที่ซับซ้อน
- มีความสามารถในการมองเรื่องราวต่างๆ ในมุมมองที่หลากหลาย

ทัศนคติและคุณค่า

- มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- มีจริยธรรม
- มีความยุติธรรม
- มุ่งมั่นที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันบนโลกใบนี้ดีขึ้น

Betts ได้กล่าวถึง**การเรียนรู้การสอน**ความเป็นพลเมืองโลกนั้นเป็นเรื่องที่ใหม่และครูผู้สอนเองก็ได้เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกมาก่อน เพื่อให้การเรียนรู้การสอนเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะความเป็นพลเมืองโลก ครูผู้สอนและผู้เรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ผู้สอนต้องใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem based learning) การใช้ชิ้นงานเป็นฐานในการเรียนรู้ (Task-based learning) การเรียนรู้แบบให้บริการ (Service learning) และการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง (Simulation) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะและมีทัศนคติด้วยการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) และให้เกิดมุมมองที่หลากหลายมิติ สำหรับการ**วัดประเมินผล**นั้นเป็นเรื่องที่ยากในการวัดประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยว่ายังไม่มีเครื่องมือในการวัดที่สมบูรณ์เพียงพอ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหลายครั้งนั้นเกิดขึ้นนอกห้องเรียนที่ต้องการการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และทักษะเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

5.4 นักวิชาการไทย

มีนักวิชาการได้แสดงทัศนะที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องความเป็นพลเมืองโลก อาทิเช่น

เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2547) กล่าวในพจนานุกรมภาษาอังกฤษเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2547 (<http://www.moe.go.th/kasama>) ตอนหนึ่งว่า “นักเรียนทุกคนควรได้รับการเตรียมให้เป็นสมาชิกของสังคมโลก โดยมีพื้นฐานในเรื่องดังต่อไปนี้ วัฒนธรรมสากล ความสามารถในการแสวงหาความรู้ในโลกสากล ความรู้สากล เครือข่ายสากล ความเป็นสมาชิกของสังคมโลกและการมีประกาศนียบัตรที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก”

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2549) ได้นำเสนอความคิดบางประการเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นสากลในอย่างน้อย 6 เรื่อง ตามข้อเสนอของ The Global Learning Model ของ Overseas Family School ที่สิงคโปร์ เรื่องพลเมืองโลกต้องมีคุณสมบัติไปช่วยสร้างสรรค์โลกในอนาคตด้วยความเป็นพลเมืองโลกควรมีลักษณะร่วมกันดังนี้ 1) **Inquirers** มีความสนใจอยากรู้ อยากเห็นเด็กควรได้รับการพัฒนาให้สามารถแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบและสามารถศึกษา วิเคราะห์วิจัย 2) **Lifelong Learners** มีความสนใจใฝ่รู้รักเรียน 3) **Thinkers** เป็นนักคิด สามารถคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ 4) **Communicators** สามารถสื่อสารความคิดและข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพได้มากกว่าหนึ่งภาษา 5) **Risk takers** มีความมั่นใจที่จะทดลองแนวคิดใหม่ๆ บทบาทใหม่ ยุทธศาสตร์ใหม่ๆ 6) **Knowledgeable** มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ที่เป็นสากลอย่างพอเพียง 7) **Principled** มีหลักการ มีความจริงใจ ยึดมั่นในความยุติธรรม และความเสมอภาค และมีค่านิยมที่เป็นสากล 7) **Caring** มีความละเอียดอ่อนต่อความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่นและมีใจที่จะตอบสนองและให้บริการ 8) **Open-minded** เชื่อในความจำเป็นที่จะต้องศึกษาจากแง่มุมที่หลากหลาย มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในความเชื่อในประเพณีของวัฒนธรรมอื่นๆ 9) **Well-balanced** มีความเข้าใจในความจำเป็นที่จะต้องมีความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและ อารมณ์ 10) **Reflective** มีความสามารถที่จะใคร่ครวญเพื่อทบทวนและปรับปรุงจุดอ่อน จุดแข็งของตนเองอย่างสร้างสรรค์

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา (บทสัมภาษณ์: พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา สร้างคนพันธุ์ใหม่ที่ “ดรุณสิกขาลัย”, มปป.) Global citizen มี 4 หลักการใหญ่ คือ 1) การพัฒนา ไอ. คิว. คือ ความเฉลียวฉลาด 2) การพัฒนา อี. คิว. พัฒนาทางอารมณ์ 3) การพัฒนา เอ. คิว. ซึ่งพัฒนาเขาให้ทำงานได้ดีภายใต้สภาวะกดดัน สอนให้เขาแก้ปัญหาได้ 4) การพัฒนา ที.คิว.คือมีความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยี สุดท้ายสำคัญที่สุด 5) การพัฒนา เอ็ม.คิว.คือ อยู่อย่างมีจริยธรรม ศีลธรรมจรรยาที่ดี

ภาวิช ทองโรจน์ (2549) กล่าวในการประชุมวิชาการศึกษาทั่วไปเรื่อง “การศึกษาทั่วไปกับการเพิ่มคุณค่าบัณฑิต” เมื่อวันที่ 24-26 มีนาคม 2549 เรื่อง Global Citizen ว่าควร 1) มีความสามารถในการสื่อสารที่ดี คือมี Communication Skills ที่ดีในด้านภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ภาษาเทคโนโลยี (ICT และอินเทอร์เน็ต) 2) มีความสามารถในการคำนวณ

ทางด้าน Arithmetic skills 3) มีความสามารถในการคิดแบบ Critical Thinking และ 4) มี Learning Ability Skills

ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน (2554) กล่าวถึงบทบาทของวิชาศึกษาทั่วไปในการสร้างพลเมืองโลก ว่า การเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลกจะต้องมองในมิติที่กว้างขวางและเริ่มทำอย่างจริงจังโดยเรียนรู้และเข้าใจปัญหาของโลก มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของโลกอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็ก ๆ รู้ว่าโลกที่อยู่เป็นไปอย่างไรเพื่อจะได้ตามทันโลก มีทักษะและมีความสามารถที่จะอยู่กับโลกได้ “การที่จะรู้จักโลกต้องมีความรู้ความคิดเพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงว่า เหตุการณ์ต่างๆ ในโลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างมาก แต่กลับพบว่า ไม่มีรายวิชาที่เปิดสอนในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นควรจะมีการทบทวนวิชาศึกษาทั่วไปใหม่หรือไม่ เพื่อให้เด็กตามทันโลกอย่างมีความคิด เสรีภาพและค่านิยมที่ไม่ใช่ในลักษณะของการติดตาม หมุนหรือเดินไปตามกระแสของความเป็นตะวันตกตลอดเวลา ขณะเดียวกันการสอนคิดวิเคราะห์หาเหตุผล (Thinking) จะต้องให้ความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันพบว่าเด็กส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เดินตามกระแส หรือเดินตามเส้นทางที่ถูกขีดไว้เท่านั้น ดังนั้นหากต้องการสร้างความเป็นพลเมืองโลก จะต้องมีการปรับวิธีคิดดังกล่าว ส่วนการสร้างสิ่งใหม่ (Production) ในบ้านเราพบว่ามีไม่มากนัก เนื่องจากไทยเป็นสังคมแหล่งการบริโภค ไม่นิยมในการผลิตหรือสร้างสิ่งใหม่ๆ แต่ขณะเดียวกันต้องยอมรับว่าประเทศเกาหลีได้พัฒนาได้ก็เพราะแนวคิดเรื่องการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ไม่ใช่แค่การกินหรือใช้เท่านั้น แต่นั่นหมายถึงสติปัญญาและความรู้ สดุดท้ายการสร้างภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) จะต้องสอนให้เด็กมองความรับผิดชอบว่าเป็นภาวะของผู้นำ ทั้งนี้การศึกษาที่จะช่วยสร้างพลเมืองที่มีคุณค่าและมีความหมาย จะต้องสอนโดยให้ความรู้เข้าใจว่าสภาพการณ์ของโลกมีที่มาที่ไปอย่างไร มีผลกระทบอย่างไร โดยสอนประวัติศาสตร์อย่างวิเคราะห์วิจารณ์ เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของไทยเข้ากับประวัติศาสตร์ของโลก หากต้องการความเป็นพลโลก ไม่ใช่แค่ตามกระแสทัน”

วรารกรณ์ สามโกเศศ (2554) กล่าวถึงคุณลักษณะของพลโลกที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ว่า จะต้องเริ่มต้นจากความเป็นพลเมืองซึ่งตามระบอบประชาธิปไตยพลเมืองจะต้องมีอิสรภาพ พึ่งตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพกติกา เคารพความแตกต่างและหลักการเสมอภาค รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม แต่เมื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ผู้คนถูกเชื่อมต่อกันด้วย

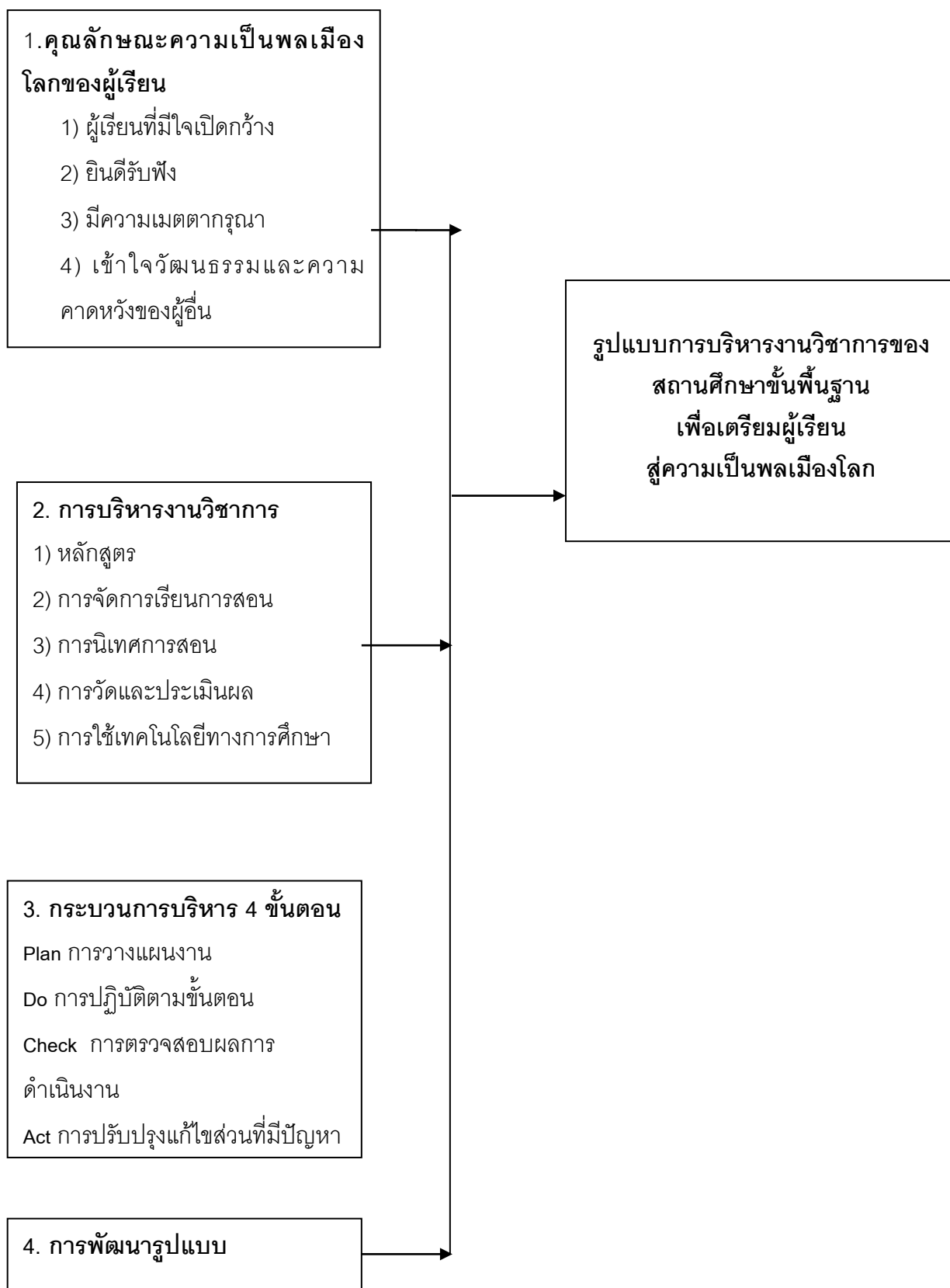
เทคโนโลยี การขยายตัวของเศรษฐกิจ กระทั่งกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อโลกร่วมกันของมวลมนุษยชน และนั่นถือเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก สำหรับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องสอนนักศึกษาพัฒนาบัณฑิตให้มีความเป็นพลเมืองโลกโดยมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองของประเทศ ควบคู่ไปกับความรู้สึกห่วงใยผูกพันต่อเพื่อนมนุษย์และโลก มีความรับผิดชอบต่อรวมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์โลก ซึ่งความเป็นพลเมืองโลกดังกล่าวจะต้องเกิดจากการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เพราะการสอนอย่างเดียวไม่นานก็ลืม แต่ประสบการณ์การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จะจดจำไปตลอดชีวิต

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (<http://wiki.edu.chula.ac.th/groups/c5a65/wiki/171ee/>)

กล่าวถึงหลักการสำคัญ แนวคิดสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก คือ การเป็นพลเมืองของประเทศต่างๆ ซึ่งอาศัยอยู่ในทวีปต่างๆ ในโลก ทุกคนเป็นหนึ่งในจำนวนพลเมืองโลกนับพันล้านคน ในขณะที่ทุกคนเป็นพลเมืองของประเทศด้วย และทุกคนต่างมีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในโลกที่เหมือนกัน ด้วยการสร้างความตระหนักในสิ่งแวดล้อมระดับโลก (awareness) กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรของโลก (participation) กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความรู้เรื่องสิทธิและความรับผิดชอบต่อพลเมืองโลก (Global Citizen) และกิจกรรมการสื่อสารในระดับโลก

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกอย่างมีแบบแผนที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการบริหาร ขอบข่ายของงาน และกิจกรรมทางการบริหารวิชาการที่ควรปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สรุปความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ดังแสดงในแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ของสำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจะเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ทั่วประเทศจำนวน 500 โรงเรียน ข้อมูล ณ วันที่ 12 มิถุนายน 2553 จากสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะเก็บข้อมูลจากการกรณีศึกษา จากโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทยที่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 1 โรงเรียนและสัมภาษณ์โรงเรียนในต่างประเทศที่มีการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกจำนวน 4 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 ประเภทคือ

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร มีลักษณะเป็นแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบบเลือกตอบและปลายเปิดเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก
3. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อสำรวจข้อมูลและความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในต่างประเทศที่ทำการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลเพื่อการวิจัยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ตลอดจนการนำรูปแบบบางส่วนของจัดการศึกษา เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกไปเทียบเคียงใช้ในสถานศึกษาเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและการบริหารงานวิชาการ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและการบริหารงานวิชาการที่เน้นการจัดการเรียนการสอน ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยและนำไปร่างแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีวิธีการศึกษารูปดังนี้

2.1 วิธีการศึกษา คือ การสอบถาม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกและดำเนินการสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก จำแนกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ ความคาดหวังและภาพในอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เพื่อกำหนดเป็นข้อคำถาม แล้วขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง

2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการวิจัย แล้วจึงเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการวิจัยการศึกษาพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

3) นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษาและประเด็นคำถาม

4) นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์พร้อมนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งและเก็บแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามได้สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยสร้างแบบและดำเนินการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เพื่อให้ได้ทราบสภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 4 หาความต่างของสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยกับสภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเพื่อเปรียบเทียบความต่างในสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และได้ทราบความต่างในสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกโดยนำผลของขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นกรอบ และนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 4 มาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และได้ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในรูปแบบดำเนินการ ตรวจสอบความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหาร สถานศึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุง แก้ไข พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 7 นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปวิเคราะห์ความเป็นไปได้เทียบเคียงกับรูปแบบ บางส่วนของงานบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มโรงเรียน มาตรฐานสากลในประเทศไทยที่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 1 โรงเรียน และนำเสนอรูปแบบการ บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window โดยมีสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ความถี่ของข้อ รายการต่างๆ ทุกข้อและหาค่าร้อยละ

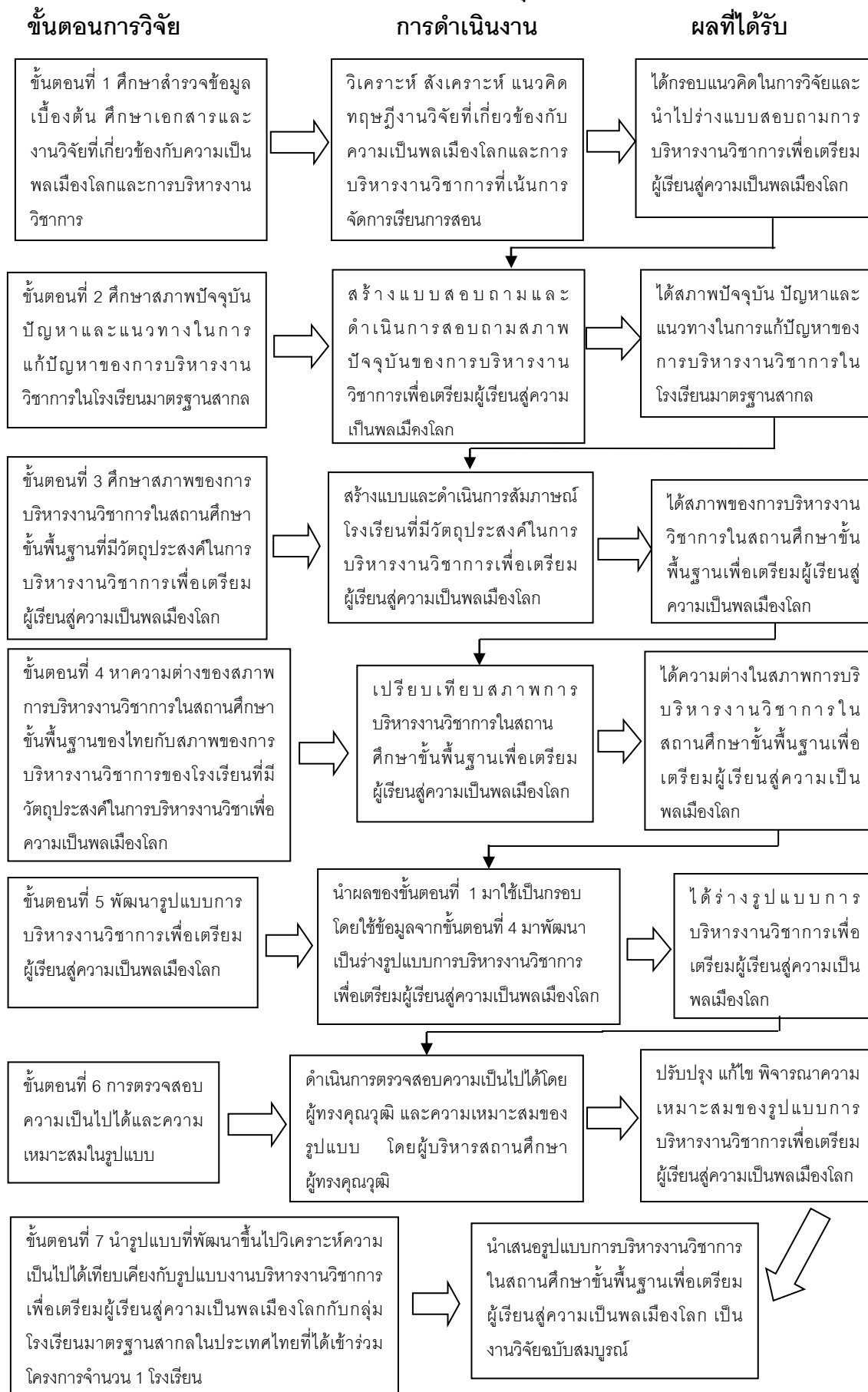
ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ เตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ทำการวิเคราะห์ความถี่ของข้อรายการต่างๆ ทุกข้อและหาค่า ร้อยละ

ตอนที่ 3 ข้อมูลการรับรู้ ความคาดหวังและภาพในอนาคตที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ทำการวิเคราะห์ความถี่ของข้อ รายการต่างๆ ทุกข้อและหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และหาความถี่เพื่อ เรียงลำดับตามข้อเสนอที่มีความถี่สูงสุด

การสรุปและนำเสนอข้อมูล โดยการสังเคราะห์ความสอดคล้องของผลการสังเคราะห์ เอกสาร แล้วนำเสนอแต่ละส่วนด้วยการบรรยาย แล้วจึงสรุปลงในตารางสรุปผลการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมือง โลกในแต่ละประเด็นตัวแปรที่ศึกษา จากนั้นจึงจัดกลุ่มรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน แล้ววิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยของแต่ละ รูปแบบ แล้วสังเคราะห์นำเสนอข้อมูลประกอบการพัฒนารูปแบบต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 7 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 9

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยดำเนินการวิจัยครอบคลุมสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) ของสำนักบริหารงานการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต ดำเนินการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร การศึกษาจากกรณีศึกษา การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีรูปแบบการบริหารงานวิชาการในด้านความเป็นพลเมืองโลกและการศึกษาเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลมีการรวบรวมเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนเพื่อตอบคำถามในการวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอแยกเป็น 4 ตอน ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบัน ด้วยการสอบถามเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยตอนที่ 1 นี้ จะผสมผสานระหว่างสถิติวิเคราะห์กับการวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งผลการวิจัยได้รายละเอียดของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ตอนที่ 2 แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยตอนที่ 2 นี้ จะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยได้รายละเอียดของปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาจากการสำรวจในขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางนำไปแก้ปัญหา

ตอนที่ 3 สภาพของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่ควรจะเป็น ด้วยวิธีศึกษาภาคสนามแบบกรณีศึกษาโรงเรียนในประเทศไทย จำนวน 1 โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในต่างประเทศจำนวน 4 โรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้รายละเอียดของ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ที่ควรจะเป็นตามบริบทของประเทศไทย

ตอนที่ 4 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 1) กรอบแนวคิดการวิจัย 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก 3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้และเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการใช้รูปแบบ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตอนที่ 2 แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่ควรจะเป็น และตอนที่ 4 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบัน

หลังจากที่ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบันทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบัน สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในปัจจุบันนั้นจะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกมีดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดของนักการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหาร วิชาการสามารถสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้ดังนี้

1.1 คุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลกจะต้องคุณลักษณะที่มี คุณลักษณะที่มีความพร้อมที่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการก้าวทันกระแสโลก การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคของการสื่อสารและการรู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้เรียนควรจะเป็นได้รับการพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้

1.1.1 คุณลักษณะผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก 5 ประการ

1. ยอดเยี่ยมวิชาการ
2. สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา
3. ล้ำหน้าทางความคิด
4. ผลงานอย่างสร้างสรรค์
5. ร่วมกันรับผิดชอบสังคมโลก

1.1.2 คุณลักษณะของพลโลก 10 ประการ คือ

1. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้
2. คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์
3. แสดงความคิดเห็นและยอมรับผู้อื่น
4. สร้างและสรุปองค์ความรู้
5. เรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น
6. มีค่านิยมพื้นฐานและคุณธรรม
7. สร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา
8. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
9. สามารถคิดและตัดสินใจ
10. เป็นพลเมืองดีของสังคม

1.1.3 ทักษะ 4 ประการคือ

1. ทักษะพื้นฐาน
2. ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน
3. ทักษะการทำงาน

4. ทักษะพลเมือง

1.1.4 สาระการเรียนรู้โลกศึกษา 8 สาระ

1. การเป็นพลเมืองโลก
2. การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
3. ความถูกต้องทางสังคม
4. การเห็นคุณค่าและการรับรู้
5. การพัฒนาอย่างยั่งยืน
6. สิทธิมนุษยชน
7. การพึ่งพาอาศัยกัน
8. ความหลากหลาย

1.2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลกผู้สอนจะต้องมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศการสอน การนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในทางการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนเกิดและมีคุณลักษณะที่มีความพร้อมยอมรับความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการก้าวทันกระแสโลก การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคของการสื่อสารและการรู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

1.3 การบริหารงานวิชาการ

จากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิดของนักการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหารวิชาการสามารถสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ด้านหลักสูตร

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นสาระการเรียนรู้รายปีหรือภาคเรียน กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การกำหนดน้ำหนักและสัดส่วนเวลาเรียน มีการจัดทำรายวิชา ทำหน่วยการเรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากการวิเคราะห์กรอบสาระท้องถิ่นตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดและได้นำส่วนที่เป็นท้องถิ่นมาบูรณาการกับสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี โดยการวิเคราะห์สารสนเทศสถานศึกษาและชุมชนเพื่อจัดทำวาระการเรียนรู้ตามสาระท้องถิ่นให้สมบูรณ์ มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชา

เพิ่มเติม การทำหลักสูตรสถานศึกษาและวางแผนการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การปรับปรุงคู่มือและพัฒนาคู่มือหลักสูตร สถานศึกษา มีการจัดทำคู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมแนะแนว การจัดทำคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียน และการจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแนวคิดขององค์ประกอบหลักคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของ OXFAM ฝ่าย วิชาการควรต้องดำเนินการปรับหลักสูตรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมของ ผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ในการบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ดังนั้นในหลักการเบื้องต้นของการบริหารจึงต้องมีความ ชัดเจนในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและ สังคมอย่างแท้จริงโดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมแนวคิดผู้เรียนมีความสำคัญ ที่สุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้ง เป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัด หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้ง ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัด และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงในการจัดทำแผนทำแผน กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาวิชาการและคุณภาพการศึกษา การคัดเลือกหนังสือ สื่อการเรียนการสอนได้ตรงกับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การพัฒนาและใช้ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการภาษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนา ครูผู้สอนให้มีทักษะและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย การฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้ความรู้จากการเรียนรู้ในประสบการณ์จริง การปลูกฝัง คุณธรรมค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การส่งเสริมให้รักการ อ่านและสร้างนิสัยการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น แนะแนว ลูกเสือ ชมรมทางวิชาการต่างๆ การส่งเสริมให้มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในกับสถานศึกษาโดยครูผู้สอนทุกคนดำเนินการ แนะแนว และพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การปรับปรุงพัฒนางานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา สามารถแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองทั้งในและนอกโรงเรียนโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การรู้เท่าทันกระแสสังคมโลก อันเนื่องจากการศึกษาสภาพปัญหาภารกิจการบริหารงานวิชาการ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติจริงการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกโรงเรียนนั้นยังไม่มี ความหลากหลายซึ่งเป็นจุดอ่อน แต่ก็มีข้อมูลสารสนเทศในชุมชนที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลการบริหารงานวิชาการได้อย่างมาก เช่น ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เอื้อ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้โดยมีกลวิธีที่สำคัญคือสำรวจข้อมูลสารสนเทศในชุมชน ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ นักเรียน การจัดกิจกรรมการระดมสมองให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังคิด อยู่ จัดกิจกรรมฝึกความคิดแบบอเนกนัยที่เป็นความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และแสดง ออกมาได้หลายแบบหลายวิธี การใช้เทคนิคการคิดนอกกรอบ การสอนแบบสืบสวนเป็นการ ส่งเสริมความคิดหลายทาง การใช้กิจกรรมพัฒนาความสามารถในการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ (นฤมล จันทร์สุขวงศ์, 2551) ที่พบว่านักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมโครงการที่ประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกลุ่ม

1.3.3 ด้านการนิเทศการเรียนการสอน

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงให้มีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศจากการคิดวิเคราะห์ การร่วมกันวิพากษ์ในห้องเรียน การร่วมกันเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม การประเมินผลการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา มีบรรยากาศความร่วมมือร่วมใจ การสร้างความเข้าใจอันดีที่เอื้อต่อการนิเทศ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นๆ และเครือข่ายเพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพครู ยังมีการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการและการเรียนการสอน

1.3.4 ด้านการวัดและประเมินผล

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงการจัดทำระเบียบเอกสารการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ การวัดและการประเมินผลการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระให้เป็นไปตามสภาพที่แท้จริงและใช้เครื่องมือการวัดประเมินผลอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนผู้เรียน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนของผู้เรียน การพัฒนาเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมเพื่อเข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา เช่น NT และ LAS เป็นต้น การอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการสร้างเครื่องมือวัดประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ และสภาพผู้เรียน การจัดทำมาตรฐาน กรอบและเกณฑ์การเทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์และผลการเรียนการตัดสินใจและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้น/ชั้นตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การจัดทำรายงานการวัดผลการเรียนและการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา การนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.3.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงการศึกษาสำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวางแผนพัฒนา กำกับ ติดตาม การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดให้มี ศูนย์สื่อ นวัตกรรมและศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา การบริหารโดยใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีที่มี E-Office การจัดการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเช่น ETV, E-Library, Internet, Teacher TV เป็นต้น

2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพัฒนาจากแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ OXFAM

สภาพปัจจุบันของโรงเรียนมาตรฐานสากลและเกณฑ์การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรผู้รับผิดชอบของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อจะได้ประเมินว่า ปัจจุบันโรงเรียนในโครงการฯ จำนวน 500 โรงเรียนนี้ปฏิบัติงานอยู่ได้ในระดับใดเมื่อเทียบกับ เกณฑ์คุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล นั่นคือทำได้หรือกล่าวได้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ 1. ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (เป็นเลิศวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์) 2. การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล 3. บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกเป็นหนึ่งในพันธกิจการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล การระบุถึงคุณลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องที่ง่ายในทางลายลักษณ์อักษร แต่ในทางปฏิบัติการปลูกฝังแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกเข้าสู่ผู้เรียนเป็นเรื่องที่ใช้เวลามากและเต็มไปด้วยรายละเอียด การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกต้องเกิดจากการมีความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจนในแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาเน้นการสอนเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการเป็นพลเมืองโลก

2.1 ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ

ในด้านนี้ทางโรงเรียนได้มีการจัดประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้คณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ให้ทราบเกี่ยวกับนโยบาย การบริหารงานโรงเรียนมาตรฐานสากล ทางโรงเรียนยังได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนที่มีโครงการและกิจกรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลด้วยทั้งนี้

ทางโรงเรียนยังจัดให้มีการอบรมพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลให้กับคณะครู ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมีข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารงานจัดการวิชาการตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลครบในทุกด้าน พร้อมทั้งผู้บริหารยังมีคำสั่งจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ และได้ดำเนินการโดยการนำระบบเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้จัดการเรียนการสอนแบบเครือข่ายภายในโรงเรียน จัดการเรียนการสอนแบบเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น และใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอีกด้วย กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักบริหารงานการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายได้มุ่งเน้นให้บุคลากรทางด้านการศึกษาได้เล็งเห็นถึงคุณภาพทางวิชาการที่จะส่งผลต่อความเป็นพลเมืองโลกในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาพลเมืองโลกจะส่งเสริมให้มีการประสานงานให้เกิดความเท่าเทียมกันและเกิดการเรียนการสอนที่เหมาะสมทั้งวิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดหาโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการสร้างพลเมืองโลกในอนาคต การประชุมสัมมนาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองโลกในอนาคตได้จัดขึ้นเพื่อสร้างทักษะความจำเป็นในการเป็นพลเมืองโลก โดยผ่านการพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความพลเมืองโลกโดยได้เชิญวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิจากนานาประเทศมาบรรยายให้ความรู้ ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีแบบ Inter – Faith โดยเชื่อมโยงแนวความคิดเรื่องโอกาสที่เท่าเทียมกัน

2.2 ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนจัดทำหลักสูตรโดยจัดให้มีการมีส่วนร่วมร่วมกับคณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนศิษย์เก่าเพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลในโรงเรียน ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลายรูปแบบ คือ แบบแยกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แบบบูรณาการ กิจกรรมสอนรวมชั้น (ทุกชั้นรวมกันเป็นชั้นเดียว) กิจกรรมจับคู่ (ระดับชั้นเดียวกันและต่างชั้น) กิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมการทำงานรายบุคคล กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อน (เพื่อนสอนเพื่อน) การจัดเครือข่ายพัฒนางานวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยจัดเครือข่ายภายในโรงเรียน จัดเครือข่ายระหว่างโรงเรียน และจัดเครือข่ายระหว่างกลุ่มโรงเรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนได้รับการอบรมพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรและด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านเทคนิควิธีการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีดังตารางที่ 1 – 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา						
1. การวิเคราะห์ที่มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคเรียน	3.84	0.89	4.14	0.85	3.99	0.88
2. การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การกำหนดน้ำหนักและสัดส่วนเวลาเรียน	4.26	0.81	4.37	0.79	4.31	0.80
3. การจัดทำรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาทำหน่วยการเรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.09	0.83	4.32	0.79	4.21	0.82
4. การวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามที่ สพท.กำหนด	3.78	0.86	3.98	0.88	3.88	0.87
5. การนำส่วนที่เป็นท้องถิ่นมาบูรณาการกับสาระการเรียนรู้และความคาดหวังรายปี	3.71	0.85	4.06	0.84	3.89	0.86
6. การวิเคราะห์สารสนเทศสถานศึกษาและชุมชน เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์	3.66	0.87	3.85	0.91	3.75	0.89
7. การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม	3.69	0.87	3.89	0.89	3.79	0.88
8. การทำหลักสูตรสถานศึกษาและวางแผนการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา	3.98	0.78	4.29	0.77	4.14	0.79
9. การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา	3.81	0.78	4.11	0.84	3.96	0.82
10. การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.83	0.79	4.03	0.91	3.93	0.86
11. การจัดทำคู่มือแนวทางแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการแนะแนว	3.68	0.92	3.90	0.95	3.79	0.94

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
12. การจัดทำคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียน	3.60	0.86	3.84	0.96	3.73	0.92
13. การจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.50	0.90	3.70	0.96	3.61	0.93
รวม	3.41	0.85	3.83	0.82	3.58	0.86

จากตารางที่ 1 ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าการบริหารโรงเรียนได้มีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคเรียน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การกำหนดน้ำหนักและสัดส่วนเวลาเรียน การจัดทำรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาทำหน่วยการเรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนด การนำส่วนเนื้อหาที่เป็นท้องถิ่นมาบูรณาการกับสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี การวิเคราะห์สารสนเทศสถานศึกษาและชุมชนเพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์ การวิเคราะห์สารสนเทศสถานศึกษาและชุมชนเพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์ การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม การทำหลักสูตรสถานศึกษาและวางแผนการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำคู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดกิจกรรมการแนะแนว การจัดทำคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียน การจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย โดยด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่เกณฑ์ที่ดีถึงดีมาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ด้านพัฒนากระบวนการเรียนการสอน						
1. การทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาวิชาการและคุณภาพการศึกษา	4.33	0.76	4.49	0.78	4.41	0.77
2. การคัดเลือกหนังสือสื่อการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดผู้เรียน	4.19	0.80	4.36	0.77	4.27	0.79
3. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.28	0.73	4.42	0.63	4.35	0.68
4. การพัฒนาและใช้ห้องสมุดห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการทางภาษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้	3.93	0.80	4.18	0.79	4.06	0.80
5. การพัฒนาครูให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.96	0.71	4.15	0.69	4.06	0.71
6. การฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้ความรู้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	3.82	0.70	3.96	0.80	3.89	0.75
7. การปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	4.14	0.72	4.31	0.64	4.22	0.69
8. การส่งเสริมให้รักการอ่านและการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง	4.08	0.71	4.29	0.66	4.19	0.69
9. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเครือข่ายผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน	3.74	0.83	3.99	0.79	3.87	0.82
10. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น แนะแนวลูกเสือ ชมรมทางวิชาการต่างๆ	4.09	0.74	4.26	0.76	4.17	0.75

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
11. การส่งเสริมให้มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.54	0.80	3.78	0.83	3.66	0.82
12. การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยวิธีการที่หลากหลาย	3.71	0.73	3.88	0.82	3.79	0.78
13. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายเพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้ใหม่	3.52	0.72	3.82	0.85	3.67	0.80
14. การจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาโดยครูทุกคนดำเนินการแนะแนวและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	3.69	0.81	3.89	0.87	3.79	0.84
15. การปรับปรุงพัฒนา งานแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.91	0.77	4.10	0.78	4.00	0.78
รวม	3.87	0.58	4.07	0.59	3.97	0.59

จากตารางที่ 2 ด้านพัฒนากระบวนการเรียนการสอน มีการทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาวิชาการและคุณภาพการศึกษา การคัดเลือกหนังสือสื่อการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดผู้เรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน การสอนการพัฒนาและใช้ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการทางภาษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการทางภาษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้ความรู้ในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปลูกฝังคุณธรรมค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การส่งเสริมให้รักการอ่านและการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเครือข่ายผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น แนะนำลูกเสือ ชมรมทางวิชาการต่างๆ การส่งเสริมให้มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยวิธีการที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการ

จัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในกับสถานศึกษาอื่นและเครือข่ายเพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ การจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาโดยครูทุกคนดำเนินการแนะแนว และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนการปรับปรุงพัฒนางานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยด้านพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอยู่เกณฑ์ที่ดีถึงดีมาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ด้านพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา						
1. การศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.67	0.75	3.99	0.90	3.83	0.84
2. การวางแผนและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและ ประสานงานกับทุกภาคส่วนให้ใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน	3.86	0.77	4.05	0.89	3.95	0.84
3. การจัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา	3.82	1.17	3.95	0.91	3.88	1.05
4. การพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียนความสอดคล้องสัมพันธ์กับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพหนังสือเรียน	4.01	0.76	4.15	0.81	4.08	0.78
5. การจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลายเพื่อใช้ในการเรียนการสอนที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการจากคณะกรรมการของสถานศึกษา	3.85	0.79	4.06	0.83	3.96	0.81
6. การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครูผลิตพัฒนาสื่อ ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.66	0.75	3.83	0.81	3.75	0.78

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
7. การประสานความร่วมมือในการจัดหาและพัฒนาสื่อที่ทันสมัยกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.65	0.73	3.83	0.75	3.74	0.74
8. กำกับ ติดตาม และประเมินผล การผลิต จัดหา พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.61	0.72	3.81	0.80	3.71	0.77
9. การจัดทำระเบียบ เอกสารการวัดและประเมินผล การเรียนอย่างเป็นระบบ	4.17	0.76	4.43	0.70	4.30	0.74
10. การวัดและการประเมินผลการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระ เป็นไปตามสภาพที่แท้จริงและใช้เครื่องมือการวัด ประเมินผลอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ	3.99	0.77	4.31	0.76	4.15	0.78
11. การจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับปรุง แก้ไขผลการเรียนของผู้เรียน	3.96	0.71	4.24	0.78	4.10	
12. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.15	0.77	4.36	0.76	4.26	0.77
13. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน	4.21	0.77	4.42	0.68	4.31	0.74
14. การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และการเขียน ของผู้เรียน	4.06	0.74	4.33	0.70	4.20	0.73
15. การพัฒนาเตรียมผู้เรียนมีความพร้อมประเมิน คุณภาพ ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เช่น NT, LAS	3.97	0.75	4.14	0.65	4.06	0.70

จากตารางที่ 3 ด้านพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา การศึกษาสำรวจ วิเคราะห์ สภาพปัญหา ความต้องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษ การวางแผนและ พัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและประสานงานกับทุกภาคส่วนให้ใช้ประโยชน์แห่ง เรียนรู้ร่วมกัน การจัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา การพิจารณา คุณภาพหนังสือเรียนที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร สถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพหนังสือเรียน การจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

อย่างหลากหลายเพื่อใช้ในการเรียนการสอนที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการจาก คณะกรรมการของสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครูผลิตพัฒนาสื่อประกอบการเรียน การสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือในการจัดหาและพัฒนาสื่อที่ทันสมัยกับ ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำกับ ติดตาม และประเมินผลการผลิต จัดหา พัฒนา และใช้ สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดทำระเบียบเอกสารการวัดและ ประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ การวัดและการประเมินผลการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระ เป็นไป ตามสภาพที่แท้จริงและใช้เครื่องมือการวัดประเมินผลอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ การจัดการ เรียนการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของผู้เรียน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และการเขียนของ ผู้เรียนและการพัฒนาเตรียมผู้เรียนมีความพร้อมประเมินคุณภาพ ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่ การศึกษา เช่น NT และ LAS เป็นต้น โดยมีค่าเฉลี่ยด้านพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ เกณฑ์ที่ดีถึงดีมาก

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล

โรงเรียนได้มีการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลโดยมีคณะกรรมการจัดทำ ระเบียบการวัดและประเมินผลและประชาพิจารณ์โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้บริหารและครูใน โรงเรียนได้รับการอบรมเรื่องการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล การอบรมพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล การอบรมการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษาและ การเทียบโอนผลการเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ต่ำสุดและน้อย ที่สุดผ่านการประเมินจากผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ประเมินจากกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ประเมินจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินจากการอ่าน การคิดวิเคราะห์และ เขียนรวมถึงการวัดประเมินจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน ในแต่ละกลุ่มสาระวิชา สิ่งที่ครูละเลยไม่ค่อยทำหรือทำน้อยที่สุดคือ การตรวจแบบฝึกหัด การใช้ แบบสังเกต การใช้แบบทดสอบอัตโนมัติให้นักเรียนทำเพิ่มผลงาน การใช้แบบทดสอบแบบปรนัย การตรวจผลงานของนักเรียน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลสภาพที่เป็นจริงของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
การวัดและประเมินผล						
1. การอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการ สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล	3.87	0.81	4.07	0.75	3.97	0.78
2. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้และสภาพ ผู้เรียน	3.86	0.81	4.15	0.74	4.00	0.79
3. การจัดทำมาตรฐาน กรอบและเกณฑ์การประเมิน เพื่อ เทียบ โอนผลการเรียน	3.89	0.85	4.07	0.90	3.98	0.88
4. การตัดสินและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้นตาม เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด	4.24	0.80	4.46	0.73	4.35	0.77
5. การออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา เช่น ปพ. 1, ปพ. 6	4.33	0.77	4.46	0.74	4.39	0.76
6. การนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.14	0.77	4.39	0.71	4.26	0.75
7. การศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหาความ ต้องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.21	0.71	4.41	0.72	4.15	0.78
8. การวางแผน พัฒนา กำกับ ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ	3.96	0.71	4.24	0.78	4.10	0.76
9. การจัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรมและศูนย์เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในสถานศึกษา	4.15	0.77	4.36	0.76	4.26	0.77
10. การบริหารโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มี E- Office	4.21	0.77	4.42	0.68	4.31	0.74

รายการ	สภาพที่เป็นจริง					
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
11. การจัดการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ETV, E- Library, Internet, Teacher TV	4.06	0.74	4.33	0.70	4.20	0.73
รวม	3.97	0.67	4.24	0.59	4.10	0.65

จากตารางที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล การอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการสร้าง เครื่องมือ วัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้และสภาพผู้เรียน การจัดทำมาตรฐาน กรอบและเกณฑ์การประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน การตัดสินและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด การตัดสินและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด การออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา เช่น ปพ. 1 และ ปพ. 6 เป็นต้น การนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวางแผน พัฒนา กำกับ ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรมและศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา การบริหารโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มี E-Office และการจัดการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ETV, E- Library, Internet และ Teacher TV เป็นต้น โดยมีค่าเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผลอยู่เกณฑ์ที่ดีถึงดีมาก

2.4 ด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการในโรงเรียน

ผู้บริหารให้การสนับสนุนทรัพยากรได้แก่ ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย ครูจ้างสอน ครูธุรการโรงเรียน การจ้างนักวิชาการภายนอกเพื่อช่วยสอน การบริหารจัดการงานวิชาการในโรงเรียน โดยทางโรงเรียนได้รับการนิเทศโดยศึกษานิเทศก์โดยผู้บริหารโรงเรียนและโดยเพื่อนครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งนี้ทางโรงเรียนยังมีการจัดเครือข่ายในการบริหารจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการกับกลุ่มเครือข่ายภายในโรงเรียนโดยจัดกิจกรรมพัฒนาครู กิจกรรมพัฒนาระบบการเรียนการสอน กิจกรรมการศึกษาดูงาน กิจกรรมพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการศึกษา องค์กรเอกชน ชุมชนและ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุนด้านวิชาการในโรงเรียนในด้านต่างๆ คือ ด้านงบประมาณ ด้านหนังสือวัสดุอุปกรณ์การเรียน ด้านแรงงาน และด้านวิทยากร ดังตารางที่ 5 – 6

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลปัญหาของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ผู้บริหารโรงเรียน	ความถี่
ด้านหลักสูตรสถานศึกษา	
1. การจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภารกิจนี้ไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากขาดวิทยากร และครูขาดความรู้ความชำนาญในการวิจัย ขาดกรณีศึกษา	23
2. การจัดทำสารสนเทศสถานศึกษาและชุมชนเพื่อทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ภารกิจนี้ปฏิบัติได้น้อยเนื่องจากขาดข้อมูลและไม่มีเวลาพอในการดำเนินการและชุมชนไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้	15
3. การจัดทำสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคเรียนเนื้อหาแต่ละช่วงชั้นมีมากควรได้มีการปรับลดลง	13
4. การทำหลักสูตรสถานศึกษาและวางแผนการใช้หลักสูตร ชุมชนให้ความร่วมมือน้อยมาก	11
5. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การกำหนดน้ำหนักและสัดส่วนเวลาเรียนมีปัญหาบางเนื้อหาสาระไม่ครอบคลุม เช่น สาระสังคมศึกษาขาดเนื้อหาทางประวัติศาสตร์	7
6. การจัดทำคู่มือการพัฒนาสื่อ การเรียนรู้การวัดและประเมินผลการ เรียนภารกิจนี้ไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำและขาดกรณีศึกษาติดตาม	6
7. การจัดทำคู่มือหลักสูตรสถานศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมการแนะแนว ภารกิจนี้ปฏิบัติได้น้อยเนื่องจากบุคลากรมีจำกัดครูไม่เข้าใจวิธีและแนวทางในการดำเนินการจึงจัดทำในรูปเอกสารในภาพรวม	5
ด้านพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	
1. มีห้องสมุดไม่พอเพียง ขาดบุคลากรบรรณารักษ์และงบประมาณปรับปรุงห้องปฏิบัติการต่างๆ และโรงเรียนไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษา วิทยาศาสตร์ ห้องสมุด และห้องคอมพิวเตอร์	21

ผู้บริหารโรงเรียน	ความถี่
2. การส่งเสริมให้มีการวิจัย ภารกิจนี้ไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจและทำไม่ได้	12
3. ขาดงบประมาณการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน การสอน	9
4. ครูบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้ความรู้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	6
ด้านพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	
1. ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาพัฒนาครูให้ผลิตพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	10

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลปัญหาของการบริหารงานวิชาการของครูวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ครูวิชาการ	ความถี่
ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	
1. การจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในการทำวิจัยและบุคลากรยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านการวิจัย	17
2. ผู้บริหารและครูบางส่วนไม่เห็นความสำคัญและขาดความรู้ความเข้าใจการจัดทำคู่มือหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมการแนะแนวขอความร่วมมือได้ยาก	11
3. ครูมีภาระงานที่มากจึงมีเวลาไม่เต็มที่ในการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคเรียน	9
4. ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจึงไม่มีข้อมูลสารสนเทศ	7
5. สถานศึกษาและชุมชนเพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์ไม่มีคู่มือการพัฒนาสื่อ การเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนการผลิตสื่อและยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	
6. การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ได้มาจาก สพฐ จัดส่งมาให้เพราะโรงเรียนยึดแผนการเรียนรูปแบบที่ สพฐ. จัด ทำให้บางโรงเรียนขาดครูที่เข้าใจและไม่มีเวลาในการจัดทำ	6
7. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติมไม่ได้มีการจัดทำเป็นสาระ หรือเอกสารแต่สอนโดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้บูรณาการในรายวิชา	4

ครูวิชาการ	ความถี่
ด้านพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	
1. ครูขาดความรู้ความชำนาญในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	20
2. ครูสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาเอกจึงทำให้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไม่หลากหลาย และไม่ได้ตรงตามที่มีความถนัด	14
3. งบประมาณไม่เพียงพอในการคัดเลือกหนังสือสื่อการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องในทุกสาระการเรียนรู้	9
4. ครูมีงานพิเศษอื่นๆ มากทำให้ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศภายในโรงเรียน	8
5. ห้องสมุดมีขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการใช้บริการและห้องเรียนมีจำกัดจึงไม่มีห้องที่จะจัดเป็นห้องปฏิบัติการต่างๆ ได้ครบ	6
6. ครูมีเวลาน้อยจึงมีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การการนิเทศภายในกับสถานศึกษาและเครือข่ายอื่นๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้ใหม่	6
ด้านพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีและการศึกษา	
1. ห้องมีจำกัดจึงไม่มีศูนย์สื่อส่วนใหญ่สื่อจะอยู่ตามห้องเรียน บางโรงเรียนไม่มีห้องเก็บสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน	13

ตารางที่ 7 ร้อยละของกระบวนการเรียนสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

กระบวนการเรียนสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	S.D.	ร้อยละ
การระบุความเหมือนและความต่าง	1.61	45
การสรุปและการบันทึกโน้ต	1.00	34
การกระตุ้นความพยายามและการจดจำ	.80	29
การบ้านและการฝึกปฏิบัติ	.77	28
การแสดงออกโดยไม่ใช้ภาษา	.75	27
การเรียนรู้แบบร่วมมือ	.73	27
การกำหนดเป้าหมายในการเรียนและการให้ผลสะท้อนกลับ	.61	23
การกำหนดและทดสอบสมมติฐาน	.61	22

จากตารางที่ 7 กระบวนการเรียนสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าการระบุนความเหมือนและความต่างของผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือการสรุปและการบันทึกโน้ต การกระตุ้นความพยายามและการจดจำและการบ้านและการฝึกปฏิบัติของนักเรียนที่จะส่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลก ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกการคิดวิเคราะห์ได้ การกระตุ้นความพยายามและการจดจำ การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการสะท้อนกลับจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและทักษะซึ่งจะนำไปสู่การเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตารางที่ 8 ผลการสำรวจการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

คำถาม	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. โรงเรียนให้โอกาสผู้เรียนในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก	150	12%	33%	46%	10%
2. โรงเรียนได้บูรณาการความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรสถานศึกษา	150	12%	41%	38%	9%
3. โรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ	150	33%	25%	9%	33%
4. โรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนด้วยโครงการในประเด็นระดับโลก (Global issues) อาทิ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภาวะโลกร้อน โรคระบาด เชื้อเพลิงและพลังงาน การค้า การจ้างงาน ฯลฯ	150	11%	35%	33%	21%
5. โรงเรียนจัดให้มีหรืออนุญาตให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเดินทางในต่างประเทศ	150	15%	8%	19%	57%
6. ครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก	150	6%	21%	40%	32%
7. โรงเรียนมีเครือข่ายกับสถานศึกษาในต่างประเทศเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก	150	6%	13%	16%	65%

คำถาม	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
8. ครูและบุคลากรในโรงเรียนของท่านเข้าใจถึงความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องมีทักษะความเป็นพลเมืองโลก	150	3%	29%	50%	18%
9. ครูและบุคลากรในโรงเรียนของท่านเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความเป็นพลเมืองโลก	150	7%	17%	43%	32%
10. โรงเรียนสามารถประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อวัดความรู้ ทักษะและคุณค่าของความเป็นพลเมืองโลกได้	150	11%	23%	40%	26%

จากตารางที่ 8 พบว่าการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการเตรียมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับที่รับรู้มาก โดยโรงเรียนให้โอกาสผู้เรียนในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ บูรณาการความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ จัดให้มีการเรียนการสอนด้วยโครงการในประเด็นระดับโลก (Global issues) อาทิ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภาวะโลกร้อน โรคระบาด เชื้อเพลิงและพลังงาน การค้า การจ้างงาน ครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก โรงเรียนมีเครือข่ายกับสถานศึกษาในต่างประเทศเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก ครูและบุคลากรเข้าใจถึงความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก รวมถึงการมีระบบการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อวัดความรู้ ทักษะและคุณค่าของความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบแนวคิดของ Oxfam ว่าด้วยองค์ประกอบหลักของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 2 แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ข้อมูลจากการสำรวจสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรพบว่ามีปัญหาไม่ได้ปฏิบัติ เนื่องจากขาดวิทยากร และครูขาดความรู้ความชำนาญในการวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร การติดตามการใช้หลักสูตรและขาดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของครูวิชาการที่มีความเห็นว่าการพัฒนาการเรียนรู้นักวิชาการขาดความรู้ความชำนาญในการทำวิจัย และบุคลากรยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านการวิจัย ปรับปรุงและวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนพบว่าครูขาดความรู้ความชำนาญในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การนิเทศการสอนพบว่ามีปัญหาการนิเทศการสอนที่ไม่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การวัดและประเมินยังมีปัญหาในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนยังวัดโดยใช้การสอบแบบเดิมที่เน้นความรู้ความจำ และการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษาพบว่ามีปัญหาว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีภาระงานมากไม่มีเวลาพัฒนาครูให้ผลิตพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีและ ยังไม่มีความพร้อม

จากข้อมูลการสำรวจการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกพบว่า การรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับที่รับรู้มาก โดยโรงเรียนให้โอกาสผู้เรียนในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพบูรณาการความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลกในหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ จัดให้มีการเรียนการสอนด้วยโครงการในประเด็นระดับโลก (Global issues) อาทิ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภาวะโลกร้อน โรคระบาด เชื้อเพลิงและพลังงาน การค้า การจ้างงาน ครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก โรงเรียนมีเครือข่ายกับสถานศึกษาในต่างประเทศเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก ครูและบุคลากรเข้าใจถึงความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและคุณค่าความเป็นพลเมืองโลก รวมถึงการมีระบบการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อวัดความรู้ ทักษะและคุณค่าของความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบแนวคิดของ Oxfam ว่าด้วย

องค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลก จากสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริการงานวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก จะต้องทบทวนและวางแนวทาง สำหรับการบริการงานวิชาการให้สอดคล้องกับกรอบประชาคมอาเซียนที่จะต้องดำเนินการโดย เร่งด่วนภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ จะต้องปรับปรุงหลักสูตรตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน และอนาคตอย่างไรที่จะพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การกำหนดทิศทางการเรียนการสอน ให้เชื่อมโยงกับบริบทในปัจจุบันและอนาคตที่เน้นความเป็นสากล การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การสื่อสาร เทคโนโลยีและการเอาชีวิตรอดบนโลกใบนี้ และจากข้อมูลการวิจัยและการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนในต่างประเทศสรุปแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ผู้สอนทุกรายวิชาต้องสอดคล้องเทคนิควิธีการศึกษาศึกษาเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ใน หลากหลายลักษณะอย่างเป็นรูปธรรมด้วยเนื้อหาที่ร้อยเรียงและต่อเนื่อง
2. ผู้สอนใช้กระบวนการเรียนการสอนจากสถานการณ์จริงในปัจจุบันหรือเหตุการณ์ในอดีต ที่ผ่านมาเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิพากษ์
3. การจัดการเรียนเพื่อการสร้างสมดุลระหว่างการเรียนเนื้อหาวิชาหลักและวิชาเพื่อ พัฒนาสุนทรียศาสตร์และสุขภาพ
4. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถบริโภคสื่อสารมวลชนได้อย่างรู้เท่าทัน
5. การนิเทศการเรียนการสอนควรเป็นระบบช่วยเหลือในการให้คำแนะนำในการร่วม จัดทำแผนและสื่อการเรียนการสอน และการเข้าไปร่วมสังเกตการณ์ในชั้นเรียน
6. การวัดประเมินผล ต้องทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียน การสอน และพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. โรงเรียนต้องจัดให้มีเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เปิดโลกทัศน์และช่วยอำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียน และไม่ปิดกั้นและไม่จำกัดการเรียนรู้ให้อยู่ แต่เฉพาะในห้องเรียน
8. ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกทั้งในระดับบุคคล ห้องเรียนและโรงเรียน
9. ผู้บริหารต้องใช้กระบวนการ PDCA ในการบริหารคุณภาพการบริการงานวิชาการและ การบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและครบวงจร
10. การสร้างเครือข่ายกับองค์กรและสถานศึกษาในต่างประเทศเพื่อก่อให้เกิดความ ร่วมมือและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้

ตอนที่ 3 สภาพของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่ควรจะเป็น

ผลการวิเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยตอนที่ 3 สภาพของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่ควรจะเป็น

การวิเคราะห์กรณีศึกษา ผลการวิเคราะห์เนื้อหา มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาคสนามในลักษณะกรณีศึกษาสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่ามีลักษณะการบริหารที่มีความคล้ายคลึงกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทย และโรงเรียนในต่างประเทศ 4 โรงเรียนที่ได้บริหารงานวิชาการในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันโดยพิจารณาจากองค์ประกอบและตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยเทคนิค Snow Ball Method ผสมผสานกับการสังเกตการณ์ที่สถานศึกษา ผู้วิจัยได้สำรวจ ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์พูดคุย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้หลักของการวิเคราะห์และตีความข้อมูล พยายามทำความเข้าใจกับความหมาย แล้วนำมาสรุปเป็นมโนทัศน์ (Concept) ตามประเด็นที่เป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งจะเป็นการหลอมรวมและเชื่อมโยงจากคำบอกเล่าเกี่ยวกับกิจกรรม รูปแบบ หรือเหตุการณ์ที่คล้าย/เหมือน หรือต่างกันแต่มีความหมายเรื่องเดียวกัน และพิจารณาประเด็นที่มีแบบแผนซ้ำๆ เป็นพิเศษ โดยวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะคือ วิเคราะห์รายการกรณี และวิเคราะห์ภาพรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา รายการกรณี มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง ซึ่งเป็น 1 ใน 500 โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักบริหารงานการศึกษามัธยมปลายกระทรวงศึกษาธิการ

กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง โรงเรียนในประเทศไทย

โรงเรียนมัธยมวัดนายโรงเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ที่ถนนบรมราชชนนี แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ชื่อเดิมคือ "โรงเรียนวัดนายโรง" ซึ่งเป็นชื่อของวัดอันเป็นที่ตั้ง ที่ได้ชื่อว่า "วัดนายโรง" เนื่องด้วย "เจ้ากรับ" ซึ่งเป็น "นายโรง" ละครนอกที่มีชื่อเสียงสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นผู้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างวัด จึงได้ชื่อว่าวัดนายโรงและเป็นชื่อของโรงเรียนสืบมา โรงเรียนมัธยมวัดนายโรงก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2498 บนที่ดินของวัด 2 วัด คือวัดนายโรงและวัดบางบำหรุ โดยพระอธิการแนบ เจ้าอาวาสวัดนาย

โรงได้มอบที่ดินจำนวน 5 ไร่ 2 ตารางวาและ พระครูรัตนโสภณ เจ้าอาวาสวัดบางบำหรุได้มอบที่ดินให้อีก 119 ตารางวา รวมเนื้อที่ทั้งหมด 5 ไร่ 1 งาน 21 ตารางวา เปิดสอนครั้งแรกวันที่ 17 พฤษภาคม 2498 โดยอาศัยศาลาการเปรียญของวัดนายโรง สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียน 77 คน ครู 3 คน มีนายธำรง โกมลบุตร เป็นครูใหญ่คนแรก ทำการเปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2521 โรงเรียนวัดนายโรงได้ขออนุมัติเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง" ในวันที่ 6 กันยายน 2539 โรงเรียนมัธยมวัดนายโรงได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น ได้รับรางวัลพระราชทานของกรมสามัญศึกษาในปีการศึกษา 2524 และ 2534 และในปีการศึกษา 2541 โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการมาตรฐานสากล (The International School Project หรือ ISSP) ได้รับอนุมัติให้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนภาคภาษาอังกฤษในปีการศึกษา 2545 และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล World Class Standard School ในปี พ.ศ. 2553 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของบุคลากรการศึกษา

ในปัจจุบันได้จัดบริการการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในปีการศึกษา 2553 มีจำนวนนักเรียน 1,248 คน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 57 คน จัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่หลากหลาย ได้แก่ โครงการ English Program หรือ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ เป็นโครงการที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในวิชาต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ก้าวสู่ระดับสากลบนพื้นฐานและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จำนวน 2 ห้องเรียน โครงการ Mini English Program จำนวน 2 ห้องเรียน โครงการ Intensive English Program จำนวน 1 ห้องเรียนและห้องเรียนภาคสามัญจำนวน 1 ห้องเรียน

วิสัยทัศน์ ภายในปี 2555 โรงเรียนมัธยมวัดนายโรงจะเป็นเลิศด้านการศึกษานานาชาติ บูรณาการภูมิปัญญา ค่านิยมไทยและเป็นสากลบนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานอย่างมีคุณภาพ หลากรูปแบบโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้และดำรงความเป็นไทย โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. ส่งเสริมและพัฒนาผู้สอนและบุคคลากรให้มีความรู้คู่คุณธรรม นำความสามารถของตนเองมาใช้พัฒนาการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

5. ประสานความร่วมมือและระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการในการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยได้เข้าเป็นศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2553 โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการ นางเบญญาภา คงรอดและได้มีโอกาสติดตามไปสังเกตการณ์ในสำนักงานโรงเรียนมาตรฐานสากลและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนฯ ร่วมกับรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ นางสาวอมรศรี โพธิ์เพชร เป็นระยะเวลา 1 เดือน

ผลสรุปที่ได้จากการเข้าสังเกตและสัมภาษณ์คือ

จากสภาพของความเป็นสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ถูกขับเคลื่อนตามสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ในโลกอย่างหลากหลาย โรงเรียนมัธยมวัดนายโรงมุ่งทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลายในการผลักดันให้โรงเรียนฯ เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล World Class Standard School เพื่อยกระดับผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสากล เพราะสังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งในประเทศของเรา ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่นๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพที่เป็นสากล (Global Competency) การที่ประเทศไทยเปิดประตูทางการค้า มีกระแสการไหลเวียนของการลงทุนมายังประเทศไทย กำลังคนรุ่นใหม่จะต้องพัฒนาให้มีความพร้อมระดับสากลในเรื่องการใช้ภาษาที่เป็นสากล ในที่นี้หมายถึงภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศที่สองอื่นๆ การมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในขณะเดียวกันควรมีความรู้สังคมเรา สังคมเขาเพื่อสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของเรา

ในการสังเกตในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเรียนการสอนวิชาของโลกศึกษา ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสถานการณ์ของโลก สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์เป็น และสามารถมองเห็นช่องทางและวิธีการในการแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด โดย กำหนดให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ใน 8 มิติ ได้แก่ ความเป็นพลเมืองโลก การพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลาย ค่านิยมและการสัมผัสรับรู้ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมในสังคม

โดยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจัดการกับความซับซ้อน คลุมเครือ มีความรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของไทยและของ นานาชาติ โดยได้เข้าสังเกตการณ์การเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 สัมภาษณ์ผู้สอนและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่แสดงออกในการเรียนรู้ในห้องเรียน บรรยายภาคีในชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็นในการโต้ตอบในกระบวนการเรียนการสอน โดย พิจารณาจากทักษะ เจตคติและค่านิยมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนจะเกิดทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

- มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจัย
- มีการเปลี่ยนมุมมอง และคิดต่างได้
- มีความสามารถในการสื่อสาร
- มีทักษะในการทำงานกลุ่ม และทำงานเป็นทีม
- มีความใส่ใจและเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น
- มีความสามารถในการสนทนาแลกเปลี่ยนและกล้าแสดงออก
- มีความสามารถในการจัดการ ความซับซ้อนไม่แน่นอนและความ ขัดแย้ง
- มีทักษะการศึกษาค้นคว้าวิจัย
- สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลความรู้ที่ผ่านการสืบสอบแล้วและ มีความเป็นเหตุเป็นผล
- แสดงออกในการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการประชาธิปไตย
- มีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อย่าง รับผิดชอบ

2. มีเจตคติและค่านิยมในด้าน

- มีความนับถือและเชื่อมั่นในตนเอง
- มีความเคารพในตัวเองและผู้อื่น
- มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
- เปิดใจกว้างยอมรับฟัง
- เป็นสมาชิกของกลุ่ม (ห้องเรียน) ที่มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อ

ในส่วนของผู้สอน จากการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งครูประจำการ ครูอัตราจ้างและครูพิเศษมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และพร้อมปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ในขณะที่เดียวกันผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันถึงการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการของการมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและอุดมการณ์ประชาธิปไตย เห็นและให้ความสำคัญโดยการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูผู้สอนทั้งในด้านการฝึกอบรมพัฒนาและการจัดให้มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่ทันสมัยและพอเพียง

“โลกศึกษา” (Global Education) หรือมีผู้บัญญัติว่า “โลกาภิวัตน์ศึกษา” เป็นแนวคิดทางการศึกษาซึ่งพัฒนามาจากข้อเท็จจริงที่ว่า มนุษย์ปัจจุบันมีความเป็นอยู่ และมีปฏิสัมพันธ์กันในโลกยุคโลกาภิวัตน์มากขึ้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ความเป็นจริงต่างๆ ของโลกโลกาภิวัตน์ (Globalized world) และปลูกฝังผู้เรียนได้ลุกขึ้นมาสร้างโลกที่มีความชอบธรรม เสมอภาค และเคารพสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สันติภาพ การป้องกันความขัดแย้ง และการศึกษาระหว่างวัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นพลเมืองโลก โลกศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงลึกทั้งด้าน พื้นฐานความคิด ความรู้สึกรู้สีก และการกระทำที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ความเสมอภาคเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม ความเข้าใจกันระหว่างมนุษย์ โดยมีขั้นตอนหลักในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง คือ

1. การวิเคราะห์สถานการณ์โลกปัจจุบัน
2. วิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทาง หรือพัฒนารูปแบบวิธีการในการแก้ปัญหา
3. กระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในตนเองร่วมกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้หาหนทางในการเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่นที่จะส่งผลต่อระดับโลก ดังนั้นเนื้อหาสาระของโลกศึกษาจึงไม่ได้เกิดจากแนวคิดที่จำแนกองค์ความรู้ที่เป็นนามธรรมหากแต่เกิดจากความต้องการและความจำเป็นที่เกิดขึ้นปรากฏอยู่จริงจากการแสดงออกของมนุษย์ โดยมีสาระสำคัญที่พึงพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนคือ

- การวิเคราะห์เหตุการณ์และการพัฒนาที่เกิดขึ้นในจุดเล็กๆ ที่เป็นสถานการณ์หรือความจริงใกล้ตัวผู้เรียน

- การเลือกประเด็นเรื่องราวที่เฉพาะเจาะจงและสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- การกระตุ้นให้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงเหตุการณ์ ดังกล่าวในระดับท้องถิ่นกับระดับโลก ในภาพกว้าง และให้มีการอภิปราย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ เหตุการณ์ดังกล่าว

ความเป็นพลเมืองโลก มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความเข้าใจ แนวคิดและสถาบันต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกที่กระตือรือร้น รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์ ประเมิน ข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติความเห็นที่แตกต่าง กันซึ่งส่งผ่านสื่อและแหล่งข้อมูลต่างๆ
2. ผู้เรียนเรียนรู้บทบาทของสถาบัน องค์กร สนธิสัญญา ตลอดจน บทบาทของ กลุ่มต่างๆ องค์กรพัฒนาเอกชนและรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ เกิดขึ้นของโลก
3. ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและสถานที่หรือที่มาของการตัดสินใจ สำคัญๆ ในประเด็นระดับโลก
4. ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของทักษะและบทบาทของเยาวชนในการ แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อที่สามารถมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อประเด็นต่างๆ ระดับโลก
5. ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของบริบทโลกในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ การตัดสินใจทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม
6. ผู้เรียนมีความเข้าใจบทบาทของภาษา ขนบธรรมเนียม ถิ่นฐาน ศิลปะ ศาสนา ที่ เป็นอัตลักษณ์ของตนเองและผู้อื่นในโลก

สถานศึกษาเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดผู้เรียนที่มีความตระหนักถึงความเป็นพลเมืองโลก การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในสถานศึกษาและการมีความเห็นในทิศทางที่จะผลักดันให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองโลกนั้นต้องเริ่มตั้งแต่การกำหนดปรัชญาของโรงเรียนที่จะส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรอบรู้สำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากหนังสือชื่อ รัฐ-ชาติกับ (ความไร้) ระเบียบโลกชุดใหม่ ของไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549) สรุปไว้ว่าโลกในยุคนี้มีลักษณะ 6 ประการคือ

1. โลกมีความกระชับแน่นใกล้ชิดกันมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นได้ภายในพริบตา รับรู้กันได้ด้วยการสื่อสารสมัยใหม่

2. เกิดการไหลเวียนของสิ่งต่างๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง เช่น เงิน ทุนความรู้ ผู้คน ทำให้เส้นพรมแดนต่างๆ พัวเลือนไม่แน่นอน เกิดพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมใหม่ๆ เช่นพื้นที่ทางการเมืองของคนพลัดถิ่น พื้นที่การชั่งชั่งอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ไม่เชื่อมโยงกับพื้นที่และอำนาจรัฐแบบเดิมอีกต่อไปก่อเกิดท้องถิ่นนิยม ชาติพันธุ์นิยม ชุมชนนิยม ศาสนานิยม ฯลฯ กลายเป็นความขัดแย้งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก

3. สังคมแห่งความรู้ก่อเกิดคนงานที่มีความรู้ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับปัจจัยการผลิต พื้นฐานอย่างทุน แรงงาน และทรัพยากร สถาบันการศึกษากลายเป็นแหล่งผลิตและสร้างความรู้ ธรรมชาติของคนงานที่มีความรู้ในรูปของปริญญาบัตร

4. ก่อเกิดขบวนการที่ขัดแย้งกับสถาบันหลักทางการเมืองการปกครอง ด้วยเป้าหมายที่ไม่ใช่การเคลื่อนไหวที่ล้มอำนาจรัฐแต่เป็นการท้าทายเชิงวาทกรรมและระบบคิดที่ทำให้ความคิดเดิมๆ เช่นเรื่องความขัดแย้งทางชนชั้นหรือ อำนาจรัฐไม่อ่านเข้าใจและอยู่ร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ ได้เช่น ขบวนการเคร่งศาสนาใหม่ ขบวนการสตรี ขบวนการต่อต้านโลกาภิวัตน์ ฯลฯ

5. เกิดขบวนการก่อการร้าย และขบวนการต่อต้านการก่อการร้ายที่เกิดจากความเปราะบางของอำนาจรัฐที่นำไปสู่การคุกคามสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน ความมั่นคงของชาติภายใต้ข้ออ้างของทั้ง 2 ขบวนการ

6. การเคลื่อนย้ายของทุนไร้พรมแดนภายใต้วาทกรรมการค้าเสรีในแหล่งทุนต่างๆ ทำให้การควบคุมเศรษฐกิจของรัฐต่างๆ เปราะบาง อ่อนแอพร้อมที่จะล่มสลายได้ทุกเมื่อด้วยการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างรวดเร็ว

สามารถกล่าวได้ว่า การเชื่อมการพัฒนาในรูปแบบบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมจึงมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การจัดให้มีหลักสูตรเพื่อตอบสนองการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่รู้เท่าทัน จึงต้องเกี่ยวข้องกับ

1.1 การพัฒนาและนำเสนอทัศนคติของมุมมองในระดับสากล (Global Perspective) เข้าสู่ทุกสาระวิชาที่เชื่อมโยงเข้ากับการปฏิบัติได้จริง

1.2 การเพาะบ่มมุมมองในระดับบุคคลและท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความเชื่อมโยงในมิติของตนเองและชุมชนสู่ความเป็นสากล

1.3 การร้อยเรียงเนื้อหาในหลักสูตรต้องเหมาะสมกับพัฒนาการด้านวิชาการ อารมณ์ ร่างกายและจิตใจของผู้เรียน

14. ผู้สอนต้องมีความรอบรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีหน้าที่สำคัญทำให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทันในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม

1.5 การประเมินผู้เรียน 3 ด้านคือการมีความรู้ มีความเข้าใจและมีทักษะ ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจและลงมือปฏิบัติเป็นจริง

1.6. ครูต้องได้รับการเตรียมการและได้รับการพัฒนาแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก อย่างเป็นรูปธรรม ครูต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลกที่จะส่งต่อไปถึงนักเรียน

1.7 โรงเรียนให้การสนับสนุนและจัดให้มีทรัพยากรการศึกษาที่จำเป็นเพื่อพัฒนาทักษะภาษา ต่างประเทศโดยให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษเป็นลำดับแรก

1.8 โรงเรียนคงความเป็นไทยผ่านกิจกรรมประเพณีไทยตามความเหมาะสม ในขณะเดียวกันต้องสอดแทรกกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นสากลเพื่อสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้เกิดบรรยากาศนานาชาติที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองโลก

1.9. โรงเรียนสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับนานาชาติกับหน่วยงานหรือองค์กร ในต่างประเทศเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและความเป็นพันธมิตรในระดับสากล

2. การสร้างโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองกับการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

เมื่อเรายอมรับว่าเราไม่สามารถใช้ความรู้เดิมๆ มาต่อยอดเพื่อนำไปแก้ปัญหาในอนาคตได้อีกต่อไปแล้ว การเตรียมผู้เรียนให้ถึงพร้อมด้วยทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นโจทย์ท้าทายให้นักการศึกษาที่ต้องการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ต้องขบคิดถึงรูปแบบของการบริหารงานวิชาการที่จะทำ ให้ผู้เรียนมีทักษะความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ Mr. Eric Davis ผู้ก่อตั้งและผู้บริหารโรงเรียน Global Citizenship Experience ผ่านทางระบบ Skype (gceinstitute) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2553 และ 14 กรกฎาคม 2554 ถึงแนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษดังนี้คือ

- หลักสูตรที่เน้นความเป็นสากล บูรณาการผ่านโครงการ
- การมีแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนแบบดิจิทัล ที่ประกอบด้วยงานเขียน รูปภาพ รูปถ่าย วิดีทัศน์ กราฟและตารางต่างๆ ผ่านการนำเสนอ power point และสื่อดิจิทัลอื่นๆ
- การเรียนรู้ภาคสนามทุกวันศุกร์
- การ podcasts ประสพการณ์ การเรียนรู้เรื่องการเป็นพลเมืองของนักเรียนแต่ละคน

- มีครูชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญและเครือข่ายพันธมิตรในระดับนานาชาติสนับสนุนการเรียนการสอน
- มีจำนวนผู้เรียนต่อห้องเพียง 8-12 คน

GCE High School เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่ที่ 800 W Buena Ave • Chicago, IL 60613 ประเทศสหรัฐอเมริกา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2010 ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแพลตฟอร์มการศึกษาที่ต้องการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนระดับโลก นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการวัตถุประสงค์และความรับผิดชอบต่อสังคมในสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

GCE High School ได้มีการกำหนดหลักสูตรที่มีพื้นฐานของความเป็นสากล และการบูรณาการความรู้และมุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์ เรียนรู้ผ่านโครงงานและการตั้งคำถามที่ตอบสนองความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างหลากหลาย

ตารางที่ 9 แสดงชั้นปีที่เรียนและหลักสูตรที่เรียนของโรงเรียน Global Citizenship Experience (GCE) Source:

เกรด 9	คณิตศาสตร์/ วิทยาศาสตร์ ทรัพยากรโลก	ภาษาอังกฤษ/ประวัติศาสตร์ คำถามโลก	วิชาเลือก
	น้ำ	ที่ไหน & เมื่อไร (ซิกาโก: อดีต-ปัจจุบัน)	ภาษาต่างประเทศ, ดนตรี กวี ศิลป์ ของโลก [Global RaP (rhythm & poetry)], การถอดรหัสและเกม (Coding and Gaming)
หน้าที่พลเมือง: การพัฒนาชุมชนและองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร			
	อาหาร	อะไร & อย่างไร (กินอะไรก็เป็นอย่างนั้น)	
	เชื้อเพลิง/ พลังงาน	ใคร & ทำไม (ฉันคือใคร การตั้งคำถามตัวเอง)	
คณิตศาสตร์ (พีชคณิต, แบบจำลอง, สถิติและความน่าจะเป็น) และวิทยาศาสตร์ (นิเวศวิทยา/ ชีววิทยา)			
เกรด 10	คณิตศาสตร์/ วิทยาศาสตร์ สุขภาพโลก	ภาษาอังกฤษ/ประวัติศาสตร์ คำถามโลก	วิชาเลือก
	ประชากร	เรื่องเล่าเรื่องราว	ภาษาต่างประเทศ, ดนตรี กวี ศิลป์ ของโลก [Global RaP (rhythm & poetry)], การถอดรหัสและเกม (Coding and Gaming), เวิร์คชอป นักเขียน (Writer's Workshop) และ ภาพยนตร์ (Film)
หน้าที่พลเมือง: องค์การที่บริจาคเพื่อการกุศล (corporate philanthropy)			
	โรคระบาด	ยุคคลาสสิก (classics)	
	การรักษา	ละคร	
คณิตศาสตร์ (สถิติ, ความน่าจะเป็น, ฟังก์ชัน, พีรคลอจัส) และวิทยาศาสตร์ (เคมี, ชีววิทยา และพันธุกรรมศาสตร์)			

เกรด 11	คณิตศาสตร์/ วิทยาศาสตร์ การออกแบบโลก	ภาษาอังกฤษ/ประวัติศาสตร์ การปกครองโลก	วิชาเลือก
	แสง & เสียง	สำนวนโวหาร	ภาษาต่างประเทศ, ดนตรี กวี ศิลปะ ของโลก [Global RaP (rhythm & poetry)], เวิร์คชอปนักเขียน (Writer's Workshop), สังคมอุดม คติ/ ไม่อุดมคติ (Utopia/ Dystopia) และภาพยนตร์ (Film)
หน้าที่พลเมือง: การรณรงค์ในชุมชน			
	การออกแบบและวิศวกรรม	วาทกรรมในการสร้างชาติ (Arguments That Form Nations)	
	การวางผังเมือง Urban Planning	นโยบาย	
คณิตศาสตร์ (เรขาคณิต, ตรรกศาสตร์, พีชคณิตและแคลคูลัส) และวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์)			
เกรด 12	คณิตศาสตร์/ วิทยาศาสตร์ องค์กรโลก	ภาษาอังกฤษ/ประวัติศาสตร์ พันธกิจโลก	วิชาเลือก
	เศรษฐกิจพื้นฐาน	เชื้อชาติ, วัฒนธรรม, อำนาจ	วิธีการ
หน้าที่พลเมือง: กิจกรรมรณรงค์เพื่อโลก			
	การบัญชีธุรกิจ Business Accounting	ระบบองค์กร Organizational Systems	การฝึกงาน Apprenticeship
	องค์กรธุรกิจโดยนักเรียน Student Enterprise	พันธกิจและวิสัยทัศน์ Mission & Vision	การทำให้สำเร็จ Making It Work
คณิตศาสตร์ (การบัญชี, ความน่าจะเป็นและสถิติ)			

Source: <http://www.globalcitizenshipexperience.com/index.php/school-year/gce-chicago-high-school/4-year-curriculum/>

การประเมินผล

โรงเรียน GCE จัดให้มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้หลักซึ่งกำหนดโดยองค์การอิสระ Common Core State Standard Initiative (<http://www.corestandards.org>) ที่เน้นใน 2 วิชาหลักคือ ภาษาอังกฤษรูปแบบ Language Arts และ คณิตศาสตร์ โดยที่โรงเรียนเป็นผู้ให้จำนวนหน่วยเครดิตแก่นักเรียนด้วยกระบวนการประเมินผลอย่างละเอียด นักเรียนจะได้รับการประเมินระหว่างการเรียนผ่านหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วยและได้รับการประเมินหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน เกณฑ์การประเมินแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1. การมีส่วนร่วม ความพยายามและทัศนคติ 20% (โดยประมาณ)
2. คุณภาพของงาน 20% (โดยประมาณ)
3. การบ้าน 20% (โดยประมาณ)
4. การเทียบเคียงมาตรฐานของชิ้นงาน การทดสอบและการเขียนเรียงความ 30% (โดยประมาณ)
5. การนำเสนอ 10% (โดยประมาณ)

การจบการศึกษา

ผู้เรียนต้องเรียนและได้จำนวนหน่วยกิตจาก GCE:

1. ภาษาอังกฤษ (ขั้นต่ำ 4 หน่วยกิต)
2. ประวัติศาสตร์/ สังคมศาสตร์ (ขั้นต่ำ 4 หน่วยกิต)
3. คณิตศาสตร์ (ขั้นต่ำ 3.5 หน่วยกิต)
4. วิทยาศาสตร์ (ขั้นต่ำ 3.5 หน่วยกิต)
5. ภาษาต่างประเทศ (ขั้นต่ำ 2 หน่วยกิต)
6. ศิลปะและการแสดง (ขั้นต่ำ 4 หน่วยกิต)
7. พลศึกษา-สุขภาพ/ สุขภาวะ (ขั้นต่ำ 3 หน่วยกิต)
8. หน้าที่พลเมือง (ขั้นต่ำ 2 หน่วยกิต)

การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

โรงเรียน GCE ใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานคือ

- โทรศัพท์มือถือเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายภาพ ส่งข้อความและทวิตเตอร์ซึ่งเมื่อถูกใช้ในบริบทที่เหมาะสมจะเอื้อต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง
- การบริหารเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Twitter, flickr , vimeo ฯลฯ
- ระบบเอกสาร Googledocs ในการจัดทำสเปรดชีตต่างๆ
- ระบบ Wordpress ที่ช่วยจัดการระบบแฟ้มสะสมผลงานแบบดิจิทัล
- ระบบ Moodle เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการบริหารหลักสูตร ย่อมาจาก

Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment คือ ชุดของ Server-Side Script สำหรับสถาบันการศึกษาหรือครูเพื่อใช้เตรียมแหล่งข้อมูล กิจกรรม และเผยแพร่แบบออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต หรืออินทราเน็ต สามารถนำไปใช้ได้ทั้งองค์กรระดับมหาวิทยาลัย โรงเรียน สถาบันหรือครูสอนพิเศษ ผู้พัฒนาโปรแกรมคือ Martin Dougiamas โปรแกรมชุดนี้เป็น Open Source ภายใต้ข้อตกลงของ gnu.org (General Public License) สามารถ download ได้ฟรีจาก <http://moodle.org/mod/resource/view.php?id=8> สำหรับผู้ดูแลระบบ(Admin) ที่จะนำโปรแกรมไปติดตั้งต้องมี Web Server ที่บริการ php และ mysql Moodle เป็น Open Source ที่ได้รับการยอมรับสามารถเป็นได้ทั้ง CMS (Course Management System) และ LMS (Learning Management System) สามารถสร้างแหล่งข้อมูลใหม่หรือเผยแพร่เอกสารที่ทำไว้ เช่น Microsoft Office, Web Page, PDF หรือ Image เป็นต้น มีระบบติดต่อสื่อสารระหว่างนักเรียน เพื่อนร่วมชั้นและผู้สอน เช่น chat หรือ webboard เป็นต้น มีระบบแบบทดสอบ รับการบ้าน และกิจกรรมที่รองรับระบบการวัดประเมินผลให้คะแนนที่หลากหลาย

กรณีศึกษาโรงเรียนในต่างประเทศ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน ที่ทำการสัมภาษณ์และ site visit พบว่า ผู้บริหารได้ให้ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก

[Are you realized the importance of global citizenship? And how?]

ทุกโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก โดยปัจจัยอันโดดเด่นที่สุดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือกระแสโลกาภิวัตน์ อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้โลกมีความเป็น “โลกที่ไร้พรมแดนทางด้านเศรษฐกิจ”

การศึกษาที่สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนทักษะและปมเพาะความเข้าใจในสาระที่จะดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีของโลกได้ การศึกษาในเรื่องสันติภาพก็เป็นสาระสำคัญเร่งด่วนประการหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนของเราสามารถเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้อย่างสงบสุข ฉะนั้นการดำรงตนในยุคสมัยโลกาภิวัตน์อย่างเหมาะสม หมายถึงว่า ผู้เรียนทุกคนควรมีทักษะในการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา การศึกษาเพื่อสรรค์สร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างชาติจึงมีภารกิจยิ่งใหญ่ในอันที่จะเปิดโลกทัศน์ปัจเจกชนให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

2. การบริหารหลักสูตรและ/ หรือมีการจัดกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

[Are there any activities related to Curriculum Management to prepare your students to be a global citizen?]

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ การพัฒนาคนจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ร่างกาย อารมณ์สังคม และคุณธรรม นอกจากนั้น การปรับวิถีคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครองและนักเรียน จะทำให้การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนเป็นแบบพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง โรงเรียนทำหน้าที่จัดการศึกษาในระบบ ส่วนนักเรียนก็คือสมาชิกในอนาคตของสังคม ฉะนั้นโรงเรียนจึงควรช่วยปลูกฝังความถนัด ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน ในความเป็นจริงการให้การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองแก่เยาวชนรุ่นต่อไปได้กลายมาเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญทั่วทั้งโลก โดยมีควรรจำกัดอยู่แต่ในขอบเขตประเทศของตนเท่านั้น

การพัฒนาโรงเรียนให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่น และสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนแต่ละแห่ง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถศึกษาเลือก เรียนตามความสนใจของตนได้

หลักสูตรส่วนบุคคลหรือหลักสูตรเฉพาะ จะต้องมีการจัดหลักสูตรส่วนบุคคลเพื่อช่วยให้สามารถนำศักยภาพของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาตนเอง โดยที่บทเรียน ต่างๆ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลในด้านความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และความสนใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนด้วยการปลูกฝังค่านิยมอันดีงามของความเป็นพลเมือง อาทิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล เป็นต้น นักเรียนจึงควร ได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะและความสามารถของพลเมืองที่ดีที่จะช่วยให้ดำเนินชีวิตได้อย่าง สงบสุขร่วมกัน

การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมอันดีงาม ของพลเมืองได้ในทุกวิชาของหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนในลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ขณะที่ สามารถทำกิจกรรมประจำวันในโรงเรียนได้ตามปกติ

การปฏิรูปวัฒนธรรมโรงเรียนเพื่อสร้างบรรทัดฐานของพลเมืองดีของประเทศและ โลก

1. การจัดสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่อิงอยู่กับการปฏิบัติตามกฎระเบียบควรมีการเคารพยึด มั่นในสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียนด้วย

1) กฎระเบียบทั้งหลายควรจะได้รับบททบทวนให้มีความเหมาะสมและนำไป ปฏิบัติได้โดยดูคุณลักษณะของโรงเรียนและความเป็นจริงของแต่ละระดับการศึกษาเป็นเกณฑ์

2) อิศรภาพขององค์ประกอบทุกส่วนในสถานศึกษาซึ่งรวมนักเรียนด้วยควร จะได้รับการเคารพยึดมั่นอย่างมากที่สุด กฎระเบียบของสถานศึกษาควรสะท้อนหลักการนี้และนำไป ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3) ควรระบุกฎระเบียบของโรงเรียนให้ชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริงใน ส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียน

4) ควรจะใช้กฎระเบียบของโรงเรียนเป็นแนวทางที่แท้จริงในการบริหารโรงเรียน

2. การเพิ่มอิสรภาพและการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในด้านนี้

ควรมีการขยายอิสรภาพแก่นักเรียนเพื่อส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมของพลเมืองดี

- 1) ควรให้นิยามสำหรับสิทธิความรับผิดชอบและกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรนักเรียนอย่างชัดเจน โดยที่ครูจะต้องเคารพการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวของ นักเรียนด้วย
- 2) ความคิดเห็นของนักเรียนในเรื่องกิจกรรมทัศนศึกษาสถานที่ที่ควรได้รับการยอมรับนับถือและควรอนุญาตให้นักเรียนในแต่ละชั้นเรียนสามารถจัดกิจกรรมในเรื่องดังกล่าวได้
- 3) ควรริเริ่มจัดการประชุมของนักเรียนแต่ละห้องและจัดกิจกรรมในชมรมต่างๆ
- 4) ควรขยายการสนับสนุนแกกิจกรรมของนักเรียนและของสมาคมนักเรียน

3. การสื่อสารในโรงเรียนตามครรลองประชาธิปไตย

การสื่อสารระหว่างทุกๆ กลุ่มของโรงเรียนควรจะเป็นไปในวิถีทางที่เป็นประชาธิปไตย

1) ควรจัดการประชุมภายในโรงเรียนในลักษณะประชาธิปไตยเพื่อ :-

- ปลูกฝังความสามารถในการจัดการอภิปรายในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย และชอบด้วยเหตุและผล

- ปลูกฝังศักยภาพในการจัดการประชุม

2) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนรวมทั้งคณะกรรมการชุดอื่นๆ ควรจะเป็นไปตามครรลองของประชาธิปไตย มีการปูพื้นฐานในเรื่องขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างต่อเนื่องและมั่นคงในประชาคมโรงเรียน

3) ควรจัดงานโรงเรียนและกิจกรรมกลุ่มอันหลากหลายอย่างเป็นประชาธิปไตย

4) ควรมีการกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์จากช่องทางการสื่อสารต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์โรงเรียนและวิทยุโรงเรียน ถึงกลุ่มครูอาจารย์ กลุ่มนักเรียนและกลุ่มผู้ปกครองเป็นต้น

4. การส่งเสริมแผนงานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก

ควรกระตุ้นให้มีการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกเพื่อเป็นเวทีให้นักเรียนได้แก้ไขปัญหาต่างๆ ของแต่ละโรงเรียนด้วยเหตุและผล ด้วยการสนับสนุนให้โรงเรียนแต่ละแห่งร่างแผนงานจัดการความเป็นพลเมืองโลกโดยอิสระ

5. การจัดหามาตรการดูแลนักเรียนให้เคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ด้วยแนวคิดที่ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนของนักเรียนด้วย

6. การจัดประชาคมโรงเรียนให้ปลอดจากความรุนแรง

เพื่อปกป้องนักเรียนให้พ้นจากความรุนแรงและเพื่อเป็นการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาควรมีการจัดสร้างระบบดำเนินงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในภาคทฤษฎี

ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง การสอนคุณธรรมของพลเมืองก็เป็นภารกิจสำคัญในการเตรียมตัวประชาชนให้พร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงไปของโลก รวมถึงการมีวิธีการคิดและวิถีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันออกไป ฉะนั้นระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการจัดการเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะและทักษะที่พึงประสงค์ของพลเมืองให้นักเรียนในการดำรงชีพอย่างสันติสุขร่วมกับเพื่อนพ้องชาวโลก

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษา

ขยายและเสริมสร้างเนื้อหาสาระของหน้าที่พลเมืองศึกษาดังนี้คือ :-

1. การเสริมสร้างเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก

ควรสร้างเสริมเนื้อหาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก เช่น ศิลปกรรม จริยธรรม และสังคมศึกษาให้เข้มข้นขึ้น

1) ควรเน้นความสำคัญในเรื่องจิตสำนึกในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมืองและพลเมืองโลก

2) เสริมสร้างการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักการของเสรีประชาธิปไตยและเศรษฐกิจแบบเปิดตลาดเสรี

3) ควรเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมและบรรทัดฐานของพลเมืองและพลเมืองโลกจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันได้โดยตรง

4) จัดสร้างวัฒนธรรมในการเจรจาต่อรองและประนีประนอมขึ้น

5) ขจัดวัฒนธรรมลัทธิครอบงำและความรุนแรง คุณลักษณะของพลเมืองดีและพลเมืองโลกที่ดีควรจะได้รับ การสอนแทรกอยู่ให้ทุกเนื้อหาทั่วทั้งหลักสูตร

2. การขยายเนื้อหาให้ครอบคลุมเอกลักษณ์ของชาติ

เนื้อหาในวิชาที่เกี่ยวข้องควรจะได้รับ การสร้างเสริมให้ครอบคลุมเพื่อการปลูกฝังสำนึกในเอกลักษณ์แห่งชาติ เกียรติภูมิและความภาคภูมิใจในตนเองให้ฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองของโลกให้กับนักเรียน

1) เพิ่มอัตราส่วนเนื้อหาประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์โลกที่เกี่ยวข้องกับสมัยใหม่และสังคมร่วมสมัยให้มากกว่าเดิม

2) การสอนประวัติศาสตร์ควรจะทำให้ความสำคัญกับเหตุการณ์และประเด็นที่เกี่ยวข้องแทนการสอนเล่าไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3) ควรส่งเสริมให้มีการอ่านและค้นคว้าเกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่สำคัญๆ

4) ควรเน้นความสำคัญในเอกลักษณ์และความเป็นสากลของวัฒนธรรมทั้งใน
หลักสูตรภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์และสังคมวิทยา

3. การขยายเนื้อหาทางการศึกษาให้ครอบคลุมการปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นพลเมือง
ของโลก

ควรขยายเนื้อหาให้ครอบคลุมการปลูกฝังความตระหนักรู้และความถนัดให้แก่นักเรียน
เพื่อให้สามารถตอบสนองแนวโน้มของโลกเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
ได้อย่างแท้จริง

1) ควรเสริมสร้างเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาให้เข้มข้นขึ้นในสาระวิชาอื่นๆ เพื่อให้
เห็นความเชื่อมโยงในมุมมองนิเวศวิทยา

2) ควรเสริมสร้างการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันในระดับสากล

3) ควรเสริมสร้างการเรียนการสอนเกี่ยวกับความหลากหลายในเรื่อง เพศ เชื้อชาติ
ความดำรงชีวิตและวัฒนธรรม

การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

[Are there any activities related to teaching and learning to prepare your
students to be a global citizen?]

การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบ 2 ทางเพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์การ
เรียนรู้ในระหว่างเรียนจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนในด้านการสร้างระบบความคิด ระบบการ
ทำงาน เป็นกลุ่มระบบการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำชี้แนะ และ
เพิ่มพูนประสบการณ์เพิ่มเติมแก่ผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะส่งเสริมให้
นักเรียนได้ถกเถียงอภิปรายในหมู่นักเรียนด้วยกันทำการวิจัยและทดลอง ได้ตาม ร่วมแก้ไขปัญหา
อย่างสร้างสรรค์และเรียนรู้ “วิธีการในการเรียนรู้” เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วย
ตนเอง ขณะเดียวกันก็จะมีการพัฒนาวิธีการสอนใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา
แต่ละวิชา นอกจากนี้ยังกำหนดให้โรงเรียนแต่ละแห่งจัดตั้งห้องสมุดและแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
ที่สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์สื่อประสม เพื่อช่วยให้นักเรียนรายบุคคลเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การวัดและประเมินผลผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

[Are there any activities related to assess and evaluate students to be a global citizen?]

มีการปรับปรุงวิธีการวัดผล ที่เน้นการวัดผลเชิงคุณภาพ ความถนัดและคุณธรรมจริยธรรม ฉะนั้นการวัดผลจึงออกมาในรูปของการบรรยายพัฒนาการของเด็กแต่ละคนแทนการให้คะแนน เป็นเกรด A, B, C, D และ F หรือ ระบบคะแนน 0-4

การใช้เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

[Using education technology is widely practiced in your school, how and why]

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อหลายมิติมาใช้เพื่อเปิดระบบการศึกษาให้กว้างไกลเหมาะสมสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้ารับการศึกษาได้ทุกเวลาในทุกสถานที่ **การจัดการเรียนรู้ตามความช้า/ เร็วของผู้เรียนแต่ละคน** โดยการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาที่นำสมัยมาใช้จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถปรับความเร็วในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความช้าหรือเร็วในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม รูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะส่วนบุคคลเช่นนี้ช่วยเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพได้ตามความช้าหรือเร็วในการเรียนรู้ของตนเอง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสถานศึกษา

[What are key success factors of promoting citizenship in your school?]

1. “จงนึกคิดแบบโลกาภิวัตน์ แต่จงปฏิบัติแบบชุมชน” หรือ “ Think globally, act locally” “ชุมชนภิวัตน์” (localization) ควรจะดำเนินไปพร้อมๆ กับกระแสโลกาภิวัตน์
2. ความร่วมมือร่วมใจของประชาคมในโรงเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ชัดเจนและการสื่อสารวิสัยทัศน์ให้เข้าใจถึงทั่วกัน การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ตอบโจทย์ความเป็นพลเมืองโลกและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังนี้

1. **มีมนุษยสัมพันธ์ดี** เป็นคนที่ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเป็นปกติวิสัย มีน้ำใจ มีคุณธรรมมีความรับผิดชอบต่อชุมชน มีแนวทางปฏิบัติตนอยู่บนความเชื่อมั่นว่ามนุษย์จะสามารถค้นพบความหมายของชีวิตได้ด้วยการรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

2. มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถติดตามและกระตุ้นให้เกิดความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยีข่าวสารและความรู้ โดยมุ่งมั่นที่จะนำความรู้นั้นมาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต

3. มีใจที่เปิดกว้าง เป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้างไกลซึ่งตระหนักดีว่าวิถีชีวิตของแต่ละคนมิได้มีขอบเขตจำกัดอยู่แต่ในบ้านเรือนและประเทศชาติของตนเท่านั้น แต่ยังคงติดต่อทำกิจกรรมต่างๆ กับโลกกว้างโดยที่สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้ด้วยความเข้าใจและเคารพความแตกต่างอย่างมีความสุข นอกจากนี้บุคคลดังกล่าวจะได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองของโลกอย่างแท้จริงแล้วก็ยังได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองของประเทศผู้มีเกียรติภูมิ สามารถเชื่อมโยงประเทศชาติไปสู่ยุคสมัยโลกาภิวัตน์ ความเป็นสากลและลัทธิเสรีนิยมได้อย่างเต็มภาคภูมิ

4. มีความใฝ่ใจในการทำงาน พลเมืองโลกมิใช่เป็นเพียงผู้ทุ่มเทให้กับหน้าที่การงานเท่านั้น แต่ยังคงเป็นผู้มีอิสระและมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานควบคู่ไปกับการมีจรรยาบรรณ นอกจากนี้ยังจะต้องมองว่างานการทุกประเภทล้วนมีคุณค่าน่ายกย่องและต่างต้องพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ในขณะเดียวกันโรงเรียนควรมีการบริหารงานและการดำเนินงานโดยอิสระมากขึ้น โดยมีผู้ปกครองและผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนร่วมเป็นอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานด้านเสรีภาพกับความเสมอภาคเพื่อการจัดการศึกษาที่หลากหลายด้วยการจัดตั้งโรงเรียนที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการนำเสนอแผนการเรียนที่หลากหลาย ซึ่งแตกต่างไปจากระบบปัจจุบันที่เน้นแผนการเรียนในลักษณะเหมือนกันหมด จะเป็นการช่วยบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียนและเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองโลก

รวมทั้งมีการระบุเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมชาติลงในทุกหลักสูตรการเรียนในทุกระดับ ควรครอบคลุมแผนการเรียนที่เน้นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติโดยมุ่งปลูกฝังและบ่มเพาะความรักและความผูกพันต่อความเป็นชาติที่แท้จริง มีการกำหนดให้นักเรียนทุกคนมีความคุ้นเคยกับศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติอย่างน้อยหนึ่งประเภท

ฉะนั้นหลักสูตรว่าด้วยความเป็นพลเมืองโลกควรบ่มเพาะมุมมองความเป็นสากล ความเมตตาากรุณา คุณธรรมองค์รวมในตัวนักเรียน รวมทั้งให้การยอมรับในความแตกต่าง ความถนัดและความสามารถของพวกเขา โดยที่ไม่ละเลยการปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ในการสะท้อนค่านิยมทางภูมิปัญญาที่มีประโยชน์และเป็นตัวของตัวเองออกมาให้เห็นด้วย การที่จะบรรลุ

จุดประสงค์นี้ได้ จะต้องมีการจัดร่างหลักสูตรที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยที่นักเรียนจะสามารถเลือกเรียนในวิชาต่างๆ ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของตนได้อย่างมีอิสระ หลักสูตรส่วนบุคคลจะต้องช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ สอดคล้องกับความสามารถที่ช้า/ เร็ว ของตนเอง การปรับปรุงทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศและความเข้าใจในวัฒนธรรมอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น นับเป็นประเด็นสำคัญหากเราจะต้องเข้าไปยืนบนเวทีแข่งขันในยุคสารสนเทศและกระแสโลกาภิวัตน์ โรงเรียนควรมีเสรีภาพในการตัดสินใจด้วยตนเองในเรื่องหลักสูตรและการบริหารเพื่อรักษาคุณลักษณะของโรงเรียนและเพื่อส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายขึ้นเพื่อการศึกษา

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ [Other suggestions related to develop global citizenship]

1. การสร้างเสริมหน้าที่พลเมืองและพลเมืองโลกศึกษาในบริบทสื่อมวลชน

ควรสร้างเสริมบทบาทของสื่อมวลชนในการให้ความรู้ในเรื่องหน้าที่พลเมืองและพลเมืองโลกศึกษาโดย

1) ควรใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการถ่ายทอดสดข่าวสารทางไกลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในการส่งเสริมหน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมืองโลกศึกษา

2) ควรเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายการถ่ายทอดข่าวสารที่ทรงอิทธิพล การสื่อสารมวลชนและการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยยกระดับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการปลูกฝังสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยและมีความเป็นพลเมืองโลก

2. การส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นพลเมืองโลก

ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนท้องถิ่นประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อปลูกฝังการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและความเป็นพลเมืองโลก

1) ขยายโอกาสในการมีส่วนร่วมในงานอาสาสมัครขององค์กรบริการต่างๆ

2) ขยายโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนมากขึ้น

3) ส่งเสริมการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายของนักเรียนในลักษณะประชาธิปไตยเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ และได้ฝึกปฏิบัติระเบียบของสังคมตามครรลองประชาธิปไตย

จากการศึกษาภาคสนามในลักษณะกรณีศึกษาสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่ามีลักษณะการบริหารที่มีความคล้ายคลึงกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทย และโรงเรียนในต่างประเทศจำนวน 4 โรงเรียนที่ได้บริหารงานวิชาการในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีบริบทที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงโดยพิจารณาจากองค์ประกอบและตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยเทคนิค Snow Ball Method ผสมผสานกับการสังเกตการณ์ที่สถานศึกษา ผู้วิจัยได้สำรวจ ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์พูดคุยผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้หลักของการวิเคราะห์และตีความข้อมูล พยายามทำความเข้าใจกับความหมาย แล้วนำมาสรุปเป็นมโนทัศน์ (Concept) ตามประเด็นที่เป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งจะเป็นการหลอมรวมและเชื่อมโยงจากคำบอกเล่าเกี่ยวกับกิจกรรม รูปแบบ หรือเหตุการณ์ที่คล้าย/เหมือน หรือต่างกันแต่มีความหมายเรื่องเดียวกัน และพิจารณาประเด็นที่มีแบบแผนซ้ำๆ เป็นพิเศษ โดยวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะคือ วิเคราะห์รายกรณีและวิเคราะห์ภาพรวม ได้ข้อสรุปว่าสภาพของความเป็นสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ถูกขับเคลื่อนตามสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ในโลกอย่างหลากหลาย การผลักดันให้โรงเรียนในประเทศไทยมีความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) เพื่อยกระดับผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสากล เพราะสังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งในประเทศของเรา ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่นๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพที่เป็นสากล (Global Competency) การที่ประเทศไทยเปิดประตูทางการค้า มีกระแสการไหลเวียนของการลงทุนมายังประเทศไทย กำลังคนรุ่นใหม่จะต้องพัฒนาให้มีความพร้อมระดับสากลในเรื่องการใช้ภาษาที่เป็นสากล ในที่นี้หมายถึงภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศที่สองอื่นๆ การมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในขณะเดียวกันควรมีความรู้สังคมเรา สังคมเขาเพื่อสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของเรา

ตอนที่ 4 รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

การพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยการดำเนินการวิจัยครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต การศึกษาเอกสาร การศึกษาภาคสนาม และศึกษาเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลจึงมีการรวบรวมเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกประกอบด้วย ส่วนสำคัญของรูปแบบ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

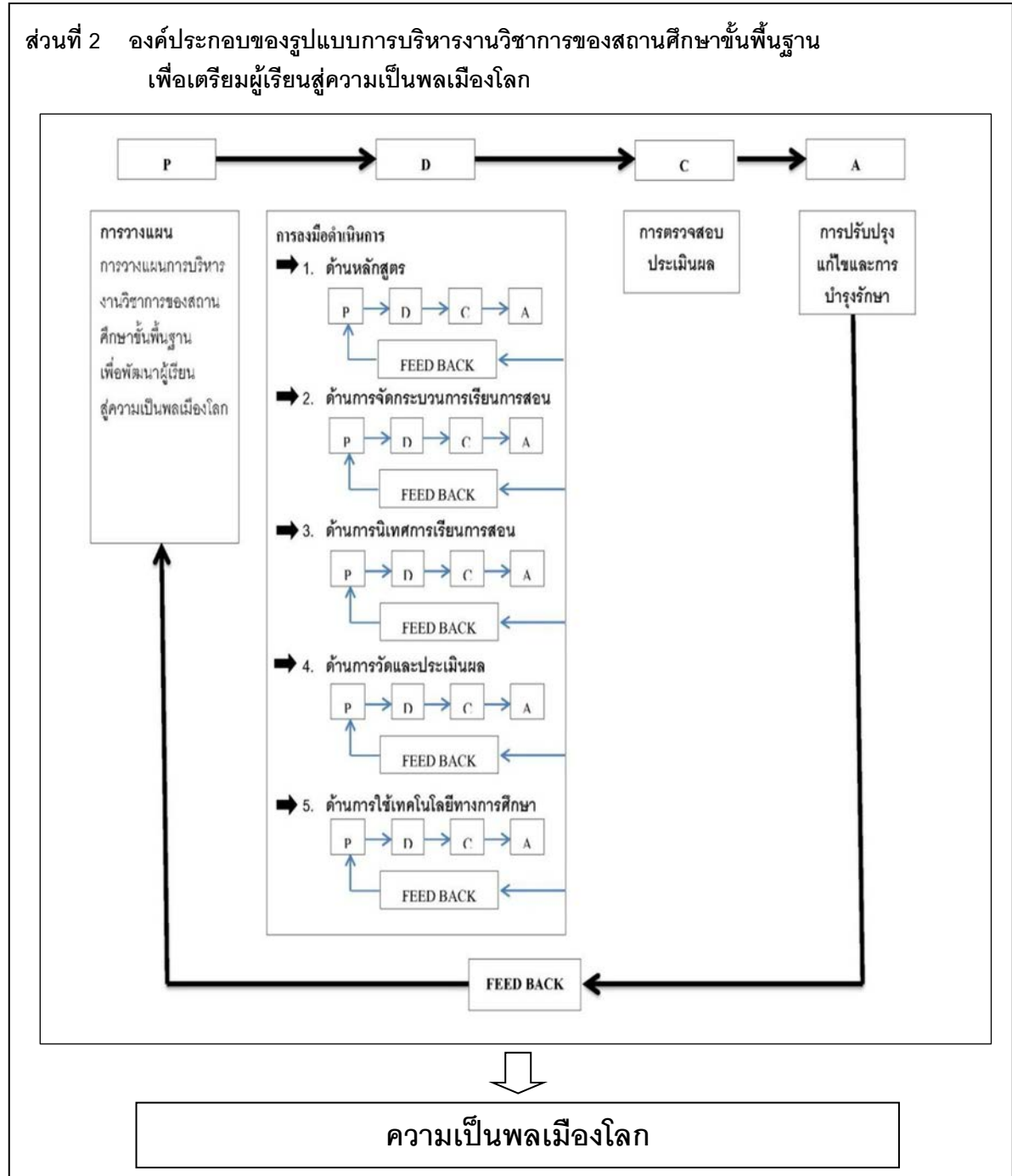
ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) หลักสูตร
- 2) การจัดการเรียนการสอน
- 3) การนิเทศการสอน
- 4) การวัดและประเมินผล
- 5) การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วยแนวทางสำหรับผู้บริหารและแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงานสอนและเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของการใช้รูปแบบโดยการทำความเข้าใจในเรื่องเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ และข้อจำกัดของการใช้รูปแบบดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 10 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก (ฉบับร่างที่ 1)

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ 1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

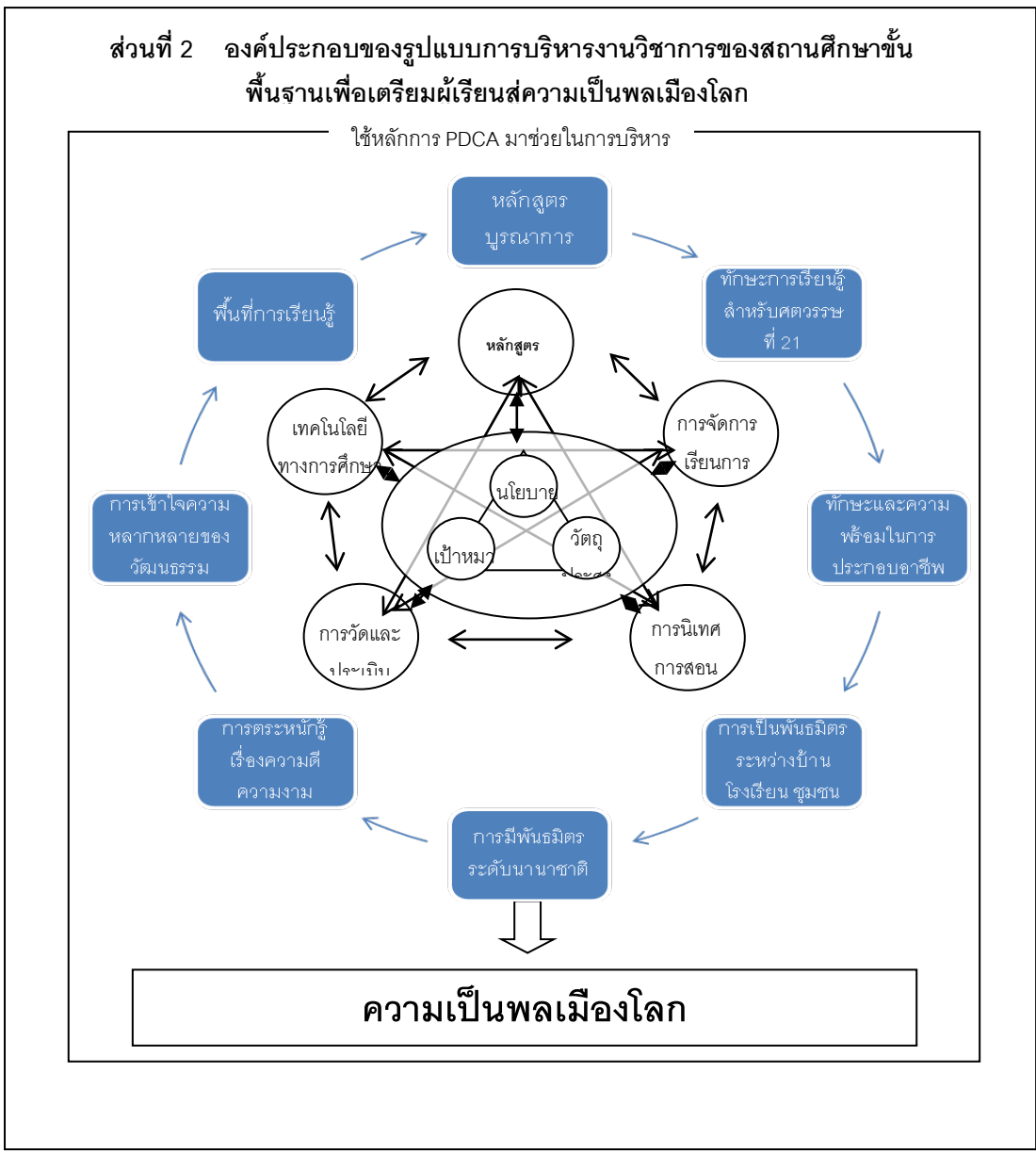

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

แผนภาพที่ 11 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก (ฉบับร่างที่ 2)

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

ตารางที่ 10 แสดงขั้นสรุปรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

สรุปประเด็น	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3	กรณีศึกษาที่ 4
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก	<p>1. กล่าวหาญ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทุกสถานการณ์</p> <p>2. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นคว้าค้นหา เชื่อมโยง ล้มได้ลุกเป็น</p> <p>3. อ่อนน้อม ห่วงใยดูแล และมีความเข้าใจผู้อื่น</p> <p>4. เป็นคนดีที่มีการเรียนรู้ด้วยรูปแบบเฉพาะตน</p>	<p>1. ตระหนักถึงสันติภาพ ความยุติธรรม ความยั่งยืน ความหลากหลายและการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย</p> <p>2. เข้าใจการเชื่อมโยงระหว่างการเหตุการณ์และ/หรือกิจกรรมในท้องถิ่นกับประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก</p> <p>3. มีความรู้และความเข้าใจที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของโลก</p>	<p>1. มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และตระหนักเรื่องสิทธิมนุษยชน</p> <p>2. เชื่อมโยงท้องถิ่นและสากลด้วยความเข้าใจแนวคิดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน</p> <p>3. เรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยง</p> <p>4. ลงมือปฏิบัติผ่านการคิดอย่างรอบคอบ</p> <p>5. ดำรงชีวิต ด้วยความตระหนักรู้</p>	<p>1. มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจัย</p> <p>2. มีการเปลี่ยนมุมมอง และคิดต่างได้</p> <p>3. มีความสามารถในการสื่อสาร</p> <p>4. มีทักษะในการทำงานกลุ่ม และทำงานเป็นทีม</p> <p>5. มีความใส่ใจ และเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น</p> <p>6. มีความสามารถในการสนทนา แลกเปลี่ยนและกล้าแสดงออก</p> <p>7. มีความสามารถในการจัดการ ความซับซ้อนไม่แน่นอนและความขัดแย้ง</p> <p>8. มีทักษะการศึกษาค้นคว้าวิจัย</p> <p>9. สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล ความรู้ที่ผ่านการสืบสอบแล้ว และมีความเป็นเหตุเป็นผล</p>

สรุปประเด็น	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3	กรณีศึกษาที่ 4
				10. มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย 11. มีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อย่างรับผิดชอบ 12. มีความนับถือและเชื่อมั่นในตนเอง 13. มีความเคารพในตัวเองและผู้อื่น 14. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม 15. เปิดใจกว้างยอมรับฟัง 16. เป็นสมาชิกของกลุ่ม (ห้องเรียน) ที่มีส่วนร่วมและรับผิดชอบ
หลักสูตร	หลักสูตรที่เน้นความเป็นสากล บูรณาการผ่านโครงการ	หลักสูตรสหวิทยาการที่เชื่อมต่อกันและมุ่งเน้นในประเด็นที่ทั่วโลก;	เนื้อหาหลักและทักษะ • การประยุกต์ใช้การเรียนรู้ของเนื้อหาหลักและทักษะ • ส่วนขยายของการเรียนรู้การประยุกต์ใช้ในการวิจัยจริง	หลักสูตรที่เน้นเรื่องโลกศึกษาใน 3 มิติคือ 1. ความรู้ 2. ทักษะ 3. คุณค่าและทัศนคติ

สรุปประเด็น	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3	กรณีศึกษาที่ 4
กระบวนการจัดการเรียนการสอน	มี ครู ชำ น า ญ ก า ร ผู้เชี่ยวชาญและเครือข่ายพันธมิตรในระดับนานาชาติสนับสนุนการเรียนการสอน การเรียนรู้ภาคสนามทุกวันศุกร์	<ul style="list-style-type: none"> • ครูจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของประเทศ • ใช้ประสบการณ์สอนในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ • เน้นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมนานาชาติในทุกๆ สาระการเรียนรู้ • สร้างมุมมองและทัศนคติคุณค่าการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> • ประยุกต์การเรียนรู้ให้นักเรียนให้มีโอกาสใช้เนื้อหาสาระหลักและสามารถใช้ทักษะนั้นๆ ในสถานการณ์จริงผ่านการเรียนการสอนแบบค้นคว้าวิจัยด้านการบรรยายจากวิทยากรและเรียนรู้จากประสบการณ์ ด้วยการออกแบบหลักสูตรและหลักประสบการณ์การเรียนรู้รอบปัญหาและคำถามของเรา 	ให้โอกาสสำหรับนักเรียนที่จะเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งภายในและนอกห้องเรียนของพวกเขา
การนิเทศการเรียนการสอน	ผู้บริหารและครูร่วมปฏิบัติภาคเรียนละ 2-3 ครั้ง	ครูผู้สอนทำการนิเทศในสาระวิชา	ครูผู้สอนทำการนิเทศเป็นกลุ่มสาระวิชาเพื่อปรับกลยุทธ์การสอนและปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	ครูทำการนิเทศเพื่อการวางแผนและปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนและการเรียนรู้สำหรับนักเรียนแต่ละคน/ ชั้นเรียน

สรุปประเด็น	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3	กรณีศึกษาที่ 4
การวัดและประเมินผล	เน้นใน 2 วิชาหลักคือ Language Arts และคณิตศาสตร์ เป็นการประเมินระหว่าง การเรียนผ่านหน่วยการ เรียนรู้ทุกหน่วยและได้รับการ ประเมินหลังเสร็จสิ้น การเรียนการสอน	ครูหาจุดเด่นของนักเรียนเพื่อ พัฒนาต่อยอด ความรู้ ความสามารถ ครูอ่านนักเรียนผ่านการ ทำงาน การสนทนาและการ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้	การประเมินระหว่างการเรียนรู้ เพื่อเป็นการให้ผลสะท้อนกลับ ในการตรวจสอบความรู้ พัฒนาการของทักษะและ พฤติกรรมการเรียนรู้	การประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ด้านคือ 1. มีความรู้ความเข้าใจ 2. มีทักษะ 3. เกิดคุณค่าและมีทัศนคติ
การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	Internet, moodle, googledocs, wordpress, เครือข่ายสังคมออนไลน์และ เค รื่ อ ขั า ย โทรศัพทเคลื่อนที่	Internet และสื่อออนไลน์แบบจำกัด	นักเรียนใช้ อุปกรณ์ MacBooks, iPads และ iPhones เพื่อการเชื่อมต่อออนไลน์ การใช้โปรแกรม SPOT = ซึ่งเป็นการพัฒนาโปรแกรมเพื่อ เข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ ห้องเรียนออนไลน์ เอกสาร ปฏิทินกิจกรรมออนไลน์	Internet และสื่อออนไลน์แบบที่ครูผู้สอน เป็นผู้กำหนดกรอบเพื่อความปลอดภัยในการเข้าถึงโลกออนไลน์

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล และ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

1.หลักการและเหตุผล การบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ดังนั้นในหลักการเบื้องต้นของการบริหารจึงต้องมีความชัดเจน ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณภาพ และการจัดการได้ส่วนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสามารถดำเนินการบริหารงานวิชาการได้ทุกรายการตามภาระงานที่กฎกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเช่นกันขบข่ายและภารกิจงานวิชาการ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

7. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

8. การนิเทศการศึกษา

9. การแนะแนว

10. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

11 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

12. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

13. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร

หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

14. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

15. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

16. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. แนวคิดและหลักการในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย

2.1 แนวคิดในการพัฒนารูปแบบ

แนวคิดในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วยแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
2. แนวคิดการบริหารงานวิชาการว่าด้วยหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้วยกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน PDCA
4. แนวคิดการพัฒนารูปแบบว่าด้วยการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดหลักการและองค์ประกอบของรูปแบบ การร่างรูปแบบ การประเมินรูปแบบ การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ

การนำหลักการของ PDCA มาใช้ในการบริหารวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ประกอบด้วย "การวางแผน" อย่างรอบคอบเพื่อ "การปฏิบัติ" อย่างค่อยเป็นค่อยไปแล้วจึง "ตรวจสอบ" ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพที่สุดก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

ขั้นตอนการวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้ จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ โดยสรุปแล้วการวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบันพร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสมผสานประสบการณ์ความรู้และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือกำลังจะเกิดขึ้น บางอย่างเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้แต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเรา สำหรับสิ่งนั้น

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลง สภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดในอนาคตได้ด้วยการ เริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)

ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ใน ขั้นตอนการ วางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจ หรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)

ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอการตรวจสอบทำให้เราทราบว่า การปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือควรตรวจสอบอะไรบ้างและ บ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Act)

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรกก็ให้นำ แนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง ซึ่งก็คือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตาม แผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไร ต่อไปนี้

- มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้
- ให้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

- ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้
- เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

จากแผนภาพที่ 6 การบริการงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกจะต้องดำเนินปรับปรุง พัฒนาและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยใช้หลัก PDCA ในการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการบริการงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกการบริการงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งในด้านทักษะ ความคิดเชิงวิพากษ์ การรู้เท่าทันโลก สถานศึกษาจะต้องมีการปรับตัวในด้านการบริหารวิชาการให้เกิดพร้อมที่จะให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการโดยการนำกระบวนการ PDCA มาใช้กระบวนการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และนำข้อพร่อง ปรับปรุง แก้ไขให้เกิดการคล่องตัว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกระบวนการบริหารวิชาการทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนินการตรวจสอบและปรับปรุงการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นสาระการเรียนรู้รายปีหรือภาคเรียน กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การกำหนดน้ำหนักและสัดส่วนเวลาเรียน มีการจัดทำรายวิชา ทำหน่วยการเรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากการวิเคราะห์กรอบสาระท้องถิ่นตามที่ตั้งงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด และได้นำส่วนที่เป็นท้องถิ่นมาบูรณาการกับสาระการเรียนรู้และความคาดหวังรายปี โดยการวิเคราะห์สารสนเทศ สถานศึกษาและชุมชนเพื่อจัดทำวาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์ มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม การทำหลักสูตรสถานศึกษาและวางแผนการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การปรับปรุงคู่มือและพัฒนาคู่มือหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำคู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนว การจัดทำคู่มือการพัฒนา สื่อ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียน และการจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบด้านหลักสูตร

จากแนวคิดขององค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลกของ OXFAM ฝ่ายวิชาการควรต้องดำเนินการปรับหลักสูตรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในการบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ดังนั้นในหลักการเบื้องต้นของการบริหารจึงต้องมีความชัดเจนในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงโดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม
2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมแนวคิดที่ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้
4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 11 หลักสูตรเพื่อความเป็นพลเมืองโลก: คุณค่าและทัศนคติ

ทักษะ	ขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นอนุบาล อายุต่ำกว่า 5 ปี	ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 5-7 ปี	ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 7-11 ปี	ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 11-14 ปี	ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
ความรู้สึกมีตัวตน และความภาคภูมิใจ ในตนเอง	ความรู้สึกมีตัวตน และเห็นคุณค่าใน ตนเอง	ตระหนักถึงและมีความ ภูมิใจในความเป็นตัวตน	รับรู้ถึงความสำคัญใน คุณค่าของแต่ละบุคคล	เปิดใจกว้าง	เปิดใจกว้าง	เปิดใจกว้าง
เอาใจใส่และมีความ สำนึกในคุณค่าความ เป็นมนุษย์	ห่วงใยคนใกล้ตัว	สนใจและห่วงใยผู้อื่น	เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทั้ง ในระดับท้องถิ่นและระดับ โลก	-มีความกรุณาปรานี - ไวต่อความจำเป็นและ สิทธิ์ของผู้อื่น	มีสำนึกในการอยู่ร่วมกัน ของมนุษยชาติ	มีสำนึกของความ เป็นปัจเจกชนและ ความรับผิดชอบ ร่วมกัน
มีความมุ่งมั่นต่อ ความยุติธรรมและ ความเสมอภาค	รับรู้ถึงการเล่นอย่าง ยุติธรรม	-มีความรู้สึกไม่พอใจส่วน บุคคล - ยืนหยัดเพื่อผู้อื่นได้	-พัฒนาความสนใจใน เหตุการณ์โลก - มีสำนึกถึงความยุติธรรม	- ใฝ่ใจต่อความไม่ ยุติธรรมและความไม่ เสมอภาค - มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติต่อ ความไม่เสมอภาค	รับผิดชอบต่อความ ยุติธรรมและความเสมอ ภาคของสังคม	มุ่งมั่นที่จะขจัด ความยากจน

ทักษะ	ขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นอนุบาล อายุต่ำกว่า 5 ปี	ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 5-7 ปี	ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 7-11 ปี	ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อายุ 11-14 ปี	ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
เห็นคุณค่าและ เคารพในความ หลากหลาย	มีทัศนคติเชิงบวกต่อ ความแตกต่างและ ความหลากหลาย	-เห็นคุณค่าของผู้อื่นใน มุมมองที่เสมอภาคและ แตกต่าง -มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้จาก ประสบการณ์ของผู้อื่น	-พัฒนาความเคารพใน ความแตกต่างและความ หลากหลาย	เคารพในสิทธิที่จะมี มุมมองและทัศนคติที่ แตกต่างและหลากหลาย	ให้คุณค่ากับมนุษย์ด้วย ความเสมอภาคและ ความแตกต่าง	ให้คุณค่ากับมนุษย์ ด้วยความเสมอภาค และความแตกต่าง
ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและ มุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ ยั่งยืน	-รู้คุณค่าของ สิ่งแวดล้อมและ สิ่งมีชีวิต -มีความสงสัยใคร่รู้ และมีความ กระตือรือร้น	-ให้ความสำคัญกับ สิ่งแวดล้อมในวงกว้าง -เริ่มต้นให้คุณค่ากับแก้ ทรัพยากร -มุ่งมั่นที่จะรักษา สภาพแวดล้อม	มีสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ ทรัพยากร	ห่วงใยถึงผลกระทบใน การดำรงชีวิตของเราต่อ ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม	-ห่วงใยถึงอนาคตของ โลกและคนรุ่นต่อไป -รับผิดชอบต่อวิถีชีวิตเพื่อ โลกที่ยั่งยืน	-รับผิดชอบต่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน
• เชื่อว่ามนุษย์ สามารถทำในสิ่งที่ แตกต่างจากเดิมได้ดี ขึ้นกว่าเดิม	ยอมรับผิดและเรียนรู้ จากความผิดพลาด	-ตระหนักว่าการกระทำ ของเราจะมีผลเกิดขึ้น ตามมาเสมอ -มุ่งมั่นที่จะให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วม	เชื่อว่าสิ่งต่างๆ ดีขึ้นได้และ มนุษย์สามารถทำในสิ่งที่ แตกต่างจากเดิมให้ดีขึ้นได้	ยืนหยัดเพื่อความถูกต้อง ในประเด็นของโลก	มุ่งมั่นที่จะทำให้อนาคต ดำรงไว้ซึ่งด้วยความ ยุติธรรม	มุ่งมั่นที่จะทำให้ออนาคต ดำรงไว้ซึ่ง ด้วยความยุติธรรม

พัฒนามาจากแนวคิดของ <http://www.oxfam.org.uk/education/gc/curriculum/chart/>

2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนินการตรวจสอบและปรับปรุงในการจัดทำ การทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาวิชาการและคุณภาพการศึกษา การคัดเลือกหนังสือ สื่อการเรียนการสอนได้ตรงกับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การพัฒนาและใช้ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการภาษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาครูให้มีทักษะและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย การฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้ความรู้การเรียนรู้ในประสบการณ์จริง การปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การส่งเสริมให้รักการอ่านและสร้างนิสัยการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเครือข่ายผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น แนะแนว ลูกเสือ ชมรมทางวิชาการต่างๆ การส่งเสริมให้มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในกับสถานศึกษาโดยครูทุกคนดำเนินการแนะแนวและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การปรับปรุงพัฒนางานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน

กลยุทธ์พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา แสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งในและนอกโรงเรียนโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดการกระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การคิดวิเคราะห์ การรู้เท่าทัน กระแสสังคมโลก อันเนื่องจากการศึกษาสภาพปัญหาภารกิจการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งในและนอกโรงเรียนนั้นยังไม่มีหลากหลาย ซึ่งเป็นจุดอ่อน แต่ก็มีข้อมูลสารสนเทศในชุมชนที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลการบริหารงานวิชาการได้อย่างมาก เช่น ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เอื้อ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ โดยมีกลวิธีที่สำคัญคือสำรวจข้อมูลสารสนเทศในชุมชน ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน จัดกิจกรรมการระดมสมอง ให้ผู้เรียนได้ช่วยกันเสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังคิดอยู่ จัดกิจกรรมฝึกความคิดแบบอเนกนัย เป็นความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และแสดงออกมาได้หลายๆ แบบ หลายๆ วิธี การใช้เทคนิคการคิดนอกกรอบ การสอนแบบสืบสวน เป็นการส่งเสริมความคิดหลายทาง การใช้กิจกรรม

พัฒนาความสามารถในการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นฤมล จันทร์สุขวงศ์, 2551) ที่พบว่านักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมโครงการที่ประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานกลุ่ม

3. ด้านการนิเทศการเรียนการสอน

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงให้มีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยวิธีการไม่ว่าจะนิเทศจากการคิดวิเคราะห์ การร่วมกันวิพากษ์ในห้องเรียนหรือชั้น การร่วมกันเรียนรู้ รู้เท่าทัน ที่หลากหลายและเหมาะสม การประเมินผลการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา มีบรรยากาศความร่วมมือร่วมใจ เข้าใจอันดีต่อและเอื้อต่อการนิเทศ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ นิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นๆ และเครือข่ายเพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพครู ยังมีการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานวิชาการและการเรียนการสอน

4. ด้านการวัดและประเมินผล

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงการจัดทำระเบียบเอกสารการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ การวัดและการประเมินผลการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระให้เป็นไปตามสภาพที่แท้จริงและใช้เครื่องมือการวัดประเมินผลอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนผู้เรียน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนของผู้เรียน การพัฒนาเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมเพื่อเข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา เช่น NT และ LAS เป็นต้น การอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการสร้างเครื่องมือวัดประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ และสภาพผู้เรียน การจัดทำมาตรฐาน กรอบและเกณฑ์การเทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์และผลการเรียนการตัดสินและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้น/ ชั้นตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การจัดทำรายงานการวัดผลการเรียน และการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา การนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์มาประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

5. ด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

กำหนดให้มีการวางแผน ดำเนิน ตรวจสอบและปรับปรุงการศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวางแผนพัฒนา กำกับ ติดตาม การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำมีศูนย์สื่อ นวัตกรรมและศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา การบริหารโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มี E-Office การจัดการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเช่น ETV, E-Library, Internet, Teacher TV เป็นต้น

จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล สภาพ แนวคิด กรณีศึกษา การบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกสามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

โครงสร้างขององค์ประกอบสำคัญในกระบวนการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันและเมื่อได้บริหารวิชาการแล้วจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1. หลักสูตรที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เชื่อมโยงมิติความสัมพันธ์ภายในตัวตนสู่สังคมรอบตัวและขยายขอบเขตออกไปไกลตัว เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของผู้เรียน
2. การจัดการกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติแบบสืบสวนร่วมมือ (Collaborative Inquiry) ร่วมกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สลับกับการสะท้อนอย่างลึกซึ้งร่วมกัน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติผ่านการคิดอย่างใคร่ครวญ และเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏ
3. การนิเทศการเรียนการสอนปฏิบัติ ทำเป็นกระบวนการตรวจสอบภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารและเพื่อนครูอย่างสม่ำเสมอโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนนักเรียนเป็นรายบุคคล
4. การวัดและประเมินผลเน้นการวัดผลผู้เรียนเชิงคุณภาพในประเด็นความสามารถ และความดีงาม (คุณธรรมจริยธรรม) ด้วยรูปแบบการบรรยายพัฒนาการของผู้เรียน สิ่งที่ต้องปรับปรุงและการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ในอนาคต

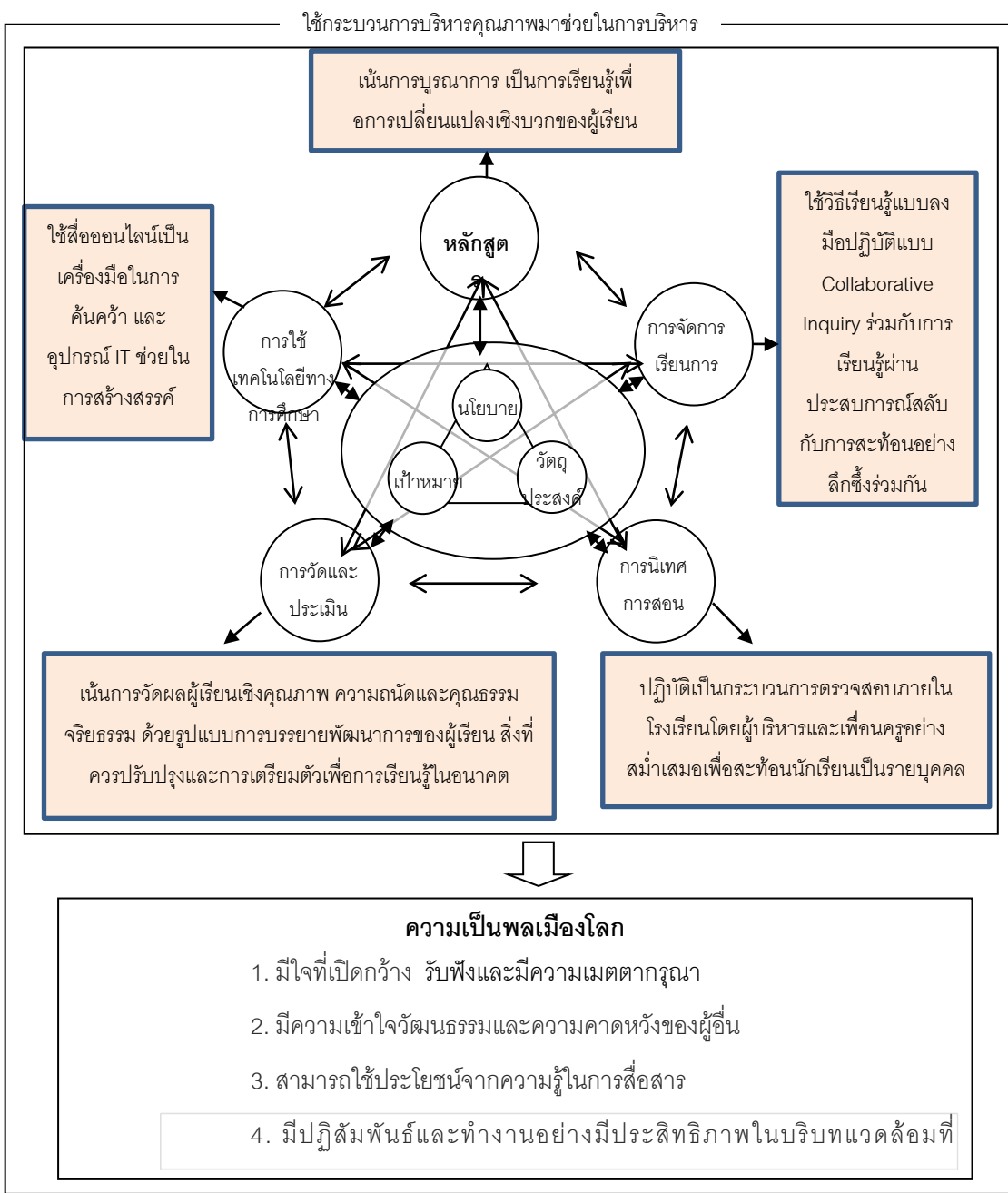
5. การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างรู้เท่าทันด้วยการ ใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการ
ค้นคว้า ใช้อุปกรณ์ IT ช่วยในการสร้างสรรค์ผลงาน และจัดระบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบรายบุคคล

แผนภาพที่ 12 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก แสดงรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขและข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขและข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

1. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จ ควรทราบถึงแนวทางการนำไปใช้ซึ่งแบ่งเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารของทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมและแนวทางสำหรับโรงเรียนที่เข้าร่วมโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กำหนดเป็นนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกให้ชัดเจน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาทำการศึกษาและทำความเข้าใจกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกและพิจารณาเปรียบเทียบกับการทำงานในปัจจุบัน

1.3 จัดให้มีโครงการเพื่อสร้างทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอผลการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณานำรูปแบบดังกล่าวไปใช้

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษาเร่งดำเนินการตามนโยบายการศึกษาในการสร้างความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกให้กับบุคลากรของแต่ละสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบ ตามอำนาจหน้าที่เชิงนโยบายตามความพร้อมและความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

1.7 กำหนดข้อตกลง บทบาท อำนาจหน้าที่ในการทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาข้อมูลที่เป็น ศึกษาดูงานหรือพัฒนาและ/ หรือฝึกทักษะที่จำเป็น พัฒนาและปรับปรุงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารงานวิชาการร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

2.1. เงื่อนไข สำหรับการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกไปใช้ ดังนี้

2.1.1 กำหนดกรอบหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยให้

หลักการบริหารวิชาการโดยการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติและใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการตรวจสอบ ติดตามผลการใช้หลักสูตรและนำมาปรับแก้เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเวลา เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านทักษะวิชาชีพต่างๆ ให้สามารถก้าวไปแข่งขันกับประชาคมอาเซียนและระดับโลกต่อไป

2.1.2 การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้หลักการบริหารวิชาการโดยการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และทักษะกระบวนการคิด การใฝ่รู้ของผู้เรียนให้สามารถมีทักษะในวิชาชีพและสามารถแข่งขันกับประชาคมโลกได้ มีการตรวจสอบ ติดตามผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องชีวิตจริงของผู้เรียนและสภาพการณ์โลกได้

2.1.3 การนิเทศการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการนิเทศตนเอง ครูจะทำการสะท้อนและใคร่ครวญตนเองเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเองและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือที่เป็นแบบสะท้อนตนเอง เทียบประจักษ์กับแผนการเรียนการสอนของคาบนั้นๆ หากประจักษ์กับข้อมูลสะท้อนกลับอื่นๆ ก็จะเป็น “การวิจัยชั้นเรียน” ในลักษณะ Action Research ในวงจร “Plan Do Check Act”

2.1.4 การวัดประเมินผลเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ครูมีระบบเกณฑ์การวัดและประเมินความรู้หรือพฤติกรรมต่างๆ หรือใช้เครื่องมือไปวัดเพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่างๆ การนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่หลากหลาย การวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เน้นการแสดงผลออกซึ่งทักษะกระบวนการคิด การเชื่อมโยง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2.1.5 การนำเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการวางแผนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการอำนวยความสะดวกที่จะเป็นแหล่งเชื่อมความรู้ที่มีอยู่ทั่วทุกมุมโลกมาร่วมไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทั่วโลก โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน การแหล่งการเรียนรู้เชื่อมโยง การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นแหล่งของสื่อและนวัตกรรมการสอน การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้โดยผ่านเครื่องมือสื่อสารสมัยทางด้านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทางด้านเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองโลก

2.2. ข้อจำกัดของการใช้รูปแบบ

2.2.1 การบริหารวิชาการในปัจจุบันยังเป็นการบริหารวิชาการในช่วงของการเปลี่ยนผ่านในช่วงการปฏิรูปการศึกษาและเป็นช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ การทำความเข้าใจทัศนคติของผู้เรียนและกำหนดเป้าหมายในการบริหารวิชาการ จึงจะทำให้สามารถเสนอแนะเป็นข้อเสนอรูปแบบของการรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

2.2.2 ต้องจัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับมาตรฐานที่สามารถใช้งานได้ง่าย ถ้าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใดไม่สามารถใช้ได้ จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนขาดประสิทธิภาพและเกิดความล่าช้าในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.2.3 เป้าหมายหรือนโยบายทางด้านการบริหารวิชาการหรือนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งทำให้การบริหารวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนมีความพร้อมในการแข่งขันและพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกขาดความต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก” นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกและเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและการบริหารงานวิชาการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและการบริหารงานวิชาการที่เน้นการจัดการเรียนการสอน ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยและนำไปร่างแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสม โดยการสัมภาษณ์โรงเรียนในต่างประเทศจำนวน 4 โรงเรียน เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้สภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยในปัจจุบันกับสภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในต่างประเทศจำนวน 4 โรงเรียน เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเพื่อวิเคราะห์ความต่างในสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ประมวลความคิดเห็นโดยการสัมภาษณ์โรงเรียนในต่างประเทศจำนวน 4 โรงเรียน เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ได้ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในรูปแบบดำเนินการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบ ปรับปรุง แก้ไข พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นตอนที่ 7 นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปวิเคราะห์ความเป็นไปได้เทียบเคียงกับรูปแบบงานบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกกับกลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทยที่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 1 โรงเรียน นำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จากขั้นตอนการดำเนินวิจัยและข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้สรุปผลตามคำถามการวิจัยเป็น 2 ตอนคือ (1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก (2) การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก มีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบัน

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกและเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยในการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพการบริหารงานวิชาการในปัจจุบันนั้น ทางโรงเรียนได้จัดสภาพการบริหารวิชาการออกเป็นด้านต่างๆ 4 ด้านดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ

ในด้านนี้ทางโรงเรียนได้มีการจัดประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้คณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ให้ทราบเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานโรงเรียนมาตรฐานสากล ทางโรงเรียนยังได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนที่มีโครงการและกิจกรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลด้วย ทั้งนี้ทางโรงเรียนยังจัดให้มีการอบรมพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนมาตรฐานสากลให้กับคณะครู ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมีข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารงานจัดการวิชาการตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลมีครบในทุกด้าน พร้อมทั้งผู้บริหารยังมีคำสั่งจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ และได้ดำเนินการโดยการนำระบบเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ จัดการเรียนการสอนแบบเครือข่ายภายในโรงเรียน จัดการเรียนการสอนแบบเครือข่ายกับโรงเรียนอื่นและใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอีกด้วย

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

การจัดทำหลักสูตรในสถานศึกษาได้จัดทำร่วมกับคณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนศิษย์เก่า เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลในโรงเรียนทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลายรูปแบบ คือ แบบแยกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แบบบูรณาการ กิจกรรมสอนรวมชั้น (ทุกชั้นรวมกันเป็นชั้นเดียว) กิจกรรมจับคู่ (ระดับชั้นเดียวกันและต่างชั้น) กิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมการทำงานรายบุคคล กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อน (เพื่อนสอนเพื่อน) การจัดเครือข่ายพัฒนางานวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยจัดเครือข่ายภายในโรงเรียน จัดเครือข่ายระหว่างโรงเรียนและจัดเครือข่ายระหว่างกลุ่มโรงเรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการได้รับการอบรมพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านเทคนิควิธีการสอน การอบรมในด้านการวัดและประเมินผล และด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล

โรงเรียนได้มีการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลโดยมีคณะกรรมการจัดทำ ระเบียบการวัดและประเมินผล และประชาพิจารณ์โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้บริหารและครูในโรงเรียนยังได้อบรมการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเรียน การวัดและประเมินผล การอบรมการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษาและการเทียบโอนผล

การเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ต่ำสุดและน้อยที่สุด ประเมินจากผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ประเมินจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเมินจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินจากการอ่าน การคิดวิเคราะห์และเขียน ประเมินจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนในแต่ละกลุ่มสาระวิชา สิ่งที่คุณครูละเลยไม่ค่อยทำ หรือนำน้อยที่สุดคือ การตรวจแบบฝึกหัด การใช้แบบสังเกต การใช้แบบทดสอบอัตโนมัติ การให้นักเรียนทำเพิ่มผลงาน การใช้แบบทดสอบแบบปรนัย การตรวจผลงานของนักเรียน

1.4 ด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการในโรงเรียน

ผู้บริหารให้การสนับสนุนทรัพยากรได้แก่ ครูภัณฑ์คอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย ครูจ้างสอน ครูธุรการโรงเรียน การจ้างวิชาการภายนอกเพื่อช่วยสอน ในการบริหารจัดการในการบริหารจัดการงานวิชาการในโรงเรียน โดยทางโรงเรียนได้รับการนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ โดยผู้บริหารโรงเรียน โดยเพื่อนครูในโรงเรียน เกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งนี้ทางโรงเรียนยังมีการจัดเครือข่ายในการบริหารจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการกับกลุ่มเครือข่ายภายในโรงเรียนโดยจัดกิจกรรมพัฒนาครู กิจกรรมพัฒนาระบบการเรียนการสอน กิจกรรมการศึกษาดูงาน กิจกรรมพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการศึกษา องค์การเอกชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุนด้านวิชาการในโรงเรียนในด้านต่างๆ คือ ด้านงบประมาณ ด้านหนังสือวัสดุอุปกรณ์การเรียน ด้านแรงงาน และด้านวิทยากร

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบ

“รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก”

ส่วนที่ 2 ลักษณะสำคัญของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก มีโครงสร้างขององค์ประกอบสำคัญในกระบวนการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันและเมื่อได้บริหารวิชาการแล้วจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1. หลักสูตรที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เชื่อมโยงมิติความสัมพันธ์ภายในตัวตนสู่สังคมรอบตัวและขยายขอบเขตออกไปไกลตัว เป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของผู้เรียน
 2. การจัดการกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติแบบสืบสวนร่วมมือ (Collaborative Inquiry) ร่วมกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สลับกับการสะท้อนอย่างลึกซึ้งร่วมกัน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติผ่านการคิดอย่างใคร่ครวญ และเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏ
 3. การนิเทศการเรียนการสอนปฏิบัติ ทำเป็นกระบวนการตรวจสอบภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารและเพื่อนครูอย่างสม่ำเสมอโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนนักเรียนเป็นรายบุคคล
 4. การวัดและประเมินผลเน้นการวัดผลผู้เรียนเชิงคุณภาพในประเด็นของ ความสามารถ และความดีงาม (คุณธรรมจริยธรรม) ด้วยรูปแบบการบรรยายพัฒนาการของผู้เรียน สิ่งที่ต้องปรับปรุงและการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ในอนาคต
 5. การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างรู้เท่าทันด้วยการ ใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการค้นคว้า ใช้อุปกรณ์ IT ช่วยในการสร้างสรรค์ผลงาน และจัดระบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบรายบุคคล
- ส่วนที่ 3 ข้อจำกัดและเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

จากผลการวิจัยและรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกสามารถกำหนดเป็นกำหนดเป็นแนวทางเพื่อไปสู่การบริหารงานวิชาการได้ ดังนี้

1.1 กำหนดกรอบหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้หลักการบริหารวิชาการผ่านการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติและใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการตรวจสอบ ติดตามผลการใช้หลักสูตรและนำมาปรับแก้เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเวลา เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านทักษะวิชาชีพต่างๆ ให้สามารถก้าวไปแข่งขันกับประชาคมอาเซียนและระดับโลกต่อไป ซึ่งเป็นการใช้หลักการ PDCA ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลก ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เน้นเป็นหลักสูตรบูรณาการที่มีความยืดหยุ่นในการจัดด้วยเงื่อนไขความเป็นอิสระในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารจะต้องวางแผนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรบูรณาการ โดยการนำศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันให้มีความเหมาะสมกับการ

จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมหลากหลายซึ่งครูในฐานะผู้อำนวยการความสะดวกเป็นผู้จัดให้ ดังนั้นการสะท้อนองค์ความรู้ ความคิด ความรู้สึก จากการที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมจะมีลักษณะหลากหลายและเป็นองค์ความรู้ที่รวมจากหลายวิชา เนื้อหาที่ควรบรรจุลงในหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1) กฎ กติกา ระเบียบใหม่ของโลก อาทิ กฎระเบียบในการบริหารจัดการเศรษฐกิจโลกทั้งด้านการค้า การลงทุน การเงิน สิ่งแวดล้อม และสังคมเพื่อการจัดระเบียบใหม่ของโลก ครอบคลุมถึงกฎ ระเบียบด้านการค้า การลงทุน การเงิน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา พันธกรณีและข้อตกลงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโลกร้อน และกฎ ระเบียบด้านสังคมมีบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดความเคารพและรักษาคำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

2) การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง ภูมิภาคเอเชียซึ่งทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อาทิ ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และกลุ่มประเทศอาเซียน ที่มีแนวโน้มเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมโลก การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 รวมทั้งกรอบความร่วมมืออื่นๆ อาทิ กรอบความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยโดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะรองรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

3) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและสภาพแวดล้อม สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งและทวีความรุนแรง ระบบนิเวศในหลายพื้นที่ของโลกอ่อนแอ พื้นผิวโลกเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ นำไปสู่การย้ายถิ่นของประชากร รวมทั้งสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน เขตท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง โรคระบาดเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของประชากร รวมทั้งการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตร และธัญญาหารของโลก รวมทั้งกระทบต่อภาคสังคม อาทิ ปัญหาความยากจน การอพยพย้ายถิ่นและการแย่งชิงทรัพยากร

4) **ความมั่นคงทางอาหารและพลังงานของโลก** มีแนวโน้มจะเป็นปัญหาสำคัญ ความต้องการพืชพลังงาน สินค้าเกษตรและอาหารมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มประชากรโลก แต่การผลิตพืชอาหารลดลงด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่ เทคโนโลยีที่มีอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สาเหตุต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานในอนาคตซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดวิกฤตอาหารโลก

5) **ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี** อาทิเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำงานของสมองและจิต ซึ่งจะเป็นได้ทั้งโอกาสและ/ หรือภัยคุกคามในการพัฒนาประเทศชาติและการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ

6) **การก่อการร้ายสากล** เป็นภัยคุกคามประชาคมโลก การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวทั่วโลกและรุนแรง มีรูปแบบและโครงข่ายที่ซับซ้อนมากขึ้นส่งผลโดยตรงกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

7) **การรู้เท่าทันสื่อ (media literacy)** หมายถึงการอ่านสื่อให้รู้เท่าทันเพื่อพัฒนาทักษะในการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินค่าและความเข้าใจผลกระทบของสื่อ และสามารถใช้อสื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรบูรณาการจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดการบูรณาการหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกด้วยการบ่มเพาะความรู้ ทักษะ คุณค่าและทัศนคติของพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.2 การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้หลักการบริหารวิชาการโดยการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการคิด การใฝ่รู้ของผู้เรียนให้สามารถมีทักษะในวิชาชีพและสามารถแข่งขันกับประชาคมโลกได้ มีการตรวจสอบ ติดตามผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องชีวิตจริงของผู้เรียนและสภาพการณ์โลกได้ ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลก สาเหตุที่ต้องจัดให้มีการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนคือ ในชีวิตของคนเรามีเรื่องราวต่างๆ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ได้แยกออกจาก

กันเป็นเรื่องๆ เมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงโดยการเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างออกไป ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมาย เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่มีความใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันควรนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อเกิดการให้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหาวิชา ลดเวลา แบ่งเบาภาระของครูผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย การบูรณาการสามารถทำได้

1.2.1 บูรณาการภายในวิชา เช่น ภาษาไทย จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการทักษะ ฟัง ดู พูด อ่าน เขียน หลักภาษาและการใช้ภาษา หรือวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนและตัวเลข 0-20 จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการ การบวก ลบ ซ้ำ ตวง วัด สถิติ แผนภูมิ โจทย์ปัญหา เป็นต้น

1.2.2 บูรณาการเชื่อมโยงกับกลุ่มประสบการณ์หรือวิชาอื่นๆ ทำได้ 2 ลักษณะ คือ

ก. ผู้สอนคนเดียวกันสอนหลายเรื่อง สามารถนำเนื้อหาสาระที่คล้ายกัน หรือเหมือนกันมาบูรณาการด้วยกัน

ข. ผู้สอนหลายคนสอนในเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กัน แต่มีชั่วโมงสอน ต่างกัน สามารถช่วยกันจัดทำหน่วยการสอนโดยการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน

1.2.3 บูรณาการเชื่อมโยงและสอนเป็นคณะ คือการที่ครูผู้สอนในวิชาหรือกลุ่ม ต่างๆ ร่วมกัน หนดเรื่องเป็นหน่วย กำหนดหัวเรื่องใหญ่ (theme) หัวเรื่องย่อย (topic) ประเด็นในการสอน (sub topic) กำหนดกิจกรรม และร่วมกันจัดกิจกรรม ตลอดจนร่วมกันประเมินผล

ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและตรวจสอบให้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยมีการจัดการเรียนการสอนเป็นหน่วย เชื่อมโยงการเรียนรู้ด้วยการผสมผสานเนื้อหาตามหลักสูตร แกนกลางเข้าความรู้ที่มีความเป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื้ออำนาจการจัดตารางการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินและมีการประเมินผลตามสภาพจริง ใช้กิจกรรมเชื่อมโยงสู่การฝึกทักษะและเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ การเรียนรู้แบบบูรณาการ เชื่อมโยงสู่การประเมินทุกรายวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์ มีการกระตุ้นให้ครูร่วมกันทำงานเป็นทีม โดยอาศัย ครูเจ้าของวิชาหลายวิชาร่วมกันวางแผนและทำการสอน

1.3 การนิเทศการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้บริหารสถานศึกษาลงมือปฏิบัติการนิเทศตนเองและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำการนิเทศตนเองด้วยการสะท้อนและใคร่ครวญตนเองเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเองและ

พัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือที่เป็นแบบสะท้อนตนเองเทียบประกอบกับแผนการเรียนการสอนของคาบนั้นๆ หากประกอบกับข้อมูลสะท้อนกลับอื่นๆ ก็จะเป็น“การวิจัยชั้นเรียน” ในลักษณะ Action Research ในวงจร “Plan Do Check Act” (“การวิจัยชั้นเรียน” คือการที่ครูผู้สอนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนที่ตนจัดขึ้นเพื่อนำไปสู่การขยายผลและพัฒนาส่วนที่ดีและปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ยังไม่ดี ทั้งที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของตนเอง และที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน) บทบาทในการสนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการนิเทศเพื่อพัฒนาครูให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการให้คำปรึกษาหรือและสร้างความตระหนักในความสำคัญของการนิเทศการจัดการเรียนการสอน การวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุมการจัดปฐมนิเทศครูใหม่'บริการด้าน การสอน การสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน การสาธิตการสอน กิจกรรมกลุ่มโรงเรียน กิจกรรมทางวิชาการ เป็นต้น และมีการประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1.4 การวัดประเมินผลเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ครูมีระบบเกณฑ์การวัดและประเมินความรู้หรือพฤติกรรมต่างๆ หรือใช้เครื่องมือวัดเพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่างๆ การนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ สามารถวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่หลากหลาย วัดความสามารถของผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคลตามแต่ละบุคคลที่มีความถนัด เน้นการแสดงผลออกซึ่งทักษะกระบวนการคิด การเชื่อมโยง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน วิธีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ดำเนินการได้ดังนี้ การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การวางแผนกำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินการ

1.5 การนำเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ด้วยการวางแผนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการอำนวยความสะดวกที่จะเป็นแหล่งเชื่อมความรู้ที่มีอยู่ทั่วทุกมุมโลกมาร่วมไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทั่วโลก โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน การแหล่งการเรียนรู้เชื่อมโยง การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นแหล่งของสื่อ และนวัตกรรมการสอน การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

โดยผ่านเครื่องมือสื่อสารสมัยทางด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทางด้านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือหรือเทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองโลก

การสร้างโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองกับการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

เมื่อเรายอมรับว่าเราไม่สามารถใช้ความรู้เดิมๆ มาต่อยอดเพื่อนำไปแก้ปัญหาในอนาคตได้อีกต่อไปแล้ว การเตรียมผู้เรียนให้ถึงพร้อมด้วยทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นโจทย์ท้าทายให้นักการศึกษาที่ต้องการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การเรียนรู้ต้องขบคิดถึงรูปแบบของการบริหารงานวิชาการที่จะทำ ให้ผู้เรียนมีทักษะความเป็นพลเมืองโลก ขณะนี้โรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก ได้แก่

1. Global Citizenship Experience (gceinstitute)
[<http://www.globalcitizenshipexperience.com/>]
2. High School for Global Citizenship [<http://www.hs-gc.org/home>]
3. Think Global School [<http://thinkglobalschool.org/>]

การเชื่อมโยงความเป็นพลเมืองโลกเกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยง 4 ประเภทดังนี้คือ

1. ความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในประเด็นของความคล้ายคลึงและความจำเป็นที่มีร่วมกัน
2. การพึ่งพิงในระดับโลก เชื่อมต่อผู้คนและสถานที่ผ่านช่องทางการค้า เทคโนโลยี การย้ายถิ่นฐาน ระบบการเมือง และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนโลกใบนี้
3. ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นโลกที่เกิดขึ้น เช่น ความยากจนและภาวะโลกร้อน
4. สภาวะคู่ขนานในประเด็นของโลกที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมการตอบสนองในฐานะที่เป็นพลเมืองโลก

หัวใจสำคัญของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก คือ การมีความมุ่งมั่นที่จะทำ ให้ผู้เรียนสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสรรค์ผ่านความรู้ที่ทำให้เกิดความรอบรู้ในการเลือก ทำให้ผู้เรียนความประสงค์และการมีทักษะเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ การประเมินการเรียนรู้เป็นกิจกรรมสำคัญในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้สอนต้องทำ ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนการเรียนรู้ได้ในระดับต่างๆ คือ

- นักเรียนได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับตัวของเรา ชุมชนของเรา และโลกของเรา
- นักเรียนได้เรียนรู้การมีส่วนร่วมและการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และเราจะทำอะไรให้แตกต่างจากเดิมได้
- มีทักษะอะไรที่นักเรียนได้พัฒนา และนักเรียนคิดว่าจะพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องได้อีก
- นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

การสำรวจทัศนคติและคุณค่า

การให้ความหมายใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับสายตาที่มองผ่านมิติด้านวัฒนธรรม คุณค่า และประสบการณ์ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจได้ทุกแง่มุม ดังนั้นการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิด

- การตระหนักรู้ในเรื่องของความรู้
- การตระหนักรู้ในตนเอง
- ความเคารพในความหลากหลาย
- ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายรวมถึง การมองต่างมุมและยอมรับฟังผู้อื่นด้วยความเคารพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลใน 2 ประเด็น คือ สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก และการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ประเด็นที่ 1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกใน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกในปัจจุบัน พบว่าภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและการพัฒนาเทคโนโลยี ที่ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงของผู้คนให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้มากขึ้น โดยข้ามข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ นอกเหนือจากการเป็นพลเมืองของประเทศใด

ประเทศหนึ่งแล้ว ผู้คนทั้งหลายต่างรับรู้ว่าคุณเองมีเสรีภาพ ที่จะคิดและแสดงออกในอีกฐานะหนึ่ง ที่เป็นพลเมืองของโลก (Global Citizen) ด้วยเช่นกัน ดังที่ Darla (2004) กล่าวใน *The Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization* ว่าผู้เรียนต้องมี 1) สมรรถนะด้านพหุวัฒนธรรม คือ มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมในสถานการณ์แบบพหุวัฒนธรรม 2) ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในการมองโลกในมุมมองที่หลากหลาย 3) ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทัศนคติในการเคารพเปิดกว้าง กระตือรือร้นและค้นหา 4) ผู้เรียนต้องมีความรู้และการตระหนักรู้ในตัวเอง รวมถึงการมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในวัฒนธรรมอื่นๆ 5) ผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการฟัง สังเกต วิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่าและเชื่อมโยง ทักษะที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ควรถูกพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่ต้องปรากฏต่อเนื่องตลอดชีวิต ในฐานะนักการศึกษาจึงมีหน้าที่จุดประกายให้เกิดและปูพื้นฐานเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นให้ได้

นอกจากนี้โลกอยู่ภายใต้อุปสรรคและโอกาสซึ่งเป็น Global Common ที่ทุกคนจะต้องร่วมเผชิญ จึงกลายเป็นการเปิดเวทีแห่งความร่วมมือ (Collaborative Platform) การแบ่งปันสิ่งดีงามทั้งความรู้ ประสบการณ์และโอกาส ตลอดจนความห่วงใย (Culture of Care and Share) ให้แก่เพื่อนมนุษย์ร่วมโลก ปรากฏเป็นกระแสวัฒนธรรมสากล (Cosmopolitan Culture) การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สลับซับซ้อน ไม่แน่นอน และคาดการณ์ได้ยากมากขึ้น เกิดความไม่สมดุลของระบบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั่วโลกรวมถึงคนไทย พลวัตการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่มาพร้อมกับการเปิดเสรีทางการค้าการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านกิจกรรมต่างๆ สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นไปอย่างเสรี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและความสามารถที่จะเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 และในปี 2015 จะเกิดประชาคมอาเซียน (AEC) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียนซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพ ทำให้เกิดเวทีการแข่งขันไร้พรมแดน การเคลื่อนย้ายเงินทุนและบุคลากรข้ามแดนอย่างเสรีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จึงเป็นสิ่งสำคัญการกำหนดสมรรถนะสากลให้กับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักดังที่ ภาวิศ ทองโรจน์ (2549) กล่าวว่า พลเมืองไทยควรได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองโลกที่ 1) มี

ความสามารถในการสื่อสารที่ดี คือมี Communication Skills ที่ดีในด้านภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ภาษาเทคโนโลยี 2) มีความสามารถในการคำนวณทางด้าน Arithmetic skills 3) มีความสามารถในการคิดแบบ Critical Thinking และ 4) มี Learning Ability Skills

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

จากรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก“DEVELOPMENT OF AN ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL OF BASIC EDUCATION INSTITUTIONS TO PREPARE STUDENTS FOR GLOBAL CITIZENSHIP” มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การบริหารงานวิชาการต้องสอดคล้องกับการบริหารจัดการของโรงเรียนแบบเน้นการพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียน [การพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานในทุกองค์ประกอบของโรงเรียนให้ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพของนักเรียนตามวิสัยทัศน์ที่โรงเรียนกำหนด ดังนั้นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการพัฒนาทั้งระบบของโรงเรียนประกอบด้วย 1. การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่มีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจน 2. การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย 3. การกำหนดแผนการดำเนินงานในทุกองค์ประกอบของโรงเรียน สอดคล้องกับเป้าหมาย และเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ 4. การจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน 5. การจัดทำรายงานประจำปีเพื่อรายงานผู้เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพจากภายนอก] สอดคล้องกับการศึกษาของ Betts (2003) ที่กล่าวถึงใน *The Challenge of Global Citizenship in our Schools* (<http://www.theptc.org/articles/GlobalCitizenship.pdf>) ว่ามีโรงเรียนนานาชาติจำนวนหนึ่งที่ระบุคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในหนึ่งในพันธกิจการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน การระบุถึงคุณลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องที่ง่ายในทางลายลักษณ์อักษร แต่ในทางปฏิบัติการปลูกฝังแนวคิดเรื่องพลเมืองโลกเข้าสู่ผู้เรียนเป็นเรื่องที่ใช้เวลามากและเต็มไปด้วยรายละเอียด การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกต้องเกิดจากการมีความ

เข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจนในแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาเน้นการสอนเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการเป็นพลเมืองโลก

การดำเนินงานของโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ที่ เน้นถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นในการดำเนินการของโรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมกำหนดเป้าหมายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกนั้นต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะทำให้สำเร็จเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ครูและผู้เรียน มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเป็นพลเมืองโลก รู้ ดังสาระที่ศึกษา แคมมณี (2544) ได้กล่าวไว้ ดังนี้ การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะบุคคลทำแทนกันไม่ได้ ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา ต้องมีการใช้กระบวนการคิด สร้างความเข้าใจ ความหมายของสิ่งต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกัน อาจคิดได้หลายแง่ หลายมุมทำให้เกิดการขยายและเติมเต็มข้อความรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับด้วย ดังนั้นครูที่ปรารถนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เป็นความรู้สึกเบิกบาน เพราะหลุดพ้นจากความไม่รู้นำไปสู่ความใฝ่รู้ อยากรู้ อีก เพราะเป็นเรื่องน่าสนุก ครูจึงควรสร้างภาวะที่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้หรือคับข้องใจบ้าง ผู้เรียนจะหาคำตอบเพื่อให้หลุดพ้นจากความข้องใจ และเกิดความสุขขึ้นจากการได้เรียนรู้ เมื่อพบคำตอบด้วยตนเอง การเรียนรู้เป็นงานต่อเนื่องตลอดชีวิต ขยายพรมแดนความรู้ได้ไม่มีที่สิ้นสุด ครูจึงควรสร้าง กิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ไม่รู้จักจบ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง เพราะได้รู้มากขึ้น ทำให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เป็นการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการพัฒนาของตัวเองด้วย

ในขณะเดียวกัน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2554) กล่าวว่า “การที่จะรู้จักโลกต้องมีความรู้ ความคิดเพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงว่าเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างมาก แต่กลับพบว่า ไม่มีรายวิชาที่เปิดสอนในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นควรจะมีการทบทวนวิชาศึกษาทั่วไปใหม่

หรือไม่ เพื่อให้เด็กตามทันโลกอย่างมีความคิด เสรีภาพและค่านิยมที่ไม่ใช่ในลักษณะของการติดตาม หมุนหรือเดินไปตามกระแสของความเป็นตะวันตกตลอดเวลา ขณะเดียวกันการสอนคิดวิเคราะห์หาเหตุผล (Thinking) จะต้องให้ความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันพบว่าเด็กส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เดินตามกระแส หรือเดินตามเส้นทางที่ถูกขีดไว้เท่านั้น ดังนั้นหากต้องการสร้างความเป็นพลเมืองโลกจะต้องมีการปรับวิธีคิดดังกล่าว ส่วนการสร้างสิ่งใหม่ (Production) ในบ้านเราพบว่ามีไม่มากนัก เนื่องจากไทยเป็นสังคมแหล่งการบริโภค ไม่นิยมในการผลิตหรือสร้างสิ่งใหม่ๆ แต่ขณะเดียวกันต้องยอมรับว่าประเทศเกาหลีได้พัฒนาได้ก็เพราะแนวคิดเรื่องการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ไม่ใช่แค่การกิน หรือใช้เท่านั้น แต่นั่นหมายถึงสติปัญญาและความรู้ สุดท้ายการสร้างภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) จะต้องสอนให้เด็กมองความรับผิดชอบว่าเป็นภาวะของผู้นำ ทั้งนี้การศึกษาที่จะช่วยสร้างพลเมืองที่มีคุณค่าและมีความหมายจะต้องสอนโดยให้ความรู้เข้าใจว่าสภาพการณ์ของโลกมีที่มาที่ไปอย่างไร มีผลกระทบอย่างไร โดยสอนประวัติศาสตร์อย่างวิเคราะห์วิจารณ์ เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของไทยเข้ากับประวัติศาสตร์ของโลก หากต้องการความเป็นพลโลก ไม่ใช่แค่ตามกระแสทัน

จากความหมายของการเรียนรู้ที่กล่าวมา ครูควรต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย มีความรักความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน มีการทำทนายให้ผู้เรียนอยากรู้การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ การมีจุดมุ่งหมายของการสอน ความเข้าใจผู้เรียน ภูมิหลังของผู้เรียน และไม่ยึดติดด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น

ภารกิจผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำพาทิศทางไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลก ควรตั้งเป็นภารกิจลำดับความสำคัญโดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน พันธกิจของโรงเรียน และความพร้อมของบุคลากร สร้างโอกาสให้นักเรียนได้รับการพัฒนาองค์รวมและเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอำนวยความสะดวกในการจัดให้มีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี สนับสนุนส่งเสริมการใช้เวลาและพื้นที่สำหรับครูผู้สอนให้เกิดการทำงานร่วมกัน (เช่น มีเวลาทำงานในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสอนร่วมกันและเตรียมการเรียนการสอน

ร่วมกัน) และส่งเสริมให้พวกเขามีโอกาสในการพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ กำหนดเป้าหมายและขั้นตอนการวางแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลงองค์กรเพื่อตอบสนองหลักสูตรหลักสูตร เพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลก พัฒนาและให้การสนับสนุนมาตรการที่ช่วยในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดสรรทรัพยากร (เวลา, มนุษย์, เงินทุน) ให้กับโครงการที่คุ้มค่า ภาระงานของครูที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอน/ การดูแลนักเรียน ทำการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับนักเรียน บุคลากรและผู้ปกครองในเรื่องที่อาจขัดแย้งกับหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข แบ่งปันความรู้และประสบการณ์กับโรงเรียนอื่น ๆ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ส่วนหน้าที่ของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกนั้น Betts (2003) กล่าวถึง**การเรียนการสอน**ความเป็นพลเมืองโลกนั้นเป็นเรื่องที่ใหม่และครูผู้สอนเองก็มิได้เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกมาก่อน เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับในการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะความเป็นพลเมืองโลก ครูผู้สอนและผู้เรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ผู้สอนต้องใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (problem based learning) การใช้ชิ้นงานเป็นฐานในการเรียนรู้ (task-based learning) การเรียนรู้แบบให้บริการ (service learning) และการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง (simulation) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะและมีทัศนคติด้วยการคิดอย่างเป็นระบบ (system Thinking) และให้เกิดมุมมองที่หลากหลายมิติ สร้างการพัฒนาทักษะทั่วไปและโดยเฉพาะทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่สำคัญผ่านการเรียนการสอนในทุกสาระวิชา จัดการสอนที่เหมาะสมและมีกลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนในการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวเป็นพลเมืองโลก รับฟังและช่วยเหลือนักเรียนในการปรับปรุงการเรียนรู้ของพวกเขาโดยใช้ทรัพยากร การเรียนรู้และการสอนที่สนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลก ทำงานร่วมกับเพื่อนครูในการสนับสนุนการวางแผนการสอนและเตรียมบทเรียน และพยายามทดลองวิธีการสอนแบบใหม่ๆ ที่ส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อนำซึ่งความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ และปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียน ยินดีรับฟังการสะท้อนการปฏิบัติในชีวิตประจำวันและพร้อมที่จะหารือในประเด็น ความรู้และประสบการณ์กับครูท่านอื่นๆ สื่อสารกับ

ผู้ปกครองในเพื่ออธิบายหลักสูตรหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลก กระบวนการเรียนรู้ รวมถึงขอการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวัดประเมินผล แม้ว่า Betts (2003) กล่าวว่า**การวัดประเมินผล**นั้นเป็นเรื่องที่ยากในการวัดประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยว่ายังไม่มีเครื่องมือในการวัดที่สมบูรณ์เพียงพอ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหลายครั้งนั้นเกิดขึ้นนอกห้องเรียนที่ต้องการการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และทักษะเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงเพื่อเป็นการส่งเสริมจุดแข็งและปรับปรุงจุดอ่อนของผู้เรียนและเพื่อช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ในส่วนของผู้เรียนควรจะต้องมีรับผิดชอบและการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองเช่น มีทักษะการอ่านที่เหมาะสมกับวัย มีการวางแผนการศึกษาของตัวเอง และการจัดกลุ่มการเรียนรู้กับเพื่อน สื่อสารความคาดหวังให้ครูผู้สอนทราบเพื่อร่วมค้นหาวิธีการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด เข้าใจการบูรณาการหลักสูตรของโรงเรียนที่มีการปรับสมดุลของหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรความเป็นพลเมืองโลก ร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตัวเองในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารความรู้สึกและความต้องการเพื่อให้ผู้ปกครองและครูได้ทราบ และร่วมสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนผ่านการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ โดยข้อเสนอแนะประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปสำหรับการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่าการสนับสนุนและส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกจะต้องเป็นวาระแห่งชาติที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการบนรากฐานวัฒนธรรมไทยและผลักดันให้นักเรียนไทยมี ความเป็นพลเมืองไทยที่ดีมีคุณภาพและมีความเป็นพลเมืองโลกที่มีศักยภาพ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันจึงจะทำให้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก เห็นผล ผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษาที่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะต้องใช้ ศักยภาพในบทบาทหน้าที่ในการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในบริบท ต่างๆ อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการ ต้องเน้นที่การให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ ด้วยวิธีหลากหลายรูปแบบ อาทิ ผ่านการสนทนาแลกเปลี่ยนกับครูและเพื่อนเพื่อบริโภคมข้อมูล การ แบ่งปันประสบการณ์จากความสนใจร่วมในพื้นที่การเรียนรู้สาธารณะทั้งในโลกกายภาพและโลก เสมือนจริง การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเป็นการขยายพื้นที่เรียนรู้ในวงกว้าง และเพิ่มศักยภาพ ในการเรียนรู้ของเยาวชนในรูปแบบที่ผู้เรียนจะสามารถเป็นผู้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง (Self-Directed Learning) ด้วยการเลือกรับและเรียนรู้ด้วยตนเองนำไปสู่ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ (Critical Thinking) มากกว่าการเรียนรู้แบบที่มีครูเป็นผู้ชี้นำแต่เพียงฝ่ายเดียว

การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ จะต้องมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับ ท้องถิ่น เน้นการสอนที่กระตุ้นการคิดสร้างสรรค์และวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล กระตุ้นให้นักเรียนกล้า คิด กล้าถาม และเป็นการเรียนเชิงปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

มิใช่แต่เพียงทฤษฎี และเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นคนเก่งและดีในสังคม การเรียนรู้ไม่ควรจำกัดเฉพาะความรู้ด้านวิชาการ แต่ควรส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม เพื่อใช้ในการกำกับการใช้ประโยชน์จากความรู้เชิงวิชาการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน การส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม กลับลดน้อยถอยลงบนความเจริญทางวัตถุที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนมาตรการที่ช่วยในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดสรรทรัพยากร (เวลา, มนุษย์, เงินทุน) ให้กับโครงการที่คุ้มค่า ลดภาระงานของครูที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอน การดูแลนักเรียน ทำการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับนักเรียน สนับสนุนครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนเป็นพลเมืองโลก เสริมสร้างการพัฒนาทักษะทั่วไปและโดยเฉพาะทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์และการสื่อสารที่สำคัญผ่านการเรียนการสอนในทุกสาระวิชา ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกด้วยการบ่มเพาะความรู้ ทักษะ คุณค่า และทัศนคติของพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่วนผู้เรียนควรจะต้องมีรับผิดชอบและการควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง เช่น มีทักษะการอ่านที่เหมาะสมกับวัย มีการวางแผนการศึกษาของตัวเองและการจัดกลุ่มการเรียนรู้กับเพื่อน ผู้เรียนต้องสื่อสารความคาดหวังให้ครูผู้สอนทราบเพื่อร่วมค้นหาวิธีการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด เข้าใจการบูรณาการหลักสูตรของโรงเรียนที่มีการปรับสมดุลของหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรความเป็นพลเมืองโลกรวมกันเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมในการเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. กำหนดคุณลักษณะที่ชัดเจนของความเป็นพลเมืองโลกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น การกำหนดคุณลักษณะผู้เรียนให้สามารถใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกนั้นเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง การเตรียมผู้เรียนให้ได้ตรงกับคุณลักษณะดังกล่าวนั้นต้องมีการกำหนดเป็นงานระดับนโยบายและทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองโลก

2. ควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมผู้เรียนผู้เรียนสู่ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นๆ ที่ได้มีการระบุเรื่องความเป็นพลเมืองโลกในวิสัยทัศน์หรือพันธกิจของสถานศึกษาเพื่อสร้างผู้เรียนที่มีลักษณะเด่นด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้เห็นเป็นคุณลักษณะที่เด่นชัด